KANAD VURUŞU

Falih Rıfkı Atay

KANAD VURUŞU

FALİH RIFKI ATAY

ANKARA, 1945

Hava Kurumunun 8 inci Kurultayı

TÜRK Hava Kurumunun 8 inci Kurultayı, dün, Ankara Halkevinde, sayın Başvekilimizin bir nutku ile açılmıştır. Bu fırsatla, Etimesğut atölyelerinde kendi kurduğumuz ilk uçak, pazar günü, şehriniz havasında dolaşacaktır.

Kanad silâhının artık hiç münakaşa götürür tarafı kalmamıştır. Karada ordular ve denizde filolar, eğer kâfi uçak yardımı olmazsa, hiç bir hareket yapmamıya mahkûmdur. Çanakkale muharebelerinde çivi atan bu silâh, şimdi Okyanoslarda en büyük zırhlıların bağrına devirip parçalayıcı torpil püskürmektedir. On bin metreden uçan bu silâh, şimdi, Londra'dan Kahire'ye ve düşman toprakları üstünden geçerek, 12 saatte geliyor. Bini bir arada şehirleri ve endüstri bölgelerini yakıp yıkıyor. Uçağın tek başına, bir harp kazanıp kazanmıyacağı sorulabilir; fakat iki şey kimse tarafından inkâr edilemez: uçaksız bir ordu ne taarruza geçebilir ne de kendini müdafaa edebilir; uçaksız filo, ne düşmana taarruz edebilir, hattâ ne de denize açılabilir; uçağa karşı, ancak uçak müdafaası ile karşı konabilir; nihayet, tek başına da olsa, uçak köprüleri atar, katarları uçurur, fabrikaları yıkar, ve cephe gerisini tam bir felce uğratabilir. Eğer bir üçüncü cihan harbi daha görürsek, yahut bu harp çok uzarsa, şimdi ancak küçük müfrezeler ve hafif tanklar taşıyabilen uçakların, demiryol katarları gibi, havada her türlü silâhları ile, ordular naklettiğini göreceğiz. Onun için istiklâlini istiyen bir millet, kanatlanmak yolunda elinden geleni yapmak zorundadır.

Uçarak döğüşmek, yüzerek veya yürüyerek döğüşmek gibi, en başta bir erlik ve kahramanlık sanatıdır. Sanatın bu kısmında Türk milletinin yüksek vasıflarından hiç kimse şüphe edemez. Bunun arkasından hemen teknik, talim ve terbiye, endüstri ve teşkilâtlanma gelir. Bin uçaklı bir hücum için yüzbinlerce yakın insanın teşkilâtlandırıldığını telgraflardan öğreniyoruz. Bir uçağın içi, yalnız kullanmak değil, anlamak için bile esaslı bir teknik terbiyeye ihtiyaç gösteren cihazlarla örülmüştür. Mühendis ister; fabrikalar ister; bu karışık âletin sırlarını kolay ve çabuk çözecek kadar okullarda bu işe yarar fen bilgilerini edinmiş on binlerce genç ister. Uçmak bir medeniyet seviyesi meselesidir. Hepsine birden başlamış bulunuyoruz. Mühendis yetiştirmek için tedbirler aldık; uçak endüstrisinin, ufak mikyasta da olsa, temellerini attık; pilot okulları ve talim meydanları yaptık. Şüphe yok başlangıçtayız. Fakat gelişme safhasına doğru hızla ilerlemekteyiz.

Türk Hava Kurumunun kanadlanma dâvasındaki yardımı, hiç söz götürmez. Kurum, birinci sınıf bir rol oynamıştır. Ancak unutmamak gerektir ki gene bu kurum, Türk milletinin bir eseri, bir tesisi, bu sebeple de milletin havacılığa ne kadar bel bağlamış olduğunu isbat eden bir semboldür. Bir Anadolu kasabasında ölen bir kadın, varını yoğunu Hava Kurumuna vasiyet ettiği vakit, bunun derin bir mânası vardır.

Uçmak, bir medeniyet seviyesi gösterir, demiştik. Bir millet, her türlü tesisleri orta veya aşağı kalarak, yalnız havada sivrilemez. Uçmak, millî hayatın bütün genişlik ve derinliğince teknikleşme, ilerleme, ve med'de bir deniz gibi her tarafı birden kabararak, ziraatle, iktısatla, ticaretle ve her şeyle beraber vatan havacılığına da hisse verme demektir. Bir yabancı memlekette bir kaç pilot yetiştirilebilir; bir yabancı memleket fabrikasından onlara uçma vasıtası satın alınabilir. Bir millet için uçmak, bu değildir. Bu, emeklemiye başlamaktır. Bu devre şimdi çok arkamızdadır: yıllardanberi, hiç olmazsa, uçaklarımızı tamir edebiliyoruz; gelen parçaları kendi adamlarımızın eli ile, kendi atölyemizde kurabiliyoruz; pilotlarımızı kendi okullarımızda yetiştirebiliyoruz. Bu pilotlar, havacılıkta en ileri olanların bile hayranlığını çeken bir ustalık, soğukkanlılık ve erbaplık vasıfları göstermişlerdir.

Halbuki Hava Kurumunun ilk Kurultayındaki vaziyete bir dönüp bakalım. O da, Türkiyenin hemen bütün işlerindeki eksiklerle gedikler, anlama ve yapma kusurları ile dolu idi. Bizi en çok sevindiren ve umutlandıran şey, bugünkü gelişmenin, anormal ve bundan ötürü, geçici değil, normal ve bundan dolayı da her yıl daha ilerliyecek, daha genşliyecek, daha kuvvetlenecek bir hareket olmasıdır. Türk havacılığı, umumî kalkınmanın seviyesi içindedir. Ve ondan bir parçadır.

Millî müdafa için böyle! Bunun bir de barış devri dâvaları var. Uçak o kadar emin, elverişli bir taşıt vasıtası haline gelmiştir ki ikinci cihan harbinden sonra, onun bütün taşıma seferleri üzerine başdöndürücü bir tesir yapacağından şüphe edilemez. Hava katarları ile yolcular ve ticaret eşyası götürüldüğünü bizler göreceğiz. Denizaşırı yerlere havadan başka bir yoldan gitmek, bizim devrimizde, gülünç bir vakit kaybetme telâkki olunacaktır. Barıştan pek az zaman sonra «Demirağı» parolasını «Kanad ağı» na çevireceğiz. Türk şehirlerinin mesafesi, yeni süratlerle, yarımşar, birer, ikişer saate inecektir. Uçuş meydanlarımızı yeni kontrol ve idare cihazları ile takımlıyarak, her türlü emniyet şartlarını tamamlıyacağız. Kış, bir tatil mevsimi olmaktan çıkacaktır. Havacılık, spor, tecrübe, meraklı işi safhalarını çoktan geçti. Artık tabiî bir vasıtadır; otomobil gibi, tren gibi, gemi gibi bir vasıtadır. Mesafeleri geniş, merkezleri biribirinden uzak yolları ve ray şebekeleri, az Türkiyemizin barış zamanlarında, uçak, harp zamanlarında olduğu kadar ehemmiyetli bir rol oynamak mevkiindedir.

6 Haziran 1942

Makine harbi devrinin Türk gençliği

MÜHENDİS mektebinin havacılık sanayii şubesine ayrılacak son sınıf talebelerine uçuş talimleri yaptırılması için, Maarif Vekilliğinden Türk Hava Kurumuna tebliğde bulunulduğu hakkında gazeteler bir havadis neşrettiler. Nitekim ertesi gün gene İstanbul gazetelerinde, Millî Şefimizin oğlu Ömer İnönü'nün kanad talimine başlarken alınan resimleri çıktı. «— Bizim neslimiz uçacaktır!» diyen Ömer İnönü. yeni zamanlar gençliğinin yüksek vazifesini ve kaderini anlamıştır: uçak, bizim çağımızda doğdu, onlar uçak çağında doğdular!

Yalnız Millî Müdafaanın değil, tarlada ekim ve biçime kadar bütün faaliyetlerin motöre bağlandığı devirdeyiz. 19 uncu asırda buharsız memleketlerin talihi ne olmuşsa, yirminci asırda motörsüz milletlerin talihi o olacaktır. Fakat bir makine kültürü her şeyin başında gelir: otomobile, uçağa, radyo, dinamo ve motöre «çocuk oyuncaklarını seyreder gibi bakan» gecikmiş insanlık âleminden büyük bir hızla sıyrılıp çıkacağız. Motörümüz köylünün sapanı kadar bizden olacaktır. Türk mühendisleri uçacaklar, ve aralarındaki mütehassıslar uçma vasıtasını kendileri yapacaklardır. Garp endüstrisi, o devir Osmanlıları için, «bizim elimizden gelmiyecek frenk icatları» idi. Türk mühendisleri bu aşağılanma hastalığından kurtulamıyanların «bizim motör yapmamız imkânı olmadığı» hakkındaki sözlerini duyacaklardır. Genç mühendisler, bu yalanı, Türk damgalı motörlerin seslerile tekzip edecekler.

Bununla beraber makine ve motör devrinin bir terbiye hususiyeti üzerinde durmak istiyoruz. Garp memleketlerinde motörlü vasıtalar taliminin kısa bir zamanda ve kolayca yaptırılmakta olduğunu görüyoruz. Çünkü askerliğe gelen gençler, köyden de gelseler, makine başından gelmektedirler. Böyle olduğu halde, Almanyada ilk okullarda bile, çocuk, daha ilk günü makine ile oynar; orta okul ve lise gençleri okul bahçelerinde bir eski otomobil bulurlar ve onun motörünü sökmeğe takmağa ve işletmeğe alışırlar. Makinesiz, yahut, henüz makine devrine giren memleketlerde maarif tesislerinin pek ehemmiyetli bir vazifesi vardır: bize öyle geliyor ki ilk okullarda basit telefon ve elektrik cihazlarından başlanarak, Türk orta okul ve liselerinde amelî motör bilgisi edinmemiş talebe bırakmamak lâzımdır. Madem ki yeni silâhları mütehassıslara değil, bütün askerlik ödevlisi gençlere vermek zorundayız: makine ve motör terbiyesini de köy okullarına kadar yaymak lâzımdır.

Her yerde her şeye birden başlıyamayız. Adım adım genişliyerek gideceğiz. Fakat şimdiden meselâ bir iki büyük şehrimizdeki orta okul ve lise çocuklarını, gene meselâ, eski motörler ve radyo cihazları üstünde çalıştırma imkânlarını bulabiliriz. Taklid edeceğimiz hiç bir memleket olmasa bile, bize bu zarureti kendi hususî halimiz vermektedir. Basit bir kontakt hâdisesi için, bütün gece karanlıkta kalıp, ertesi günü elektrikçi bekliyen, içi lise ve üniversite mezunları dolu evlerin hiç te az olmadığı bir memleket, orta okul ve liselerdeki pahalı tesislerin tamamlanmasını beklemeyip amelî yollar aramalıdır. Ne hacet, okullarımızda askerliğe hazırlık talimleri yaptırmıyor muyuz, dersler okutmuyor muyuz, bunları da hemen makine ve motör harbi devrinin hazırlıkları haline sokmalıyız. Bu hazırlıklar arasında nasıl tüfekle nişan almak varsa, telsiz dinliyebilmek, motör işletebilmek de vardır. Hattâ tüfekle nişan almak en kısa askerlik hizmeti günlerinde dahi kolayca öğretilebilir: telsiz ve motör talimleri öyle değildir. Türk okulları çocuklarının elleri mürekkep kadar, makine yağı kokmalıdır. Biz kendimizi kendimiz müdafaa etmek fikrinden hiç bir zaman vazgeçmiyeceğiz: çünkü bu, istiklâlden vazgeçmek demektir. Şu halde kendimizi kendimiz müdafaa etmenin imkânlarını hususî şartlarımızı dikkatte tutarak ve bu hususî şartlara göre çareler alarak ve tedbirler bularak, elde edeceğiz.

Ağustos 1942

Kurban verdiğimiz denizciler

ÇANAKKALE açıklarında, bir Türk denizaltısının kazaya uğradığı haberi bir rivayet olarak yayıldığından beri, ıstırap ve merak içinde idik. Bütün kurtarma vasıtalarının facia yerinde toplandığını biliyorduk ve gazetelerde bugün yarın, ya bir müjde, ya bir kara haber bekliyorduk. Başvekilimizin tebliğinden öğreniyoruz ki Atılay denizaltısı ve 38 denizcimiz kaybolmuştur; vatan hizmtinde canlarını vermişlerdir: hatıraları önünde eğilir ve acılı ailelerine başsağlığı dileriz.

Askerlik vazifelerini havada ve denizaltında gören gençler, bütün memleketlerde; kahramanca bir hayat yaşamak kaderindedirler. Her silâhın başındaki asker, harb olduğu vakit ölümle karşılaşacağını bilir. Fakat uçak ve denizaltılarda çalışanlar için, barış zamanındaki talimler dahi, ayni zamanda birer kahramanlık imtihanıdırlar. Japonlar hava talimlerinde, bir kaç yıl içinde 15,000 den fazla kurban vermişlerdir. Hava ve sualtı silâhlarının nazik cihazlarında bir küçük aksama, çok defa, hayat pahasına olur.

Yeni cihan harbinin ilk yılında, bir ay içinde, İngilizler, Amerikalılar ve Fransızlar gene kaza yüzünden birer denizaltı kaybettiler. Cumhuriyet denizaltı filosunun kurulduğu on dört yıldanberi ilk kaza, bu Atılay faciası olmuştur. Türk denizcisinin, denizaltı silâhını atı gibi, kanadı gibi, topu ve tüfeği gibi hükmederek kullandığını biliyoruz: bununla beraber her makinenin başına sık sık gelen ârızalardan bazıları hava ve denizalt ısilâhları için netameli olmaktadır. Hele biraz derinde batan denizaltılar için kurtarma vasıtalarının da daha çok mükemmelleşmiye muhtaç olduğu, büyük deniz devletlerinin başından geçen kazalarda görülmüştür.

Atılay kurbanları, vatan uğruna şehit düşmüşlerdir. Hâtıraları, eşsiz destanlarla dolu Türk denizciliği tarihinde kalacak, yeni genç yiğitler, ölmüş olanların kadrodaki boş yerlerini dolduracaklardır.

Cumhuriyet hükûmetinin sevgisi ve şefkati, dündenberi ölmüş olanların bıraktıkları ana, baba ve evlâtları üstünde olduğunu söylemiye lüzum bile görmüyoruz. Vatan hizmetinde ölenler, ahlâkçılığının esas kahramanca bir hayat olan Türk inkılâpçılarından her birinin ayrı ayrı evlâdı veya kardeşidirler. Her gencin ölümü ile hepimizin canından bir şey kopar gibi olur ve gene hepimizi, onlara lâyık olmak, onlardan olmak ve onların yerini boş bırakmamak heyecanı sarar. Atılay'ın sevgili ve yiğit kurbanlarını da, Türk olan bu hisle ebedî hayatlarına uğurluyoruz.

Ağustos 1942

Lübeck ve Coventry

ESKİ cihan harbini Türkiyede geçiren tanınmış bir İsviçreli mimar derdi ki:

«— Eğer oğluma silâh atan düşman, eski bir çeşmenin arkasında siper almışsa, sanat eseridir diye o çeşmeyi topçu ateşine tutmıyacak mıyım?»

Daha doğrusu, sanat eserlerini sevenler, harpte onları ne müdafaa, ne de taarruz vasıtası olarak kullanmamalıdırlar. Askerî tesisleri anıtlardan uzakta yapmak mümkün olduğu gibi, büyük sanat merkezleri de serbest şehir ilân olunabilir. Fakat her nedense bu harbin başında millî anıtlarını kanad tehdidi altında tutmak, cephe gerisi maneviyatı bakımından, tesirli bir silâh gibi telâkki edilmiştir. Coventry'nin İngiliz ve Lübeck'in Alman resimli gazetelerinde nasıl harab edilmiş olduklarına bakarken, insan, bir taraftan, «— Bir milletin dört canla üstüne titrediği bu anıtların suçu ne idi?» diyor ve hemen arkasından şu sual hatıra geliyor: «— Bu tahriblerin faydası ne oldu?»

Sivil halk ile sanat eseri ölümlerinin kimseyi aman dileme zorunda bıraktığı görülmemiştir. Fakat milletler arasında kini ebedileştirmek gibi bir rolü olmuştur. Eski fatihlerden bahsedildiği vakit, onların meydan muharebelerinde ne kadar asker öldürmüş olduğunu düşünmeyiz. Eğer içlerinden biri bir şehri yakmışsa, yahut bir şehir halkının kafalarından kuleler yapmışsa onu hatırlarız. Silâhsız halka ve sanata karşı bu zulüm, bazan, bir fatihin milletine mal olur, asırlar geçer, o millet Ortaçağın bir devrinde kadınları saçlarından asan, yahut mabetlerini yıkan bir zalimin kanından olmak günahını affettiremez.

Almanya ve İngiltere ikisi de sanat eserlerini sevmek, onları korumak ve sanat mazilerine bağlanmak bakımından, çağımızın en ileri milletlerine vatanlık etmektedirler. Göthe'nin çocukları Coventry'ye, Shakespeare'in evlâtları Lübeck'e nasıl kıydılar ve birbirlerine bu cinayetleri nasıl affedecekler? Şüphesiz bugün hangi Alman veya İngiliz kültü radamının yüreğini yoklasanız, harp meydanlarında ölenler kadar, bomba altında mahvolup giden sanat eserlerinin onulmaz yarasını bulursunuz. Bir gemi, bir fabrika, bir şehir, hattâ yüzbinlerce insan yerine gelir: fakat on yedinci asır bir daha sanatkârlarını bize yollıyamaz.

— Ya bana hürriyetinizi verirsiniz, yahut Süleymaniye'nizi yıkarım! gibi bir tehdit, hiç bir milleti hürriyetini vermiye razı etmez. Ancak karşılıklı tahripler, insaniyeti hâtırasız, mazisiz bırakabilir. Acaba bu hâtıralar yalnız bir milletin mi malıdır? İngilizler Almanya'ya, Almanlar İngiltere'ye gittikleri vakit, tattıkları en büyük seyahat zevki, eski anıtların havası içine gömülmek değilmi idi? Bu harpten sonra ayni seyyahlar bu anıtları arıyacaklar ve harabelerinin üstünde bir plâka görecekler: «İkinci cihan harbinde Alman bombalariyle yıkılmıştır!» yahut: «İkinci cihan harbinde İngiliz bombalariyle yıkılmıştır!» İnsan kahramanlığına yeniden bir destan önemliği ve asilliği veren kanad gençliği, bu vatandaşlara; o vakit, kaatille karışık görünecektir; her tayyarecinin elinde, bir cinayetin lekesi var sanılacaktır.

Pek tesirli bir silâh iken gaz kullanmamak mümkün olduğunu görüyoruz. Neden sivil halka ve sanat eserine taarruz edilmemek imkânı olduğuna inanmıyalım? Bunun bir misali de var: İngilizler Fransız sivil halkını korumıya pek dikkat ederler. Bu kanaat Paris ahalisine o kadar yerleşmiş ki şehir etrafındaki fabrikalara hücum eden uçaklar, bulvarlar üstünden geçerken, Parisliler kahvelerden iskemlelerinden bile kımıldamaz olmuşlar. Niçin köyde ineğini sağan bir kadında aynı emniyet olmasın? Niçin mabedinde diz çöken ihtiyar, canavar düdüğünün sesini duyar duymaz mahzene insin?

Cephe gerisi muharebelerinin, cephe muharebeleri kadar ehemmiyeti olduğu şüphe götürmez. Köprü, fabrika yıkan, tren yollarını bozan, kanalları tahrib eden bombalar, cephe ateşi kadar lüzumludurlar. Yeni nişan ve isabet cihazlarının ne kadar ilerlemiş olduğunu, sivil halkının hayatına hürmet edilmek istenen memleketlere karşı yapılan hücumlardaki tecrübelerden anlıyoruz. Ancak müdafaa tertiplerinden ürkerek bir harp merkezini atlayıp bir sanat merkezini vuran uçaklar, önündeki silâhlı düşmandan kaçıp köyündeki kadını öldüren askere benzemiyor mu? Kim başlamıştır, hangisi misillemedir, münakaşasını bırakalım: yeni bir başlamak, başka türlü misal olmak şerefi vardır. Acaba bu şerefin bir meraklısı çıktığını görmiyecek miyiz?

Ağustos 1942

Ordu ve sivil gençlik

ATATÜRK anıtına çelenk koymak için, bir büyük gençlik dalgası Ankara caddelerinden geçecek: bugün yeniden yüzlerce yedek subay orduya katılmaktadır.

Fakat bu gençlerle sivil hayat dahi, yeni bir kuvvet unsuru kazanmaktadır. Bizim nesil kendi gözü ile gördü, biliyor: askerlik ve spor, büyük şehir ve büyük kasabalar gençliğini, tanınmakta güçlük çekilecek kadar değiştirmiştir. Şehirler ve büyük kasabalarda, aileler ve mektepler, hareket ve teşebbüs iradesini öldüren sakat ve şuursuz birer terbiye yuvası idi. Elinin nasırı ile medrese veya mektebe gelen tarla çocuğu bile, diplomasını aldığı vakit, kalem efendisinin bütün ten beyazlığı, adale gevşekliği, omuz düşüklüğü ve göğüs zayıflığı ile yumuşar, çürürdü. Büyük şehir çocukları askerlik etmezlerdi; medrese veya mektebe girmek, ordu hizmetinden kurtulmak demekti. Vazife ve şeref bakımından tenkitleri bir tarafa bırakınız: bu hal, kafası ile çalışan sınıfı, ağır manevî buhranlara uğratmıştır. Millî yükselmelerde olduğu gibi, millî düşmelerde de şu veya bu türlü terbiyenin tesiri aranmak hep bildiğimiz şeydir: Babıâli demek, bir terbiye demekti. Babıâlide sade fikir terbiyesinin kusurları görünmez: hareket ve teşebbüs iradesinden mahrum olmak, nefse güvenmemek, kararsızlık içinde bocalamak gibi terbiye zâfları da dikkate çarpar. Yeni harplerde, bazı faal kumanda mevkileri alamamak için, yalnız uykusuzluğa ve yorgunluğa dayanmak şartının olmaması kâfi geliyor. Sivil hayat, hele bizdeki sivil hayat, bizim idare hayatımız, öğretim hayatımız, mühendislik, endüstri, ticaret ve ziraat hayatımız, vücuda ve ruha dayanma ve döğüşme hassası veren terbiyeyi, ilim ve ihtisas terbiyesi ile hemen hemen bir ayara çıkaran bir hususiyet gösterir. Dağ başında şevk ile oturmak, her türlü hazırdan uzak, muhit yaratıcı bir irade sahibi olmak, tabiata karşı gelmek lâzımdır. Şimdi Anadolunun her yanında rastladığınız üniversite ve yüksek mektep gençlerini, bu kırlara, bu çöllere, bu gurbetlere askerlik ve spor terbiyesi attı. Bazan açlık derecesine varan ihtiyacın dahi, eski terbiyede bir sivili İstanbul'un pamuklu kucağından sökemediğini biz nice misallerle biliriz.

Amerikayı, Avrupa kıt'asının sabıkalıları kurdu, derler. Bir medenî âlem kurmak için, acaba sabıkalının hangi hassaları işe yaramıştır: şüphesiz adam öldürücü, kafile soyucu hassası değil, tehlikeden yılmıyan, meçhul üstüne atılıp giden, dayanan ve söken, cesaret, teşebbüs ve azim hassaları! Yeni çağ bu hassaları şimdi, terbiye ile fikir adamlarına, san'atkârlara, teknisyenlere ve hocalara vermektedir.

Bir yandan ordumuzun yüzlerce yeni yedek subay kazandığını görerek millî müdafaamız hesabına sevinirken, öbür taraftan sivil hayat kadrosunun yeni hareket ve teşebbüs unsurları kazandığını düşünerek, millî kalkınma dâvamız hesabına ferahlıyoruz. Ankara halkı önünden geçen bu gençlik dalgasının karşısında harp devam ettiği kadar, siper, barış devrinde ise, vatanın en çetin hizmetleri vardır. Öyle hizmetler ki ancak sipere gidilen ruh ile üzerlerine varılabilir.

24/X/942

Acaba bir çare bulunabilir mi?

ANGLOSAKSONLARIN hava üstünlüğü arttıkça, bilhassa Japonya gibi zayıf kanadlı memleketlerde, cephe gerilerine hücum eden uçakları harp silâhı olmaktan çıkarmak için tedbirler aranmaktadır. Çünkü, bombardımanların bugünkü tahriblerine bakılınca, hava cephesine kara cepheleri kadar ehemmiyet vermemek yanlış olur. Cephe, demiryolları ile, köprülerle, endüstri ve beslenme merkezlerine bağlıdır. Bu bağ gevşediği, çözüldüğü yahut kesildiği vakit, ilerdeki orduların hareketi inmeye uğrar. İki cihan harbinden önce, düşman bombardımanlarının hükmü, yalnız, kara ve deniz toplarının eriştiği yere kadar geçerdi. Müdafaada olanlar, fabrikalarını, depolarını, besleme merkezlerini kıyılardan ve harp cephelerinden mümkün mertebe uzakta bulundururlardı. Geçen harpte, Paris'e mermi düşüren bir topun ne kadar şöhret kazanmış olduğu hatırlardadır. Eğer ovakit, Londra'da patladığı zaman, tâ Çekoslovakya'daki Skoda fabrikalarının çatısına gülle indirecek bir top icat olunduğundan bahsedilseydi, hayaller bile ürkerdi. 1914 ün beton istihkâmları nasıl ayaklanmışsa, Berta topu da kanadlanmıştır.

Japonya'nın korkusu bundandır. O istiyor ki İnglizler ve Amerikalılar gemilere binsinler, yüzlerce ufak adalara birer birer çıkmağa uğraşsınlar ve bu işin sökmiyeceğini anlıyarak, barışa yatsınlar. Bir kaygıları var: eğer uçaklar Japon adaları üstüne kolaylıkla gelebilecek üsler elde edecek olurlarsa, eğer adalardaki fabrikalar ve merkezler yanarsa? Japon askerinin yiğitliğine söz yoksa da, Tokyo'daki başkumandanlık, ne gemi yapmakta, ne de uçak yetiştirmekte Japon endüstrisinin Anglosaksonlarla yarışamıyacağını pek iyi biliyor. Düşman kanadını kırmak mümkün olmayınca, esir düşen havacıların idam edildiğini veya edileceğini söyliyerek, Anglosaksonları ürkütmeğe çalışıyor. Fakat Birmanya'da subaylarının gözü önünde idam olunan, İngiliz ve Hindli, kara askerlerinin öldürülmesine ne mâna vermeli? Acaba bundan da maksat, Hindlilerin harp cesaretini kırmak ve canlarına pek değer verdikleri zannolunan beyaz askerleri korkutmak mıdır?

Sivil halkın, kadın ve çocukların taarruzdan masun kalmasının, bugünkü şartlar içinde, tek çaresi, harbe yarar her türlü fabrikaları söküp çıkarmak, şehirleri her türlü harp faalyetlerinden uzaklaştırmak, ve bunun böyle devam ettiğini milletlerarası bitaraf heyetlerin kontrolü ile tesbit ettirmektir. Halbuki yeni Japon harpçilerinin de dini olan topyekûn harp, bir memleketin nesi var nesi yoksa, neresi var neresi yoksa, hepsi ile beraber döğüş cephesi haline getirilmesi demek değil midir? Bizzat topyekûn harp nazariyesidir ki cephedeki siperle, şehirdeki sokak arasında hiç bir fark olmadığını iddia etmiştir. Bombardımanı siperde hoş görüp sokakta istememek, onu önliyememek veya düşmanına ayni şeyi yapamamaktan başka nasıl tefsir olunabilir?

Eğer esirleri öldürmek yahut esirlere işkence etmek, bir tarafı yıldırarak öbür tarafın dâva kazanmasına yarasaydı, harpler Ortaçağda durur, giderdi. Sivil halkı harp tahriplerinden kurtarmak için tedbir aranmak, çare bulunmak lâzımdır. Bunun uçak devrinden sonraki şartı cepheler gibi, cephe işine yarıyabilecek her türlü faaliyetleri ve tesisleri de şehirlerden uzaklaştırmak ve bunun aksine hiç bir şey yapılmadığına bitaraf kontrollar altında emniyet vermektir. Yahut şehirleri tamamile boşaltmaktır ki bunun imkânı olacağı hatıra bile gelmez.

Esir öldürmeler ve işkenceler, bir gün barış olacağına ve koskoca Amerika kıt'ası ile İngiliz İmparatorluğu ve müttefik milletler dünyada kalacaklarına göre, uzun bir kin devrinin açılmasına sebep olmaktan başka amelî bir netice verecek mahiyette değildir. Kaldı ki Japonya, kendi kanadına güvendiği vakit, Çin için böyle düşünmüyor ve «Harbi çabuk bitirmek için kullanılacak her usulün en insanî» olduğu hakkındaki topyekûn harp nazariyesini ileri sürüyordu. Çin şehirlerindeki mabedlerin merdivenleri üstünde birbiri üstüne yığılan çıplak kadın ve çocuk ölüleri, ne cepheye cephane taşıyorlar, hattâ ne de bir fabrikada çalışıyorlardı.

Bu türlü insanî prensiplerin, güç yetip yetmediğine göre öne sürülen iki taraflı keser bir kılıç gibi kullanılması değil, yeni şartlara göre açık şehirler meselesi yeniden ortaya atılıp, her zaman, her yerde ve her şart altında ve herkesin sayacağı haklı ve devamlı bir disiplin konarak, kuvvetliler kadar zayıflar, zenginler kadar fakirler, büyükler kadar küçükler, bütün milletler için yürütülmesi daha doğru olur.

25 Nisan 943

Avrupa havaları muharebesi

Uçak, ilk cihan harbinde, bir gösteriş ve ürkütme, nihayet bir keşif silâhı idi: o zamanlar, Manş denizini aşan Blériot'nun kahramanlık devri idi. İki cihan harbi arasında Amerikan havacıları bir uçuşta Atlantik'i geçtiler, yirmi otuz kişilik yolcu uçakları, kıt'alar arasında dolaşmaya başladlar. Bununla beraber, yeni bir harpte uçağın alacağı ehemmiyet, büyük milletlerin en ileri asker kafalarında bile yer tutmamıştır. Rus manevralarında paraşütçüler ve uçakla küçük kıt'alar taşıma tecrübeleri bile, bu silâhın, yeni harplerin talihi üzerinde ciddî tesir yapabileceğine Fransızları dahi yeter derecede inandırmamıştır.

İkinci cihan harbinde uçak, kat'î bir ehemmiyet kazandı. Anglosaksonlar var kuvvetleri ile ve olanca teknik kabiliyetlerile havacılığa sarıldılar. Başvekil Çörçil, «İngiltere kurtuluşunu bir kaç havacı delikanlıya borçlu olduklarını» İngilizlerin bir gün hayretle öğreneceklerini söylemiştir. Japon uçaklarının hücumu altında iki büyük zırhlısını kaybeden ayni İngiltere, tıpkı kanadsız ordu gibi, kanadsız donanmanın da ne ağır felâketlere uğrıyacağını tecrübe etmiştir.

Büyük bir hızla ilerliyen havacılık tekniği, öyle denebilir ki uçağı müstakil bir silâh haline getirdi veya getirmek üzeredir. Geçen yıl bin uçağın yaptığını, şimdi, gittikçe ağırlığı ve tahrip gücü artan bombaları ile, bir kaç uçak başarabiliyor. İki ve dört tonluk bombaların tesiri korkunçtur: sığınaklar fayda vermez olmuştur. On, on beş kilometre ötedeki adamı yere düşüren yeni bombalar, etraflarındaki en sağlam yapıları köklerinden sökerek devirmektedirler. Bundan başka hedef bulma ve nişan alma cihazları her gün ilerlemektedir. Sür'at de o nisbette artıyor: Londra'dan kalkıp Çekoslovakya'ya gelen ve geri dönen uçakların gelecek yıl nerelere kadar uzanıp ne ağırlıkta bombalar atacaklarını düşünmek bile zihne durgunluk getirir. Dün gelen bir telgrafta deniyor ki: «Başvekil Mr. Çörçil yeni tip bir uçağın askerî bir hava meydanında yapılan tecrübelerinde hazır bulunmuştur. Bu uçak şimdiye kadar imal edilen uçaklardan o kadar farklıdır ki tanınmış romancı Welles'in muhayyilesinden doğduğuna hükmolunsa yanlış olmaz. Bu uçağı yapan mühendislerle makine ressamlarından ve teknisyenlerden başka ancak pek az kimse uçağın hususiyetlerine vakıf bulunmaktadır. Motörlerinde o kadar yenilikler vardır ki bunu kullanacak olan pilotlar hayret içinde kalacaklardır.»

Uçak teknisyenlerini bol ve çabuk yetiştirmek için bir çok amelî usuller bulunmuştur. Fabrika ve ham maddece zengin milletler için, hava hücumlarının insan kaybı kara ve deniz muharebelerine nisbetle pek aşağıdır. Bir batan zırhlı, bir bütün yılın hava haybından fazlaya mal olmaktadır.

Bilhassa şehirleri çok ve sık, bütün havası kontrol edilebilen ve taraf taraf dolaşılabilen memleket ve kıt'alar için, havanın artık bir cephe, kat'î neticeler verebilecek bir cephe, olacağı zamanların yaklaşmış olduğu söylenebilir ve münakaşa edilebilir. Eğer Tunus düşer ve bütün Avrupa İngiliz adalarından ve bütün Afrika üslerinden kalkan uçaklarla geceli gündüzlü taranır bir hale gelirse, yolların, demiryollarının, su yollarının, endüstri faaliyetlerinin, yani kara cephelerini besliyen bütün kaynakların, eğer karşılıklı ve önleyici tesirde bir hava müdafaası olmazsa, ne çetin imtihanlara uğrıyacağını tahmin etmek güç değildir.

Ürkütme ve keşif silâhı olmaktan yardımcı silâhlığa çıkan uçak, âdeta hergün bir gün önceki rekorunu kırarak, zamanımızın hakikî bir dehşeti olmaktadır. İngiliz ve Amerikalıların, karadan üstlerine yarılmak mümkün olmıyan ve yakın üslerden Avrupa kıt'asını alabildiğine döğebilecek büyük bombardıman uçakları, ısmarlama bir taarruz vasıtası olmuştur. Mihver devletleri, yalnız Kızılordu baskısından kurtulmak ve Rusyayı durdurmak yahut tesirsizleştirmek değil, Anglosakson havacılık endüstrisi ile yarışabilecek ham madde ve fabrikalar bularak, Avrupa havaları meydan muharebesini kazanmak ihtiyacındadırlar.

8 Mayıs 943

Roma bombalar altında

ANGLOSAKSON uçakları nihayet Roma'yı bombardıman ettiler. Maksat, Romayı harab etmek değil, İtalya'yı düşürmek, harbe devam etmekteki menfaatsiliği ve tehlikeleri İtalyan halkına en hassas yerinden duyurmaktır.

Mister Churchill: «Harp durumunun ne kadar iyi olduğunu söylemekten âdeta korkuyorum.» diyor. Bizim eski «nazar değmesin!» e benziyen bu iyimserlik, yalnız Sicilyada'ki başarılardan kuvvet alıyor: doğu cephesindeki Alman taarruzunun arkası gelmedikten başka, Ruslar, Orel'de Almanları gittikçe sıkışan bir kıskaç içine aldıklarını söylemektedirler. Uzakdoğu'da, Japonlara karşı karada, havada ve denizde bir sıra zaferler kazanılmıştır. Londra radyosunun sözcüsüne göre Moskova'da itimat, «harbin belki 1943 yılında kazanılabileceği» söylenmeğe kadar varılmıştır.

Müttefikler tarafından gelen bu haberler, İtalyan basınının edebiyatı ile tam tezat halindedir. İtalya halkının biraz daha dişini sıkmasını tavsiye eden faşist muharrirlere göre, Amerikalılar, İngilizler ve Ruslar acele içindedirler. Çünkü: «Amerikalılar, üç ayda «Mihverin hesabını temizlemeğe» muvaffak olmazlarsa, günden güne kuvvetlenen Japonlara karşı bundan sonra bir şey yapamıyacaklarını pek iyi biliyorlar. İngilizler de daha fazla bekliyemezler. Harbin uzaması Britanya için meş'um bir netice doğurabilir. İngiliz milleti bıkmış ve bu harbi niçin yaptığını sormıya başlamıştır. Ruslar daima acele etmektedirler. Sivil halkın ve hattâ ordunun bile durumu önüne geçilmez bir hal almıştır.» Bu sözlerin İtalyan halk efkârı üzerinde herhangi teşvikçi bir tesir bırakacağından şüphe edilebilir. İtalya İmparatorluğu baştan sona kaybolmuştur. İtalyan sancağı, Akdenizden hemen hemen çekilmiştir. Almanlar Sicilya limanlarını müdafaa etmektedirler. Doğuda ikinci dünya harbinin en büyük tank ve uçak muharebesi, Kızılordu üzerinde esaslı bir sarsıntı yapmağa muvaffak olmamıştır. Gerçi bütün bunlardan erken hükümlere hak verdirecek mânalar çıkarmak doğru olmaz. Belki de daha bir hayli zaman iki taraf arasında kanlı takat ölçüşmesinin devam ettiğini göreceğiz. Fakat kazançlar yerine kayıblarla geçen 1943 yaz mevsiminden, bilhassa harbin kendi yurdu içine girdiğini gören İtalyan halkına ferah nefesler vermek kolay olmıyacaktır.

Sicilya'da bir İngiliz askerî valilik kurulduğunu gören İtalyanlar, hele şimdi memleketlerinin harbe sokulmuş olduğunu değil, İngilizlerin âdeta yalvarışlarına rağmen, harbe girmek kararının Roma'da verilmiş olduğunu hatırlıyacakalrdır. Uç günde biteceği sanılan harp, garipti ki üç yıldır üç ortaktan yalnız İtalya aleyhine sürdü: ne Almanlar, ne Japonlar henüz ellerinde olandan bir şey kaybetmediler. Halbuki İtalyanın bütün İmparatorluğu eridi. Harp, Somali kıyılarından Sicilya kıyılarına geldi. Eğer 1940 ta harp bitseydi, İtalya hiç ödemden alacaktı: harp bitmediği için, şimdilik, yalnız o toprak ödemiştir 1940 ta Büyük Britanya İmparatorluğunun iflâs etmiş olduğunu yazan faşist muharrirler, bugün, Sicilya adasına yerleşen bir İngiliz askerî valisinin faşist partisini kaldırdığı haberini almakta, ve Roma mahallelerini yıkan Anglosakson bombalarının seslerini duymaktadırlar.

20 Temmuz 943

En hayırlı tesisler

GEÇEN gün «Ulus» gazetesinin ilk sahifesinde Ankara Erkek San'at Enstitüsünün maketlerini görenler, Cumhuriyet hükûmetinin bir memlekete en iyi metotlarla her türlü zanaatları yerleştirmek meselesine ne kadar ehemmiyet verdiğini anlamışlardır.

Üç koldan bir medenî halkınmıya giriştik: Köy Enstitüleri kolundan, san'at enstitüsü ve san'at mektepleri kolundan kız enstitüleri ve kız san'at okulları kolundan! Bu tesislerde yetişen kadro, Türk cemiyetinin iç ve dış manzarasını değiştirecektir. Biz Ankara şehrini yapmağa duvarcısız, sıvacısız, elektrikçisiz başladığımızı unutamayız: çimento üstüne tahta parke döşemek, bu şehirde, bir zamanlar küçük değil büyük san'at olmuştur. Dışardan gelen yabancıların çıraklığı ile yetişenler de ancak alaylı oldular, ve hiç bir zaman ihtiyaçlara yetecek sayıya çıkmadılar. Her şey gibi, şimdi, çivi çakmaktan kalorifer döşemeğe, tuğla örmekten boyamağa kadar, bütün iç ve dış kapı ve cihazlama, tamir ve bakım işleri «mektepleşiyor.»

Bilmemek, az bilmek, yanlış bilmek, elle gözle kaparak temelsiz öğrenmek, gündelik yaşayışı en zengin milletlerin bile dayanamıyacakları bir israf anarşisi içine atar: Ankara'da ilk yapılan belediye evlerinin oturulabilecek hale gelmek için sonradan ne kadar tamir parası yediğini tecrübe etmiyenimiz yoktur. Yıkılmaktan başka bir şey yapılamıyan on beş yirmi bin liralık evler olmuştur. Fennî tamir ve bakım olmamak yüzünden, belki de dünyanın en çok makine harcayıcıları arasında bulunuyoruz: İşlemiyen bir buz dolabı, bozulan bir motör, aksıyan bir radyo, çok defa atılmalık olur. Rusya'dan getirttiğimiz ve artık işe yaramaz olan otobüslerin, Rus şehirlerinde işliyenleri, plânlı tamir ile, daha bir kaç yıl dayanacak durumda imiş. Gelişi güzel değil plânlı tamirden bahsediyoruz. Bir otobüs, bir kamyon için bu tamir plânları koskoca kitaplar halindedirler.

İlim ve san'at, kafa ve zevk terbiyesi hayatı ucuzlatır. Böyle endüstrilere ne kadar harcasak, onların gündelik yaşayışta sağlıyacakları sayısız ekonomilerden bir kaç yılda karşılığını alırız. İsmetpaşa Kız Enstitüsünden çıkan bir ev kadını, kocasının kazancından bir haylısını arttırır. İyi yetişen mimarlar ve san'at okullarından yetişme ustalar ve işçiler Türkiyeyi baştanbaşa yapmak demek olan inşa politikamızda aklımız almıyacağı kadar tasarruf sağlıyacaktır.

Onun için Maarif Vekilimizin geçenlerde bir yapısının daha temelini atmış olduğu büyük tesis, bize, en iyi müjdelerden biri gibi gelmiştir. Millî Şefin başlıca arzularından birini daha gerçekleştirmeğe, harp buhranlarının bin türlü baskısı altında muvaffak olan maarifçilerimizi tebrik etmekten kendimizi alamayız.

25 Temmuz 943

Harb ve teknik

MONTESQUIEU, «İranlı mektupları» nın birinde şöyle diyor: «Biliyorsun ki barut icadedildikten sonra artık alınmaz kale yoktur. Yanı, artık, yer yüzünde haksızlığa ve şiddete karşı sığınacak bir yer kalmamıştır. Ben, sonunda, insanları yok etmek, kavimleri ve milletleri tamamile ortadan kaldırmak için daha kestirme bir yol temin eden gizli bir şey keşfetmiye muvaffak olunmasından korkuyorum.»

Montesquieu'nün o sırada korkunç bulduğu yeni silâh, hani sonradan Balkan çetecilerinin ellerine kadar düşen bombadır.

18 inci asır fikir adamının ruhunu, bu yazın bir gecesinde Kolonya'da uyandırmak, veya 6 temmuz sabahı Alman - Rus hatları arasında dolaştırmak mümkün olsaydı, yeryüzünde hâlâ yaşar insanlar bulunmuş olmasına ne kadar şaşacaktı? Nüfus gene artıyor. Ruslar Stalingrat yıkıları üzerinde yeni şehri kurmıya başlamışlardır. Resimli İngiliz dergilerinde köklerinden sökülmüş köylerin tekrar yapılmış olduğunu görüyouz.

Kadınlar, silâhların öldürdüklerinden fazla doğuracaklar, milletler harplerin havaya savurduğundan, yer sarsımlarının kırıp döktüğünden daha çok yapacaklardır. Hayat, ölümden kuvvetlidir.

Ne tekniksiz, harb devri, ne bir harbden öbürüne kadar tekniğin ilerlemediği olmuştur. Bununla beraber teknik, taarruz silâhları kadar, müdafaa silâhları bulunmasına da yarar: yeni bir icat bir müddet insanları şaşırtsa da soğukkanlı, öfkesiz ve sabırlı teknik, ve çare aramaktan yorulur, ne de bulmaktan durur.

Bütün dâva, asra hükmeden medeniyetten olmak, onun vasıtalarını anlamak, yapmak ve kullanmaktır. Hürriyetler ve esaretler, bir takvim değil, fakat bir tarih devri içinde, ne azlık çokluk, ne de fakirlik zenginlik meselesidirler; Medeniyet ve kültür meselesidirler. Medenî denkleşme olmadığı zaman, Avrupa tek veya bir kaç elde devretti. medenî denkleşme başladıktan sonra ise, milletler arkasından milletler, hürriyetler arkasından hürriyetler doğdu. Esaretler garp medeniyetinin dışındaki kıt'alarda veya kıt'a parçalarındadır: oralarda garp medeniyetinin bir kaç bini, eski medeniyetlerin bir kaç yüz milyonunu kıskıvrak bağlamıştır.

Garp medenisinde hürriyet aşkı vardır. Her gün daha iyi yaşama ihtirası vardır. Arayıcı, bulucu, yaratıcı ve yalnız akla inanıcı tefekkür vardır. Aşk, ihtiras ve bu tefekkür bir avuç insanda yerleştiği vakit, o bir avuç insan son filizine kadar ot gibi biçilmedikçe, yenilmezliğini muhafaza eder.

Korkunç olan, saadeti bu dünyanın ötesinde ve hakikati aklın aydınlığı yerine ruhun esrar karanlığı içinde aratan hayat ve tefekkür sistemlerine bağlı kalmaktadır. Korkunç olan, tevekkül ve kaderciliktir. Hindistan dünyasında fakirizme ve Müslüman dünyasında dervişliğe götüren felsefe yollarına düşüp, vecitler rüyasına dalmaktır. Korkunç olan şey, insan gibi, milletlerin de akıllarından ve iradelerinden başkasına bel bağlamalarındadır: son model uçağa kadar bütün bulunmuş şeylerin hepsini bulmuş olan akıl ve Etimesğut uçak atelyelerine kadar yeryüzünde büyük küçük ne başarılmışsa hepsini başarmış olan irade!

Temmuz 1943

Hava üstünlüğü

HAMBURG gibi belli başlı bir kıta şehrini saf-dışı kılmak, Müttefikler için büyük bir harp kazancıdır, nasıl, binlerce ölü, yüz binlerce göçmen ve üstüste yığılan harabeler Almanya ve insanlık için ağır bir kayıpsa! 1940 ta misli görülmiyen bir facia diye baktığımız Coventry, şimdiki hava akınlarının tahripleri önünde unutulmuştur.

1940 ta Fransa'nın karada, Ingilizlerin karada ve denizde verdikleri ağır bozgunların sebebi, uçak silâhına ehemmiyet vermeyişlerinde olduğu iki tarafça da söylenmiştir. Uzak-Doğuda hücuma uğrıyan iki büyük zırhlı, kanat müdafaası olmadığı için batmıştır. Pearl-Harbour ve başka Amerikan üslerini, uzun müddet, Japon kanatlarının taarruzu felce uğratmıştır. Anglosakson hava üstünlüğü bugünkü halini tutar ve henüz meydanda görülmiyen yeni müdafaa silâhları bu akınları durdurmaz ve gevşetmezse, Müttefiklerin hava taarruzları ile alabilecekleri neticeleri küçüksemek doğru olmaz: kıt'a uçak meydanlarile çevrilmekte ve meydanlar gittikçe kıt'anın merkezine yaklaşmaktadır. Hava silâhının sür'ati ve tesiri her gün artmaktadır.

Afrika zaferinin elde edilmesinde, Akdeniz hâkimiyetinin yeniden kurulmasında, kıt'aya asker çıkarılmasında hava üstünlüğü başlıca âmil olmuştur. Hattâ denebilir ki faşizm, kanad vuruşlarile göçürülmüştür. Uçak yapımı akınlardaki kayıbları misillerce aştığı gibi, uçak teknisyenlerinin de bol ve kolay yetiştirilmek usulleri bulunmuştur. İki yüz elli yaralı, ölü ve esir verilen bir akın, eski muharebelerde, on binlerce insan canı pahasına alınan neticeler sağlamaktadır.

Uçaksavar bataryalarının tesiri ne kadar ehemmiyetli olsa da, hakikî çare uçak hücumlarını havada önlemekten ibarettir. İngilizler 1940 ta adalarını karadan değil, havadan, topçuları ile değil, pilotları ile kurtardılar. Şimdi de İngiliz adalarına tesirli misilleme akınları yapılmamasına sebep, Alman uçaklarının henüz Manş üzerinde daha üstün İngiliz uçak takımlarile karşılanabilmesidir.

İkinci dünya harbinin, hava üstünlüğüne bağlı bir materyel muharabesi olmak karakteri gittikçe belirmiştir. İnsan fedakârlığı her zaman esastır, şüphe yok: fakat kanad korumu ve materyel zırhı altında olmadıkça, bu fedakârlığın kendi başına ne taarruz ne müdafaa neticeleri olamıyacağı şüphe götürmez.

Avrupa kalesinin asıl sır noktası ne beton istihkâmlarda, ne çelik silâh yuvalarındadır: kalenin arkasında çalışan uçak ve materyel fabrikalarındadır. Endüstriler arasındaki ölçüşme kaderini değiştirecek yeni bir âmil henüz meydanda yoktur. Bu âmil, büyük ve pahalı ve çok maddeye ihtiyaç gösteren kara ve hava taarruz silâhlarını önliyen müdafaa icadları olabilir.

Harp, hâlâ, başlamış olduğu zamanki hususiyetlerini muhafaza ederek gelişiyor.

6 Ağustos 943

Değişen şartlar arasında

HARBİN dördüncü yaşını tamamlamasına on beş gün var. 1939 yılının bu haftalarında en heyecanlı hâdise Alman - Rus saldırmazlık andlaşması idi. 1943 yılının aynı haftalarında en heyecanlı hâdise Slav ve Cermen ordularının amansızca boğuşmalarıdır. Şimdi nasıl bütün İtalya: «— Bu harbe girmemek lâzımdı!» diyorsa, belki bütün Almanya şu suali sormaktadır: «— Rusya ile harbe tutuşmamak daha doğru olmaz mıydı?»

Sanıldığına göre bugünkü taarruz dahi, Kızılordunun esaslı taarruzu değilmiş. Asıl büyük taarruz eylûlden sonra başlıyacakmış. O vakte kadar Almanlar dar bir cephe tutarak, kızıl akını bu sed önünde durdurmak çaresini arıyacaklardır. Bundan başka Rusların Orel'de eskiden kurduklrı ve yeniden ekledikleri, tamamladıkları harp endüstrisi en yüksek verim haddine çıkmıştır. Artık harp cephelerinin yeni silâhlar imtiyazı da Müttefikler tarafına geçti. Halbuki 1939 ve 1940 Alman zaferlerinin başlıca dayanağı, başkalarında olmyan ve yabancı orduların alışmadıkları yeni silâhlardı.

1939, 1940 ve 1941 muharebelerinde Almanlar hava üstünlüklerinden alabildiklerine faydalandılar: fakat üstünlük başka, silâhın tahrip ve tesir kudreti başkadır. Uçak, Mihver devletlerinin elinde, hiç bir zaman, şimdi Anglosaksonlar elinde olduğu kadar tahripçi, tesirli ve çok sayıda olmamıştır. 1940 ta Londra'ya beş yüz uçak hücum etti. Bir gece bunların 180 i kaybolunca taarruz durdu. İngilizler, galiba, son 200 uçaklarını havaya fırlatarak bu kâbustan kurtuldular. 1943 te ne bu rakamların bir ehemmiyeti var, ne de taşıdıkları bombalar bugünkülerle kıyaslanabilir. 1940 ta Belçika ve Fransayı altüst eden bütün Alman orduları, bir dehşetleme vasıtası olarak, önlerine bütün sivil halkı katmışlardı. 1943 te sadece hava bombardımanları Alman şehirlerinin 4 milyon nüfusunu göç yollarına düşürmüştür. Harp buhranları içinde oturan insanları beslemek, oturanların ihtiyaçlarına yetişmek büyük bir mesele olduğuna göre, göçebe kalabalıkları beslemek ve onları kışa kadar yerleştirmek nasıl bir dâva olduğu kendiliğinden meydana çıkar. Almanya gibi teşkilâtçılığı her zaman bir çok devletlerden üstün ve en iyileri ile eşit bir memleket olmasa, sadece cephe gerisinin bu kargaşalığı pek ağır buhranlar doğurabilir.

Bütün bu şartlara rağmen, şimdi doğu cephesinde Alman ordularının durumu,, 1941 ağustosundaki Kızılrdunun durumu ile çok uzaktan bile kıyas edilemez. Boyuna geri atılan, parçalanan ve yokedilen Rus ordularının o zaman verdikleri can kaybı, esir sayısı hatırlardadır. Alman orduları bugün öyle bir facia karşısında değildirler. Daha dar bir cephede kendilerini büsbütün koruyacaklarına da ihtisas adamları şüphe etmemektedirler. Fakat dayanış muharebelerinin sonunda yeni taarruz muharebeleri le zafer getirme sırrı, arkada gittikçe azalan değil, gittikçe artan bir savaş takati olmasına bağlıdır. Materyel bolluğu, yeni harpte bir çok strateji ayıplarını örtüyor, materyel kıtlığı ise büyük san'atı bile aciz bırakıyor.

Her halde mihver, 1943 yılını, Rus ve Müttefikler taarruzunu herhangi bir noktada durdurmak, ve durdurmayı devam ettirecek çareleri bulmak, bilhassa, hava akınları tahriplerini, bu akınların her birini çok pahalıya malederek daha tesirsiz hale getirmek ve bütün bunlara mihver efkârı ile dünya efkârını inandırmakla bitirmeğe uğraşacaktır.

15 Ağustos 1943

Havacılık haftası

30 ağustos zaferinin 21 inci yıldönümü geldi. Bir çoklarınız o gün birer çocuktunuz. Bir çoklarınız henüz doğmamıştınız. O günü görmemiş olanlar, insan gönlüne sığmıyan bu büyük sevincin nasıl bir şey olduğunu anlıyamazlar. Bu kendileri için bir talihsizliktir. Fakat gene onlar. 1918 mütarekesinin yürek koparıcı eşsiz ve onulmaz acısını duymadılar, talihlidirler.

Şimdi, dünya milletlerinden bir kısmı, 1918 deki Türk acısını tatmamak, bir kısmı da 1922 deki Türk sevincine kavuşmak için gençliklerinin bütün kanını dökmektedirler. Facianın dışındayız. Bütün bayramlarımız gibi, 30 ağustos zafer bayramının da dördüncüsünü ikinci dünya harbi içinde kutluyoruz. Bahtiyarlığımıza ne kadar sarılsak yeri vardır. Fakat asıl ehemmiyetlisi bu bahtiyarlığı devam ettirmektir. Bunun iki sırrı vardır: iyi bir politika, kuvvetli bir ordu.

Türk vatandaşlarının hepsi, asker olanlar ve olmıyanlar, yeni muharebelerde kuvvetli odunun kanadlı bir ordu demek olduğunu öğrenmişlerdir. Almanya, 1940 ta, İkinci Dünya Harbini kazanmak için İngilterenin kanadını kırmağa çalıştı. Şimdi İngilizler Alman kanadını kırmağa savaşıyor. 1940 ta bir deve benziyen Mussolini, 1943 te kanadı yaralanan bir kuş gibi yere düştü.

Piyadeler büyük kuvvettirler. Topçular büyük kuvvettirler. Donanmalar büyük kuvvettirler. Tanklar büyük silâhtırlar. Fakat bunlar taarruz etmek için, veya müdafaa etmek için kanad yardımına muhtaçtırlar. Uzakdoğu sularında iki büyük İngiliz zırhlısı kanadsızlık yüzünden battı. Uçaklar, önlerinde havayı serbest bulunca istihkâmları, tankları, fabrikaları ve şehirleri nasıl havaya uçurduklarını her gün gazetelerde okuyorsunuz.

Kanada karşı, bugüne kadar, tek bir müdafaa silâhı keşfolunmuştur: kanad. Havadan geleni havada karşılıyacaksınız. Almanya müdafaa harbine karar verdikten sonra bütün uçak fabrikalarında avcılar yaptırmağa başlamıştır. Mesele, uçak filolarını şehirlere, istihkâmlara, fabrika bölgelerine yaklaştırmamak, önlerini kesmektir. Uçak-savarların faydası düşmanı kayba uğratmaktır: fakat bu silâhın ne şehirlerin tahrip edilmesine, ne fabrikaların yıkılmasına, ne de petrol tasfiyehanelerinin uçurulmasına mâni olamadığını da görüyoruz.

30 ağustos zafer bayramının ayni zamanda havacılık bayramı olmasının mânası, dört yıldanberi, bambaşka, bir değer almıştır; çünkü kanad dâvası zafer fikrine artık tamamile bağlanmıştır. Kanadsız kuş gibi, kanadsız zafer de düşünülemez.

Her ağustosun son haftasında bütün vatandaşların en büyük vazifesi Türk kanadının kuvvetini yoklamaktır. Türk havacılığının başlıca dayanağı, Türk Hava Kurumu olduğunu da biliyorsunuz: ağustos bayramlarında Türk kanadını yoklamak demek, ayni zamanda kendi vatandaşlık değerimizi yoklamak demektir.

Başta Rusya olmak üzere bütün memleketler, havacılığı yalnız askerî bir şube olarak almamışlardır... Havacılığı bütün millete mal etmek için cemiyetler kurmuşlardır. Gençliklerini, daha çocuk yaştan, havacılığa alıştırmağı esaslı dâva edinmişlerdir. Bizde bu vazifeyı Hava Kurumu yapıyor: gurur duyarak söyliyebiliriz ki şimdiye kadar kurduğumuz cemiyetlerden pek azı onun kadar muvaffak olmuştur, pek azı onun kadar çabuk gelişebilmiştir. Bunun sebebini, Türk milletinin havacılık aşkından başka bir sebepte arıyabilir miyiz?

Her vatandaş, Türk havacılığının ilerlemesinde kendisine bir şeref hissesi ayırmalıdır. Her vatandaş bir Türk uçağı üstünde bir vidası, bir çivisi olduğunu bilmek tesellisine kavuşabilmelidir.

Her vatandaş. 30 ağustos zaferinin devam teminatı, Türk kanadının kudretinde olduğunu asla hatırdan çıkarmamalıdır.

30 Ağustos 943

Hava akınlarının tesirleri

“HALK oturan mahallelerde ağır hasar olmuştur.» Bu tek satırın altındaki faciaları, geçen gün, bir İsviçre gazetesi iki uzun mektupla izah etti. Yeni uçak akınlarının karşısında, hemen hemen, tevekkülden başka çare kalmamıştır. Daha patlamadan etrafındaki apartımanları çökerten, katlarca apartımanı bir anda baştan başa tutuşturan, asfalt yolları bir alev seli haline getiren bombalar, şehirleri o kadar altüst ediyor ki artık en sağlam sığınakların da bir kıymeti kalmamıştır. Ne sıhhî teşkilât, ne de yangına karşı tertipler işliyebiliyor. Yapılabilecek tek şey, köylere dağılmaktan ibarettir. Bu yüzden, Almanyanın bazı bölgeleri, şimdi, 1940 Fransa'sının göç kargaşalığını andırmaktadır. 1940 ta, sivil halk sürülerini ordular arkasında ayağa kaldırmak, kaynaştırmak totaliter harp sisteminin iyi netice veren bir usulü idi. Artık bu usulü hava üstünlüğünü elde eden Anglosaksonlar tatbik etmektedirler.

Almanyanın hususiyetlerinden biri, çok şehirli bir memleket olmaktır. Bu şehirleri dağıtıp boşaltmak, yalnız yerleştirme merkezleri bulmak bakımından değil, askerî ve millî hayat mekanizmasını işletebilmek bakımından da ciddî buhranlar doğurabilir. Herkesi ve her vasıtayı harp maksadı için çalıştırmak zorunda bulunan bir memleket, bu faaliyetlerin büyük bir kısmını tatile uğratmak istemez. Fakat ne çare ki ya şehirler nüfusunu ateş ve enkaz altında kaybetmek, yahut, hava akınlarını durdurmak lâzımdır. Propaganda Nazırı Göbbels, bazı yeni silâhların ortaya çıkacağını yazmışsa da, bugüne kadar, Anglosaksonların denizaltılara karşı kullandıkları silâhlara benzer, uçakları tehdit edecek icatlar yapılamamıştır.

Anglosaksonların uçak akınlarına neden bu kadar bel bağlamış oldukları, İsviçre gazetesi muhabirinin Almanyada görmüş olduklarından pek iyi anlaşılmaktadır. Şimdi, harbi ilk günde yabancı topraklara nakleden ve son güne kadar da oralarda tutan Almanya, ikinci dünya harbinde ilk defa olarak siperlerde olduğu kadar korkunç bir ateş meydanı haline gelmiştir. Harp, Berlin sokaklarındadır.

Alman orduları Rusyadan çekildikleri ve Anglosakson orduları İtalya içlerine girdikleri için, hava akını üsleri Alman vatanını her tarafından ve yakından sarmaktadır. Bu kış, bu akınların her zamandan daha ağır olacağı iddia ediliyor.

Taşıma ve besleme işlerini de düşünmek lâzımdır. Katarlar devamlı tehlike içindedirler. Ehemmiyetli kavuşak noktaları devamlı bombardıman altındadır. Bundan başka, demiryollarına karşı baltalama hareketleri, Macaristana kadar bulaştı. Bütün bu demiryollarını, geceli gündüzlü, köprü köprü, tünel tünel beklemek kolay bir şey midir? Cephe gerisi bir büyük cephelik asker tutuyor.

Her halde 1940 ve 1941 de denizaltıları İngiltere için nasıl buhranlı bir dâva olmuşsa, 1943 te hava akınları Almanya için o kadar buhranlı bir dâva olmuştur. Almanlar, 1940 ve 1941 de, hiç bir deniz muharebesi vermiyorlar ve kazanmıyorlardı. Fakat İngiliz kudretini yavaş yavaş kemiriyorlardı. Bugün de gerçi Anglosaksonlar İtalya'da yer yer muharebe veriyorlar: fakat hava akınları Alman kudretini içinden yiyor.

29 Eylûl 943

Kıtanın çilesi doluncıya kadar

1 trilyon dolar: böyle bir rakam hayallere bile bir şey söylemez. Bununla beraber ciddî mütehassıslar, ikinci dünya harbinin şimdiye kadar bu kadar korkunç bir ziyan ve masrafa malolduğunu söylemektedirler. Bu para ile yeryüzündeki ailelerden her birine beşer odalı birer ev yapılabilir, yahut, 400 milyon çocuğun tam yirmi beş yıl ilk terbiyesi temin olunabilir, veya, yer yüzündeki her iki bin kişi için bir milyon dolarlık bir hastane kurulabilir, nihayet, 6 metre genişliğinde 56 milyon kilometre asfalt yol döşenebilirmiş.

Asıl ehemmiyetli nokta, cephe gerisindeki yanma, yıkılma ve tükenme zararlarının, bu sefer, harp masrafları ile hemen hemen bir ayarda olmasıdır. Moskova'da çıkan bir dergide tanınmış Sovyet muharrirlerinden birinin, meselâ, Gjatsk bölgesinde görmüş oldukları hakkındaki yazısını okuyunca, Mister Eden'in geçenlede söylediklerinin ne kadar mübalâğasız olduğunu anlıyoruz: «Ölüm... Bu kelime, gene hayattan bir şeyler haber verir. Varolmamak, hiçlik gibi bir kelime kullanmalıyız!» Sonra: «Gjatsk'ın hartada yeri var, Gjatsk kalblerimizdedir de! Fakat artık yoktur..» Hastalıklar, ölümler sadece burada 37 bin nüfusu 111 e indirmiştir.

Rusyanın birçok şehirleri, sayısız köyleri ve yirmi yılda bütün bir millet emeği üstünde kurulan fabrikaları yıkılmıştır. Almanya'da Hamburg gibi şehirler âdeta temellerine kadar harap olmuştur. Bir çokları semt semt yanmaktadır. İtalyan şehirleri, hâlâ birbiri arkasından harabeye dönüyor. Yalnız uzak Amerika bundan müstesnadır. Kat'î bir hava üstünlüğü sağlıyan İngiltere de, şimdi, pek az zarar görmektedir. Bununla beraber Londra ve birçok İngiliz şehirleri, hava müdafaasının zayıf olduğu ilk yıllarda, kendi çilelerini çekmişlerdir.

Nasıl ve ne zaman yerine konacağı belli olmıyan bu maddî tahripler yanında bir de mânevî çökme var. Bir Fransız gazetesinin sözü: «Yıl sonu imtihanlarını geçiren gençler arasında işitilmemiş bir cehalet var!» Bir şahit, Almanlar bir şehir üstüne yürürken, iki fabrika işçisinin şöyle konuştuğunu duymuştur: «— Bana ne? Fabrika patron değiştirecek!» Geri alınan köylerden birindeki halkın hali: «İfadesiz gözler sönmüş gibidir. Herkes yavaş konuşuyor, en hafif adım sesinden zıplıyor ve bir gölge görür görmez kendini bir tarafa atıyor!»

Bir yanda her şeyden vaz geçen, bütün ahlâk kıymetlerini hiçe sayan bir bitkinlik, bir yanda nasıl ve ne zaman dineceği ve harp sonrasında nasıl patlıyacağı tahmin edilmiyecek bir öcalma hırsı, ve akıllarını soğuk tutabilenlerde ise cesaret kırıcı bir korku! Ellerini uğuşturanlar, yalnız, harabeler, açlıklar ve anarşilerden faydalanma fırsatı beklemekte olanlardır.

Balkanlar halkının bir nicesi dağlara çekilmiştir. Vuran, vurulanlardan yetim kalan çocuklara şehir sığınakları dar geliyor. Kıt'ada bu hal, gittikçe berbatlaşacaktır. Onun için, harp sonrasında, Avrupa nizamını kuracak olanlar, boş hayallere kapılmamalı, ve her şeyi bir müddet yerli yerinde tutabilecek bir disiplinin bütün tedbirlerden önce geldiğini düşünmelidrler. Bu dsiplin olmazsa, bütün bu bedbaht, kaybetmiş ve kaybolmuş halk yığınlarının aklına, yıkma ve dağıtma kuvvetlerini kullanmaktan başka bir hak duygusu gelmiyecektir.

Samimî, devamlı ve etraflı bir yardımlaşma ve iş beraberliği ihtiyacı, tarihte hiç bir zaman olmadığı kadar, bu harpten sonra kendini duyuracaktır. Harpten maddî manevî zarar görmemiş, yahut az zarar görmüş memleketler, yeni nizamın ilk ve buhranlı kurulma devirlerinde ciddî hizmet görecek durumdadırlar.

Harp mes'uliyetinin son derece şümullendirilmesi yüzünden harbi kazanmaktan hiç ümidi olmasa bile, küçük büyük Alman komuta kadrosu, sivil ve asker bütün inzibat kadrosu, nihayet siyasî kadro, elindeki silâh kendiliğinden düşünciye kadar harbe devam etmek zorunda görünüyor. Almanya'nın yalnız cephede düşebileceğini ve bütün fedakârlıkların bu bakımdan hesaplanması gerektiğini Anglosaksonlar da söylüyor. Uzun ve çetin savaşlar olacak, kıt'a, şimdiye kadar gördüğünden daha felâketli imtihanlar geçirecektir. Bu harbin bilhassa sonrasını düşünenler gerçekten haklıdırlar.

25 XI 943

Hava akınları karşısında

ALMANLAR, başlangıçta, ne ikinci dünya harbının bu kadar uzıyacağına, ne de, karada ve havada, kuvvet ve silâh üstünlüğünü kaybedeceklerine inanmamışlardır. Topyekûn harp demek, mihver edebiyatında, en kısa ve kestirme yoldan zafere erişmek demekti. Eğer Almanlar, bir gün, Berlini hava hücumlarına karşı müdafaa edemiyeceklerini düşünmüş olsalardı, şüphesiz, ne Varşova, ne Roterdam, ne Belgrad, ne de Londra'ya karşı tahrip akınlarında bulunmazlar, uçak silâhını yalnız askerî hedefler üstünde kullanırlardı. Çünkü demokrasilerdeki halk efkârının, bir misilleme karakteri olmaksızın, kendi ordularının başka türlü hareket etmelerine müsaade etmiyeceklerine şüphe yoktu.

İkinci dünya harbinin en büyük faciası açık şehirlerle sivil halkın, cepheler ve ordular gibi, ateş altına alınmasıdır. Daha bu harpten önce, kanadsız Çinlilerle Habeşliler, topyekûn harp usullerinin kurbanı olmuşlardır. Habeşistanda zehirli gaz bile kullanılmış olduğu unutulmamıştır.

Anglosaksonlar, Lehistan, Hollanda ve Yugoslavya ile kendilerine karşı kullanılan silâhı, sonuna kadar kullanmağa azmetmiş görünmektedirler. Bir nazır, Alman şehirlerine, hava şartları elverdikçe, durmaksızın havadan akın edileceğini söylemiştir.

Gelen haberler, yeni tahrip ve yangın bombalarının büyük zararlara sebep olduğunu gösterdikten başka, Alman mes'ul makamlarını sinirlendirdiğini de hissettirmektedir. Bu makamlar, öc alma gününün yaklaştığını söylemekte ve, sık sık, «gizli bir silâh» tan bahsetmektedirler. Henüz ne olduğu anlaşılmadığına göre bu yeni silâh, ya henüz aranma yolundadır, yahut, bulunmuş olsa bile tecrübe halindedir: çünkü hazır bir yeni silâhı, Alman ordusunun, boyuna geri çekilmekte olduğu Rusya'da Kızılorduya karşı, ve kaç zamandanberi İngiliz adalarına karşı kullanmamasına imkân yoktu. Fakat dün gelen bir haber yeni silâhın mahiyeti hakkında bir fikir vermektedir. Anadolu Ajansının Budapeşte'den aldığı bir telgraf şöyle diyor: «Pest gazetesinin Berlindeki muhabirinin bu sabah telefonla bildirdiğine göre, Berlin selâhiyetli mahfillerinde Alman misilleme tedbirlerinden ve bu hücumlarda yeni silâhlar kullanılmasından bahsedilmektedir. Bu mahfillerde Almanya'nın en kuvvetli silâhlara müracaat etmek zorunda kalacağı teessürle ifade edilmektedir. Bu kuvvetli silâhların ne olduğu hakkında açıkça bir şey söylenmemekte ise de, bu hususta yapılan demeçler, bu silâhın ne olduğunu hemen hemen belli etmektedir..»

Eğer telgrafın son satırındaki imayı doğru anlamışsak, yeni silâh doğrudan doğruya, zehirli gaz demektir. Ancak, eğer Alman kimyası, hiç bir müdafaa imkânı bırakmıyan, havalar yakıcı ve şehirler öldürücü esrarlı bir gaz keşfetmemişse İngilizlerin bu harbin başındanberi, gaz hücumlarına karşı hazırlıklı bulunduklarını herkes biliyor. İngilizler, gaz hücumunun yapılmıyacağından hiç bir vakit emin olmamışlar, ve, böyle bir ihtimal için hem müdafaa, hem taarruz tedbirleri almışlardır. Bomba bombayı, yangın yangını çağırdığı gibi, gaz gazı çağıracaktır. Sık ve kalabalık şehirli Almanya, İngiliz adalarından kalkıp gelecek gaz yüklü uçakları geriye çevirebilecek midir? Eğer bu imkân varsa, bomba yüklü uçaklar da Berline varmadan düşürülebilir veya döndürülebilir.

Açık şehirlerle sivil halkın taarruzdan masun kalmak çaresi bulunamamış olmasına esef ederken, bir de, sivil halk arasındaki ölümü ve ıstırabı büsbütün artıracak yeni usullere baş vurulması hazin bir şey olur. Boğaz boğaza ,ölesiye çarpışan memleketlerin işine karışmak yersiz olduğunu biliyoruz: ancak zehirli gazın bir taraflı bir silâh olmadığını, nihayet, bu silâhtan da hava üstünlüğünü elde tutanların daha fazla kazanacaklarını düşünmezlikten gelemiyoruz. Amerikan, İngiliz ve Rus kimyalarının Alman kimyası ile başa çıkamaz bir gerilikte olduğunu zannetmek doğru olmaz. Birleşik Milletler kimyasının da, gaz tehlikesini hesaba katarak, dört yıldanberi sır halinde tutulan bir takım hazırlıklarda bulunmuş olduğu tahmin edilebilir.

27/XI/943

Son yıla hazırlık

MİSTER Roosevelt, canlı ve cansız bütün Amerikan kaynaklarını topyekûn seferber edebilmek için «millî hizmet» kanununu teklif etti. Bundan başka 100 milyar dolarlık yeni bir tahsisat da istemiştir.

Bunun başlıca iki sebebi vardır: biri, zaferlerle beraber ihtiyaç azalmakta değil, artmaktadır. İkincisi, bu topyekûn seferberlik ikinci dünya harbini hiç olmazsa altı ay kısaltacaktır.

Geçenlerde gündelik harb masraflarının 112 milyon Türk lirası tuttuğunu söyliyen İngilizler, bazı rakamlar neşrettiler: 1000 uçaklı bir hava akınının sermaye tutarı 160 milyon Türk lirasıdır. 2000 ton bomba atmak, 2 buçuk milyon Türk lirası harcamaktır. Bir tank 120 bin, bir bombardıman uçağı 200 bin Türk lirası değerindedir.

Amerikalıların da verdiği bazı rakamlar var: 60 uçak, haftada 40 saat çalışan 1000 işçinin bir yıllık emeği demektir. Memleket talim yerlerinde üç dört ay dayanan pabuç cephede üç dört gün, sekiz on ay dayanan esvap bazan bir hafta gidebiliyormuş. 1944 te radyo cihazlanmaları için bir yeni Panama kanalı yapabilecek kadar para harcanmış. 100 tüfeğe 60, 100 mitralyöze 85 yedek vermek lâzım geliyormuş. Bütün bunlara İngiliz ve bilhassa Amerikan komutasının «can kaybını mümkün olduğu kadar azaltabilmek için alabildiğine materyel sarfetmek» kaidesini de ilâve ediniz. Sicilya ve İtalya muharebelerindeki Amerikan topçu ateşi, esirlerin söylediklerine göre, Almanları hayret içinde bırakmış.

Cepheler arttıkça ve hareketler genişledikçe, cephe gerisinin de vazifesi artık genişlemektedir. Meselâ kendi topraklarını kurtaran Rusya'ya, bu yıl buralarda her şey tahrip olunduğu için, geçen yıllardan daha çok taşıt yardımı yapmak gerekiyor. İstilâ olunan yerleri kalkındırmak, sefaletten kurtarmak da Müttefiklerin manevî itibarını kuvvetlendiren masraflı bir politikadır. Mihver istilâsı geldiği yerden götürmekte, Anglosakson işgali geldiği yere getirmektedir.

Almanlar topyekûn seferberliklerini 1943 kışında yaptılar ve kaynak darlığından, hava akınlarından, bir de karşı tarafın üstünlüğünden dolayı bundan istedikleri neticeyi alamadılar. Bu netice, Kızılorduyu devirmek değilse bile, hiç olmazsa durdurabilmek olmalı idi.

Amerikan harp istihsalinin şimdiki fazlalığı hesap edilirse, topyekûn seferberliğin Avrupa ve Uzak-Doğu cephelerini nasıl silâh ve malzemeye boğacağı kolayca tahminlenebilir. Tedbirler, 1944 yılının, hiç olmazsa Avrupa kıt'asında zafer yılı olması bakımından alınmaktadır. Rusya, harbin mümkün olduğu kadar çabuk bitmesini istemiştir. Anglosaksonların da ötedeki kıt'ada görecekleri ağır bir iş daha vardır.

Zaferler kusurları nasıl örterse, muvaffakiyetsizlikler ve talihsizlikler, bilâkis, onları büsbütün belirgen hale koyar. 1940 ta «Amerikanın artık istese de cepheye yetişemiyeceğini», veya «dünyada akla gelebilecek hiç bir koalisyonun Mihver elinden zaferi kapamıyacağını», Almanlar, kendileri Birleşik-Devletlere harp ilân ettikleri vakit, Amemek, ne kadar ihtiyatsızlık olduğu her gün daha fazla meydana çıkıyor. Almanlar, kendileri Birleşik - Devletlere harp ilân ettikleri vakit, Amerikan kara, hava ve deniz kuvvetlerinin Uzak-Doğu'da takılıp kalacağını sanmışlardır.

İkinci dünya harbinin en büyük imtihan yılı içindeyiz. Anglosaksonlar bütün askerlik ve istihsal takatlerini Alman mukavemeti üzerine yığacaklardır. 1940 'da Fransa'yı yıktıktan sonra Almanya'nın göze alamadığını, 1944 te Anglosaksonlar göze almış bulunmaktadırlar.

15/1/944

Şehirler yanıp yıkılırken

ANKARA'DA bir kaç mahalle kurmak, İstanbul'da bir iki semt düzeltmek için yıllar yılı neler çektiğimizi, nasıl masraflara katlandığımızı biliriz. Yirmi beş bin ton bomba yiyen Berlin'in ne hale gelmiş olduğu kolayca gözönüne getirilebilir. Halbuki daha önce

Hamburg tahribedilmiştir. İngiliz ve Amerikan hava savaşçıları, sistemli yıkma akınları altında elli küsur Alman şehrini bitirmeğe karar vermişlerdir.

İngilizlerle Müttefikleri, Napolyon ve Kayser'in hegemonya muharebelerine karşı deniz hâkimiyetlerine dayanarak, kıtayı tüketici bir abluka baskısı altına almışlar ve kati zaferi temin edecek askerî hazırlıklara fırsat bulmuşlardır. Ikinci dünya harbinin ilk yıllarında hava kuvvetleri, İngiliz donanmasına denizi bile dar etti. Hattâ bu sefer İngiliz adalarının abluka altına alınacağı tahminleri ortaya çıktı. Ne çare ki mesele bir zaman, bir de endüstri ve onun kaynakları meselesi idi. Anglosaksonlar nihayet hava hâkimiyetini kazanarak, hem donanmalarına eski vazifesini görmek imkânını verdiler, hem de eskiden kıta kıyılarının birkaç kilometre içersine kadar erişebilen tahrip silâhlarını, bütün kıtanın her tarafında kullanmağa başladılar. Tüketici abluka, bu defa, yıkıcı ve yakıcı hava bombardımanlarile tamamlanmıştır. Milyonlarca insan göç selleri ile şehirlerden kasabalara doğru akıyor. 1940 taki Belçika ve Fransa hicretleri, şimdi kalabalık Almanya merkezlerinin gündelik ve tabiî manzarası olmuştur. Harbi mihver lehine, çabuk bitireceği zannolunan silâh, geri tepti.

Tekmil kıta halkının yerinde oturabildiği, trenler ve her türlü taşıt vasıtalarının tabiî işlediği, fabrikaların durmaksızın çalıştığı devirlerde bile, kaynakları uzun bir harbe dayanmıyan Avrupa'da şimdi herkes yerinden oynamakta, seyrüsefer ikide bir kısa uzun tatillere uğramakta, fabrikalar yıkılmakta, besleme işleri hiçbir abluka devrinde olmadığı kadar zorluklara uğramaktadır.

Havaya karşı kanad üstünlüğünden başka bir müdafaa vasıtası da keşfedilmiş değildir. Uçaksavarların tesiri hemen hemen ehemmiyetsizdir. Eğer Nasyonal Sosyalizm iç disiplini ve bir de Alman ordularını saran intikam korkuları olmasaydı, durum bugün ne olurdu, bilinmez.

Her halde hava akınlarına alışmak şöyle dursun, bu tethiş gittikçe tesirini artırmakta her yıkılmıyan evi, arkası kesilmiyen bir yer sarsıntısının devamlı heyecanı içinde bunaltmaktadır, Budapeşte'nin bile boşaltılmağa başlandığını haber alıyoruz. Fakat boşaltmak sadece bir takım canları kurtarmaktır: bu tedbir şehirleri korumadıktan başka, herkes adresinde iken ucuca temin olunan gündelik yaşayışa büsbütün perişanlık salmaktadır.

Her akın, Anglosaksonların aylık uçak yapmalarının ve havacı kadrolarının yüzde küçük bir kısmına mal olduğu halde, hücuma uğrıyan yerlerin asırlık emeklerini ve sermayelerini kökünden silip süpürmektedir.

Hayranlıkla gezip gördüğümüz, duyup işittiğimiz medeniyet eserleri bir daha yerlerine konmamak üzere göçüyor. Harbden çıkmak harbe girmek kadar kolay değildir: bununla beraber eğer 1939 a dönmek mümkün olsaydı, o zamanki en yaman savaşçılar bile ikinci dünya harbini açmağa cesaret edemezlerdi.

4 Şubat 944

Batı'da kati gelişmeler

1940 ta karada çöken Garp Cephesinin, 1944 te havada açılmış olduğunu görüyoruz: Daily Herald gazetesine göre, Anglosaksonlar, istilâ hareketlerini hazırlamak, Almanlar da bu hazırlıkları bozmak için hava akınlarını şiddetlendirmişlerdir. Eğer telgraflardaki rakamlar doğru ise, Müttefikler 20 şubattanberi 500, Almanlar da geçen pazardanberi 518 uçak kaybetmişlerdir.

1940 ta bir akında 200 den az uçak kaybeden Almanların, İngiliz adalarına hücum etmekten vazgeçmiş olduklarını biliyoruz. Şimdi ise, bu kayıplara rağmen, akınlar durmaksızın devam etmektedir. Anglosaksonlar kanadlarının erişebildiği bütün Alman şehirleri ile endüstri merkezlerini, Almanlar ise bilhassa Londra bölgesini hedef almışlardır. Londra yeniden büyük tahriplere uğramıştır.

Anglosaksonlar, Almanlardan çok daha fazla uçak yapmakta olduklarına ve kayıpları İngilizlerle Amerikalılar arasında taksim olunduğuna göre, 500 rakamının iki taraf için ehemmiyeti bir değildir. Bundan başka İngiliz ve Amerikalılar boyuna Alman istihsal tesislerini dövdükleri halde, karşı tarafta Amerikanın ve İngiliz dominyonlarının istihsal tesisleri hiçbir tecavüze uğramamaktadır.

Bununla beraber hava muharebeleri bu günkü sertliği ile çok uzun süremez: Ya Almanlar Anglosakson kanadlarını, yahut Anglosaksonlar Alman kanadlarını kıracaklar veya iki taraf birbirlerini yorgun düşüreceklerdir. Herhalde ikinci dünya harbi tarihinin havalarda hakikî meydan muharebesi şimdi olmaktadır: hava ordularından ve kolordularından bahsedildiğini işitiyoruz.

Eğer 1940 ta İngiliz kanadı kırılabilseydi, Almanlar İngiliz adalarını işgale teşebbüs edeceklerdi. 1944 yılında da kati istilâ hareketlerine başlamak için Alman kanadını kırmak veya tesirini hiçe indirmek lâzımdır. Almanlar, Ruslara alabilecekleri yerleri vermeğe razı olmuşlar, Doğu havalarını âdeta açık bırakarak, kuvvetlerinin en büyük kısmı ile Batı cephesine taşınmışlardır. Askerî dâva yanında, hâlâ, siyasî dâva vardır: Anglosaksonlara şimdiden altından kalkılması imkânsız veya çok güç bir ağırlık hissettirmek, ikinci cephe fedakârlığından onları yıldırmak ve Kızılordu istilâsının tehlike edebiyatını da kullanarak bilhassa İngiliz adaları halkı efkârını uzlaşmaya doğru yatırmak!

İngilizler Londra'daki ağır tahripleri öfkesiz kabul etmiş görünmekte, tarihî anıtların ve eserlerin yokolmasını, Almanlar gibi, şikâyet mevzuu diye kullanmamaktadırlar.

Almnalar gibi İngilizlerin yeni silâhları olduğu anlaşılmıştır. Yirminci asrın bütün ilmi ve tekniği, hava kartallarının ağzından son sözünü söylemektedir.

İki taraf da eşsiz bir cesaretle ve köpürmüş bir kinle çarpışıyor. İngiliz adalarının ufkunda, Alman tehlikesinden başka hiçbir tehlike görülmemekte ve nasyonal - sosyalizm, bu adaları kendi varlığının suykast yatağı diye almaktadır. Ok yaydan çıkalı beş yıl var, hâlâ havada aynı hızla uçuyor!

İkinci dünya harbinin bu yıl bitip bitmiyeceği bahsinde general Eisenhower'in mi, yoksa Mr. Churchill ve Roosevelt'in mi haklı çıkacaklarını bilmiyoruz. Ancak şuna hükmedebiliriz ki Batı Cephesinde kati çarpışma başlamıştır. Uzun da, kısa da sürebilir. Bu sadece, takat ölçüşmesinin neticelerine bağlıdır. Yalnız akınlara değil kayıplara dayanmak, açılan boşlukları doldurmak, insan ve malzeme yetiştirmek lâzımdır. Doğuda ve Batıda gelişen muharebelerin, 1944 yılı içinde, ikinci dünya harbine kati bir sonlaşma karakteri vermemesi ihtimali pek azdır.

27 Şubat 944

Yıkma ve yapma

HEMEN her gün gazetelerde bir şehir iskeletinin resmini görüyoruz. Şu çatısı göçen ön duvarları düşen yedi katlı yapı, belki iki hafta önce, on dört ailenin yuvası idi: her apartmanda belki bir iki ömürlük hâtıralar, düğün çeyizlerinden kalma gümüş takımlar, birkaç göbeği birbirine bağlıyan portreler, bir mezat ilânında gördüğünüz bütün eşya... Bir bomba hepsini, ihtimal uykuda olanların et ve kemikleri ile birbirine katarak, ateşte yuğurmuştur. Şu kıvrılmış demirler ve parçalanmış çimento yığını, belki de şehrin en kibar mağazalarından biri idi. Hayalinizi biraz daha işleterek, karşıki yıkık balkondan genç bir kızın, tam yıkılma günü, caddedeki oynaşı ile konuştuğunu bile canlandırabilirsiniz.

Bizim birçok şehirlerimizin bir kurtuluş günleri vardır. Bu harpten sonra Avrupa şehirlerinden çoğunun böyle birer yıkılış günleri ve anıtları olacaktır. O gün yetmiş iki millet birbirine lânet okuyacaklar, artık motör gürültüsü duyulmıyan sessiz ve bulutsuz havaya yumruk sallıyacaklar.

Bir sayfa ötede başka bir haber: «Stalingrad'a şimdiye kadar iki yüz elli bine yakın nüfus dönmüştür. «Kızıl teşrin» ve «Kızıl barikat» traktör fabrikaları yeniden kurularak işlemeğe başlamıştır. Yeniden 11 bin ev yapılmış veya tamir edilmiş, 187 mağaza açılmıştır.»

İkinci dünya harbinde yıkma tekniği kadar, yapma tekniği de aldı yürüdü. Bütün eski usuller değişiyor. Günde bir tekne gibi, günde bir mahalle zamanı da gelecektir. İngilizler yeni Londra'yı kâğıt üstünde hemen hemen bitirmişlerdir: yapma tekniğindeki ilerleme, kâğıt üstündeki hayallerin bir proje hazırlanışı müddeti içinde toprak üstüne geçirildiğini de bize gösterecektir. Garip tir ki şehirler tahribetmekte en eski ve yaman istilâcılara rahmet okutan ikinci dünya harbinden sonra, en güzel ürbanizmin en kolay, ucuz ve sürali vasıtalarla geliştiğini göreceğiz. Nafiamızda yalnız bu işleri takibetmekle uğraşan bir büro kurulmak lâzım!

Ancak eski şehirler, biraz, asırları, modaları ve modelleri birbirine karıştıran bedesten vitrinleri gibi idi. Tatları ve hususiyetleri de bu idi. Yeni şehirler, Ford zincirinden bir çırpıda çıkan otomobilleri teşhir eden modern camekânlara dönecektir. Bunları biraz eskitmek, ruhlandırmak, asilleştirmek için, belki İstanbul'da tutulan antika sahtekârları gibi, icatlarda bulunanlar da olacaktır.

Bir dişçi bile çürük dişli hastasını korkutmamak için kerpetenini avucunun içinde saklar. Müttefiklerin hiçbir kaygıları kalmamış olacak ki «kayıtsız ve şartsız» teslim olmasını istedikleri Almanya'yı ne hale getireceklerini anlatıp durmaktadırlar. Londra'dan İsviçre gazetelerine bildirildiğine göre «kayıtsız ve şartsız teslim» in ilk kaydı ve şartı bütün Alman askerî kudretini ortdan kaldırmaktır. Almanya elini kaldıramaz bir hale geldikten sonra, hesap saati çalmış olacaktır. Gerçi Belçika, Hollanda ve Lüksenburg gibi batı komşuları Almanya'dan toprak istemiyorlarsa da bunun, Alman bütünlüğünün dağıtılması meselesi ile ilgisi olamazmış, yani Almanlar bundan ümide düşmemeli imişler. Polonya'lıya ne hisseler verileceği de şimdiden açığa vurulmuştur.

Bu manzara, âdeta, sehpasını omuzlayarak suçlu sorgusuna giden bir hâkimi hatıra getirmiyor mu? M. Eden, milyonlarca Polonyalının bu dünyada veya öbür dünyaya göçtürüldüğünü söyledi. Acaba Alman topraklarının mirasına konacakları ilân olunan artakalmış Polonya'lılara, oradaki Almanlar şimdi ne gözle bakmaktadırlar?

— Dayan, yoksa halin yamandır!

Parolası Göbbels'in değil, Müttefiklerindir.

BELÇİKALI çeteciler, Hollandalı çeteciler, Norveçli çeteciler... Sultan Hamid devrindeki gazetelerin bir klişesini hatırlıyorum: «Tenkil-i eşkiya». Şimdi Alman tebliğlerinin bir kısmı bu beylik klişeye döndü.

Hitler'in çetecilerle elli gün dövüşenlere tunç, yüz gün dövüşenere gümüş ve yüz elli gün dövüşenlere altın madalya vermesi, bu iç teşkilâtlanmanın gitgide ne kadar ehemmiyet aldığını gösterir. Bundan başka Alman haznesinin bu yüzden çok fazla altın harcamıyacağına da hükmolunabilir. Makedonya dağlarında vuruşan Türklerden bugün yaşamakta olanlar, bu nankör savaşın ne demek olduğunu unutmamışlardır: çete biçtikçe biter, son kelimenin müsbet mânası ile! İkinci dünya harbinden sonra garp âleminde yeni bir asillik payesi göreceğiz: «İkinci dünya harbi çetecilerinden!»

Şimdi enternasyonaller modasıdır ya, bu da Makedonya enternasyonali!

29 Şubat 944

Amerika ve bu harp

AMERİKA'YI bu dünya harbine sokanlar doğrusu büyük bir marifet gösterdiler: Avrupalı bir küçük devlet kadar ordu tutmıyan, komutan ve subay kadrosu son derece dar, endüstrisi hemen hemen yalnız barış devri ihtiyaçlarına ayarlı, geçen harp sonrasından ağzı yanık bu devleti şimdi bir denizler, karalar ve havalar devi haline getirdiler. Düşmanlarının sandığına göre o endüstrisini seferber edinceye kadar harp bitecekti; silâh yapsa bile, komutan, subay ve pilot imal edemiyecekti. Rusya'yı devirerek Avrupa kıtasına hükmetmek üzere bulunan Almanya'nın ortağı Japonya, o vakte kadar, Pasifik ve Uzak - Doğu'da kendi hegemonyasını kurmuş olacaktı. Amerika'nın birdenbire bu kadar kudretleneceğine itimat o kadar azdı, ki Almanya bu memlekete kendiliğinden harp ilân etti.

Atlantik ötesinde, pek kısa bir zamanda, dünyanın başlıca askerî kuvvet merkezlerinden biri doğmuştur. Pasifik'te müdafaa harbinden taarruz harbine geçen, bir beyazın asla göğüs göğüse giremiyeceği zannolunan canfeda Japonları adalarından söküp çıkaran, Japon donanmasını sindiren ve hâkim Japon kanadını kıran Amerika, İtalya yarımadasında dövüşüyor. İngiliz adalarına yüzbinlerce asker yığıyor ve altından üstünden, binlerce bombardıman uçağı ile, Alman şehirlerini ve endüstri merkezlerini döğüyor.. Komutan, subay ve pilot kadrosunu da, kendine has yaratıcı metodlarla, seri makine imal eder gibi yetiştirmeğe muvaffak olmuştur. Eğer ikinci cephe açılacak olursa, istilâ ordularındaki Amerikan kıtalarının yekûnu İngiliz kıtalarının yekûnundan bile fazla olacaktır. İkinci dünya harbinin sık sık rastladığımız beklenmedikleri arasında en şaşırtıcı olanı budur.

Gerçi yük henüz pek ağır, zafere giden yollar çapraşık ve zorlukludur. Fakat harbin daha yorgunluğu devrine bile gelmiyen Amerikalılar, Avrupa'da süratle işlerini bitireceklerine inanmaktadırlar. Asya işi daha uzun sürecektir. Japonya'ya boyun eğdirebilmek için ya denizleri temizliyerek, ya Birmanya yolunu tekrar açıp hakiki Çin harp cephelerini kurarak veya Asya Rusya'sının üslerinden faydalanarak doğrudan doğruya Japon adalarına taarruz etmek lâzımdır. Bunun en güçü hangisi olduğunu bilmiyoruz: fakat Amerika ve Müttefikleri, güçüne kolayına bakmıyarak, mümkün olanı yapmak zorundadırlar.

Amerikan müdahalesi, hiç şüphesiz, harbdışında kalan Amerikanın savaşkanlara yardımı ile asla kıyaslanamaz bir ehemmiyet almıştır. Bunun cezasını, bu müdahaleye vaktile tam değerini vermemiş olanlar çekeceklerdir. Bununla beraber, harp içinde ve dışında bulunan öteki memleketler için, Amerikan müdahalesinin ayrı bir değeri daha vardır.

Pek büyük mesuliyetler alan Amerika, Yenidünya halk efkârının en insaniyetçi ülkelerinin vazifesini de elinden geldiği kadar yerine getirmek zorundadır. İlk dünya harbinde olduğu gibi, ikinci dünya harbinde de bunca fedakârlığını büsbütün karşılıksız bırakamaz. Bu karşılık başka memleketler fethetmek olmadığına göre, birtakım prensipleri gerçekleştirmek, yeni harp tehlikelerine meydan vermiyecek hakikî bir barış nizamını muvaffak kılmaktır. Siyasî ve ikisadî yeni realiteler, Amerika'nın harp sonrası mesuliyetlerini, başkalarına yükliyerek kendi kabuğuna çekilip gitmesini imkânsız kılmaktadır. Geçen barışı ve barış sonrasını başkalarına bırakmış olması, yirmi beş yıl sonra bütün varyoğu ile ve eskisinden bin kat daha fedakârlık zaruretiyle, tekrar kan ve ateş içinde yüzmesine mâni olmamıştır. Amerika geçen barışın yapılmasında ve harpsonrası teşkilâtlanmasında daha faal ve ciddi vazife ve mesuiyetler almış olsaydı, ikinci dünya harbi olmazdı. Bugünkü fedakârlığını da hakikî bir millî hürriyetler ahengi içinde devamlı bir barış nizamı kuruluncıya kadar devam ettirecek olursa, 3. üncü dünya harbi olmaz. İşler eski dünya ile yeni dünyanın daha samimi ve sıkı bir işbirliği ile ancak yoluna girebilecektir. Harp, kimini bitirir, kimini yıpratır, kimini yorarken, Amerikan kudret ve nüfuzunu her gün daha artırmaktadır. Hürriyet ve emniyetten başka dâvası olmıyan bütün insan yığınları, hakikî bir barış için sarfedilecek yerinde ve makul gayretlerin tabiî ve gönüllü yardımcısıdırlar.

4 Mart 944

Son bazı demeçler

ÇEKOSLOVAKYA Devlet Reisi Mösyö Beneş, Rusların, Transilvanya'yı Romanya'ya ait saydıklarını söylemekle, Rumenlerin hassas damarına dokunmuştur. Aynı demeçte, Rusya'nın «ne Balkanlara hâkim olmak», «ne de bu memleketlerin iç işlerine karışmak ve kendilerine rejim zorlamak» niyetinde olmadığını, «Mösyö Stalin'in istediği Horty Macaristan'ı ve Boris Bulgaristan'ı ile Faşist ruhlu oligarşilere nihayet verilmek» olduğunu ilâve etmiştir. Mösyö Beneş, bu sözleri kendiliğinden söyliyemez. Hattâ söyleme zamanını bile, dostlarına danışarak seçmiş olmalıdır.

Kahire'den gelen haberlere göre Mareşal von Mannstein umumî karargâhını Romanya'da Yaş şehrine nakletmiştir. Alman Başkomutanlığı, Romanya sınırlarını tutmak ve Balkan kapılarını zorlatmamak için elinden geleni yapmağa karar vermiştir. Çünkü bu zorlama, Adalar denizine ve Adriyatik'e kadar bütün işgal bölgelerine hemen tesir eder. Bu müdafaada bütün Rumen askerî ve millî takatinin Almanlarla birlik olmasının, yahut, Alman müdafaasını güçleştirecek baltalama ve bozgunculuk, beraber çalışmaktan kaçınma gibi hareketlerde bulunulmasının ciddî bir ehemmiyeti vardır. Romanya, büyük komşusu ile uzlaşmak meyilleri duysa bile, bu memleket durumunun Finlandiya'dan da nazik olduğu söz götürmez. Tarafsız kaynaklardan gelen haberler, Rusya'daki Alman kuvvet kayıbının toprak kaybı ile kıyas edilemez kadar az olduğunu göstermektedir.

Evvelki gün ve dün kıt'a istilâ kuvvetlerinin iki büyük komutanı, Eisenhower ve Montgomery de üstünde dikkatle durulmak lâzımgelen birer nutuk söylemişlerdir. Montgomery'ye göre ikinci cephe, Müttefikler İtalya topraklarına çıktıkları zaman açılmıştır. **Şimdi yapılacak iş Almanya'ya karşı harekete geçmektir. Fakat bunun ilk şartı, İtalyan kanadı gibi, Alman kanadının da kırılmasıdır. Bu iş temin olununca, suları aşarak karaya çıkmak, basit olacaktır ve hiç bir zorlukla karşılaşılmıyacaktır:** «Bu sene hemen hemen işimizi bitireceğimizden ve gelecek sene kat'î darbeyi indireceğimizden zerre kadar şüphe etmiyorum.» Sadece bu söz, istilâ hareketini ister istemez 1945 yılına götürmektedir: «**Havadan bombardımanlara uğrıyan Almanların da istenilen hale geldiklerini anlayınca askerlerimle suları** geçeceğim.» Harp okulunu bitiren tank subayları ile Rhin ötelerinde bulaşacağını ümideden Eisenhower de diyor ki: «**Hava kuvvetlerimiz Almanya'yı zayıf düşürmüştür. Fakat daha yapılacak bir çok işler vardır.**»

Bir başkomutanla bir ordu komutanından plânlarını ve hareket tarihlerini açığa vurmaları beklenemezse de, kıt'aya taarruz etmek için Alman kanadının kırılması bir zaruret olduğunu söylemeleri boş değildir. **Müttefikler havada Alman uçakları ile vuruşmakta ve karada uçak yetiştiren fabrikaları vurmaktadırlar. Ancak bu vuruşma ve vuruşların, Akdeniz'deki çıkarma hareketini Manş ötesinde tekrarlamağa elverecek şartları henüz temin etmediğini de gene kendileri anlatmaktadırlar.** Kat'i darbeyi indirmekle, karaya çıkmak arasında uzun bir zaman geçeceği de hesaba katılmak doğru olur.

13 Mart 944

İngiltere'de alınan sıkı tedbirler

İNGİLTERE hükûmeti, İngiliz adaları ile kıt'a ve kıt'aaşırı memleketler arasındaki alâkayı kesmiştir. Birleşik Devletler ve Sovyetler Birliği müstesna, hiçbir yabancı elçilik şifreli telgraf ne verecek, ne de alacaktır; kurye çantaları sansürden geçecektir; resmî kuryelerle, elçiler ve konsoloslar ve bunların memurları veya hizmetçileri İngiliz adalarından ayrılmıyacaklardır.

Misli görülmiyen böyle kat'î tedbirler alınması için, pek esaslı askerî hareketlerin başlamak üzere olması lâzımgelir. Dünkü «Ulus» bu havadisin başına «İkinci cephe açılıyor mu?» başlığını koymakta haklı idi. «İkinci cephe» yerine «kat'î taarruz» tâbirini de kullanabiliriz: çünkü İngiliz adaları ile kıyılarında ve **yığınaklarında yüzlerce tümen karşı karşıya durmakta, bu orduları, sadece, dar bir deniz ayırmaktadır. Mesele on binlerce uçağı durmaksızın havada tutarak, asker çıkarma bölgesi üstüne bir ateş çatısı kurabilmek, donanma ve çıkarma vasıtalarını düşman kanadının hücumlarından** koruyarak,yüzbinleri karşı yakaya taşıyabilmektir. Eğer bunu temin edecek bütün hazırlıklar tamam olmuşsa, adalarla kıta arasındaki münasebetlerin eksiksiz bir kontrol altına alınması garip görülmez.

Adalardaki ordular, en aşağı yüz Alman tümenini mıhlıyarak, Kızılorduya müttefik yardım vazifesini mükemmel görmüşlerdir. Bir yandan Rusya'ya yollanan sayısız silâh ve malzeme, öbür yandan yüz binlerce iyi silâhlı askeri Batı taraflarında hareketsiz bulundurmak ve İtalya cephesinde savaşa çekmek, nihayet hava akınlarının ağır tahripleri ve bu yüzden Alman hava kuvvetlerinden gene ehemmiyetli bir kısmının anavatan müdafaasına dönmesi, hiç şüphesiz Kızılordunun vatan kurtarma işini kolaylaştırmıştır. Fakat eğer ikinci dünya harbi bitirilmek ve harbin uzamasından doğabilecek şaşırtıcı hâdiselerin önüne geçilmek isteniyorsa, umumî ve kat'î taarruza karar vermek sırası gelmişti. Batıdan taarruz muvaffak olursa, Almanya düşebilir ve o zaman zafer, Ruslarla Anglo-Saksonlar arasında müsavi paylı olur. Yeni kıt'a nizamının kurulmasında bunun ciddî değeri vardır. Ruslar, kendilerini bir an önce barışa ve harbin bunca çilesini çeken memleketlerinin imar işlerine döndürecek bu fiilî yardımı bütün toplarının birkaç salvosu ile selâmlarlar.

Almanya düşebilir veya düşmez. Çünkü Hitler de tekmil talihini, Doğu taarruzunun durdurlması kadar, belki daha fazla, Batı taarruzunun akîm bırakılmasına bağlamıştır. Norveç, Hollanda ve Fransız sahillerini bir Çin seddi ile çeviren Almanlar, Balkanlar müdafaası için, tabiî müdafaa hatlarında bunun binde biri kadar çalışmamışlardır. Öyle ki, Almanların, son zarlarını bir yandan dünyayı Kızılordu tehdidi, öbür yandan Batıda bir taarruz imkânsızlığı karşısında bırakmak şansına attıklarına hükmedilmiş, ve artık harpten çıkmanın yolunu siyasî imkânlarda aradıkları söylenmiştir. Bununla beraber, nasyonal - sosyalizm durdukça, Rusların ve Anglo - Saksonların, anlaşmalarını ve anlaşmazlıklarını, uyuşmalarını ve münakaşalarını, hepsini Almanya'nın yıkılmasından sonraya bırakacaklarına şüphe yoktur.
İkinci cephenin muvaffak olmaması bile, harbin uzamasına mı, yoksa, Rusların harbe devam etmekte bir menfaat görmiyerek Almanya'nın aradığı ayrı barış fikrine yatmasına mı sebep olacağı bahsinde, ikinci fikre oynamak ya Mihver taraflısı pek ziyade eyimserlerin veya Müttefikler taraflısı pek ziyade karamsarların işi olsa gerektir.

19 Nisan 944

Şimdilik yalnız Roma

İRLANDA, Birleşik Devletler'e bir nota vererek Roma'nın hava akınlarından korunmasını istemiştir. Almanya, askerlik bakımından, bu şehri kendisi için faydasız ve akınlar için hedefsiz kılmağa karar vermiştir. Roosevelt'in cevabı yumuşak ve yatkındır: öyle anlaşılıyor ki Roma harap olmaktan kurtulabilecektir.

Fakat niçin yalnız Roma? Onun içinde kliseler ve tarihî anıtlar varsa, bütün şehirlerin içinde ihtiyarlar, kadınlar ve çocuklar, kadınların karnında yavrular vardır. Varşova'da, Rotterdam'da, Belgradda, Londra'da, Hamburg'da, Kolonya'da, Berlinde, ve nice Rus, Macar, Romen ve Bulgar şehirlerinde üstüste yığılı anıt enkazı kadar, boğulan, parçalanan suçsuz halk da bugünkü medeniyetin ayıbıdırlar.

Eğer bir ordu bir şehirden faydalanıyorsa, eğer bir şehirde fabrikalar ve atölyeler orduya silâh yetiştirmek için çalışıyorsa, hava akınlarını tabiî görmek lâzımgelir. Şimdi mesele, bütün memleketleri, bütün şehirleri için akından korunma tedbirleri almakta serbest bırakmaktır. Bu harp içinde yapılabilecek ve yapılamıyacak olanlar vardır.

Önce bir prensip üzerinde umumî bir anlaşmaya ihtiyaç var: serbest şehir vurulmaz. Bunun arkasından, hükûmetlerin, millî müdafaaya ait bütün hizmetleri ve tesisleri şehirlerden dışarı bulundurmalarına sıra gelecektir. İkinci dünya harbinin insanlık tarihinde sonuncu harp olacağına inananlardan değiliz. Hava silâhı boyuna kuvvetlenecek ve canlı cansız, harp ile alâkası olmıyan insanların ve eserlerin nasıl müdafaa edilebileceği düşünülecektir. Bu türlü kararlar daima nisbî kalmakla beraber 19 uncu asırdaki milletlerarası bazı anlaşmaların pek iyi yürürlükte kaldığı görülmüştür. Bu harpte bunlara itibar edilmemişse, onun cezası ne kadar ağır olduğu görülmektedir.

Yolda bir asker vurulduğu için, beş on kilometre çevedeki köyleri köklerinden kazımak nasıl sadece ortaçağvari bir zulüm ise, bir milletin ordusu cephede çarpışıyor diye, şehir kadınlarını ve çocuklarını öldürmek ondan farklı değildir. Topyekûn seferberliği şehirler içine kadar yayanlar, fabrikalar bombalanıyor diye atölyeleri darmadağın ederek şehir evlerine dağıtanlar, bu suretle sivil ile asker arasında ayrılık gayrılık bırakmıyanlar, hava akınlarına cesaret vermişlerdir. Yeni anlaşmalarda bunu böyle yapmıyan ve böyle yapmadığını tarafsızlara kontrol ettiren memleketlerin serbest şehirlerini müstesna tutmak lâzımdır. Yeni harp sonrasının bir takım çareler üstünde birleşeceğini kolayca tahmin edebiliriz.

Bizim gibi umumî imar işleri üzerinde bulunan memleketler şimdiden, her türlü plânlarını bu bakımdan, yani tahripten korumak istedikleri şehirlerin hemen serbestliğini ilân edebilmek imkânları bakımından düzenlemelidirler.

Ortaçağın topyekûn savaşçılığı, o çağda harplerin yeni zamanlardakinden daha sık olmasını önliyememiştir. Şehirlerin tahribi, bu ikinci dünya harbinde hiçbir milleti isyan ettirmeğe ve hiçbir memekleti harbten çıkarmağa sebep olmamıştır. Eğer bu tahripler gerçekten bir takım askerî tesisleri yıkmışlarsa, faydalı olmuşlar, fakat anıtların mahvolmasından, sivil halkın öldürülmesinden hiçbir netice almamışlardır. Silâhlı ve silâhsız ikiye ayrılan bir milletin yüz binlerce veya milyonlarca silâhlısı ayakta ve cephede dururken, silâhsızlardan nasıl medet umulabilirdi?

Roma hakkındaki anlaşmanın, çok daha umumî tedbirlere hayırlı bir başlangıç olmasını diliyelim.

22 Nisan 944

Gittikçe daha kapanan kutu

İNGİLİZ Hükûmeti, anavatanla bütün kıt'alar arasındaki münasebetleri daha fazla kesen yeni tedbirler almıştır: Yalnız yabancı diplomatlar ve şifreli telgraflar değil, 27 nisan gece yarısından itibaren, hiçbir İngiliz vatandaşı adalardan çıkamıyacaktır.

Hatırlardadır: Büyük Millet Meclisi Hükûmeti Başkumandanlığı da kat'î taarruz başlıyacağı sırada hükmü altındaki Anadolu'nun dünya ile münasebetlerini kesti. Bu yasak bizde ilk taarruz tebliğleri neşredilinciye kadar, galiba üç gün sürdü. Bakalım, Manş ötesindeki kapalı kutunun sırlarını ne zaman öğrenmeğe başlıyacağız?

1914 - 1918 harbinden askerî edebiyatta bir tâbir kalmıştır: körfezdeki filo! İngiliz adalarının bir körfezinde yatan donanma, bütün savaş müddetince, denizler hâkimiyetinin Müttefikler elinde işlemesini temin etti. İkinci dünya harbinden de belki «adalar üstünde bir ordu» tâbiri kalacaktır. Hakikat odur ki gerek anavatan halkından, gerek imparatorluk parçaları ile Birleşik Devletler halkından devşirilme birkaç milyonluk ordu, Almanları Batı cephesinde yüzbinlerce asker tutmak zorunda bıraktı. Bunu yüz tümenden daha fazla, daha eksik tahmin edenler var. Şimdiye kadar, arasıra veya sık sık, kıt'a ufuklarına yalnız kanadlarını gösteren bu ordu, büyük bir vazife görmüştür. Afrika ve Akdeniz savaşlariyle ikinci cephe tehlikesinden beridir ki, Almanlar, tekmil ana kuvvetlerini bir hedef üzerine teksif etmek imkânını artık bulamamışlardır. İtalya yarımadasında savaşa hazırlanan bu ordular, savaşan ve İngiliz adalarında, hiç şüphesiz, Kızılordunun yükünü hava akınlarından daha çok hafifletmişlerdir. O kadar ki Almanlar, İç Rusya'dan geri dönüşlerini kendi halk efkârlarına bunlardan yalnız biri ile, İtalya'nın düşmesiyle izah etmişlerdir.

Uzıyan her işte olduğu gibi, ikinci cephe meselesinde de «acaba»sız konuşmamağı ihtiyatlı bulanlar, son İngiliz tedbirlerinin, Batı cephesinden Doğu cephesine kuvvetler ayrılması üzerine alınıp alınmamış olduğunu soruşturmaktadırlar. Basit sağduyu, böyle bir şüpheyi kendiliğinden geri atıyor: ikinci cephe ya hiç açılmıyacaktır, yahut bu mevsimde açılmış bulunacaktır. Anglo-Saksonlar, Kızılordunun sonuna kadar tek başına bütün fedakârlıklarına katlanacağı bir zaferin hazır mirasına konucu olamazlar. Havalarda, denizlerde, Afrika ve Akdeniz cephelerinde olduğu gibi, ikinci dünya harbinin kaderini belirtecek kat'î meydan muharebesi fedakârlığını paylaşacaklar, barış nizamının kuruluşundaki reylerini daha fazla hak edeceklerdir.

Sinir harbinin türlü türlü misallerini görmüşüzdür. Fakat İngiltere Hükûmeti tarafından son alınan tedbirler, hava akınlarının sıklaşması ile birleştirilecek olursa, çok daha ciddî bir askerî hareketler plânının başlangıcı gibi telâkki edilmek lâzımgelir. Esasen Almanlar ikinci cephe bahsinde hayale kapılmıyorlar: ümide kapıldıkları şey, bu teşebbüsü muvaffak etmemek, böylece hiç de istemedikleri söylenen ikinci bir kış harbinden önce, herhangi bir uzlaşma barışının imkânlarını elde etmektir.

26 Nisan 944

Yaklaşan son saat

İNGİLİZ adalarında girip çıkmalara ve şifreli haberleşmelere dair alınan sıkı tedbirlerin üstünden bir hayli geçti. Anglo - Saksonların ikinci cephe fedakârlığını göze almıyacaklarına veya alamıyacaklarına inanmağı hoş bulanlar, «haniya?... demeğe bile başladılar. Bunların fikrince böyle tedbirler kat'î hareketlerden hemen önce alınmak âdettir. Ustünden birkaç zaman geçti mi, alınmalarından beklenen fayda da kaybolup gider, gene birçok kimseler, harp içinde herhangi umulmadık anlaşmalar olacağından ümit kesmek hevesinde değildirler. Harbin sonuna kadar bir saf değişimi olmasına bel bağlamışlardır.

Galiba aynı merak İngiliz efkârında uyanmış olmalıdır ki iki İngiliz nazırının yakın umumî taarruzdan bahsetmeğe lüzum görmüş olduklarını dünkü ajans bültenlerinden anlıyoruz. Bunlardan biri İstihsâller Nazırı Mösyö Oliver Lyttelthon, öteki de İş Nazırı Mr. Bevin'dir. İkisinin de istihsal tesislerinde çalışanlarla bütün işçileri durumun ciddî ehemmiyetine inandırmak istedikleri sıfatlarından belli olmaktadır. Biri diyor ki: «Bütün dünya emin olabilir ki, Amerikan, Rus ve İngiliz askerî hareketleri birbirine tamamiyle bağlı ve hareket tarihleri ayrı ayrı tesbit edilmiştir.» Müttefik plânlarının iyi netice vereceğinden nazırın şüphesi yoktur. İş Nazırı ise: «Avrupa kıt'asına ne zaman hücum edileceğini biliyorum. Fakat bunu şimdi bildiremem. Bu tarihi tehlikeye koyacak hiçbir harekette bulunulmasına müsaade edemeyiz!..» diyor. Bu nazır işçiler arasındaki tahriklerin nihayet bulmasını istemekte «son saatin dakikadan dakikaya yaklaştığını» söylemektedir: «Ben kendi hesabıma, zafer zamanı memleketi siyasî bir kargaşalığa sürüklemektense, millet ve dünyayı doğru yola sevketmek için beş veya on sene beklemeği tercih ederim.» Son sözün mânası, harp biter bitmez Müttefik ordular dağılarak, kıt'anın anarşi içinde kalacağı hakkındaki iddialara karşı bir cevap olsa gerektir.

Binle beş bin arasında uçakların kıt'a üstündeki akınları hiç gevşemeksizin devam etmektedir. Eski topçu ateşleri gibi, bu kuv-

vetli, sık ve devamlı hava hücumlarının bir taarruz başlangıcı gibi telâkki edilmemesi de mantıka o kadar uymaz. Rus orduları yeni taarruzlar için toparlanmaktadırlar. Müttefik sözlerine inanmamak için hiç bir sebep görmiyenler, Londra'da toplanan dominyonlar başvekillerinin, biraz da ikinci dünya harbinin kat'î dönemecinde hazır bulunmağa çağırıldıkları zannına düşmekte haksız değildirler.

Herhalde Doğu'daki Kızılordu ile İngiliz adalarında biriken Anglo - Sakson ordularının, yaz sıcakları basmadan, tarihte misli olmıyan bir müşterek ve umumî taarruza giriştiklerini görmemiz ihtimali büyüktür. Bu umumî taarruzun ilk haftaları, ikinci dünya harbinin daha ne kadar süreceği hakkında kâhinlik sayılmıyacak hükümlerde bulunulmasına yardım edecektir.

Şimdi barışa ve barış sonrasına ait bütün münakaşalar durmuş gibidir. Ne «Harp ve İşçi Sınıfı» dergisinin dokunaklı yazılarını, ne de Eden'in istifası rivayetlerini işitiyoruz. Öyle anlaşılıyor ki Ruslar ve Anglo - Saksonlar bu sırada bütün dikkatlerini ve gayretlerini bir nokta üzerinde, 1944 yazı umumî taarruzunu muvaffakıyetle başararak harbi kısaltmak noktası üzerinde teksif etmişlerdir.

Kat'î taarruz gün ve saatini Roosevelt, Stalin ve Churchill'den başka kaç komutan ve devlet adamının bildiği söylenemez. Herhalde bunlar parmakla sayılabilecek kadar azlıktırlar. Bu üç liderler halkası dışından gelen sözlerin değeri ise şahsî tahminler olmaktan öte geçemez.

Başlaması ve şu veya bu türlü neticelenmesi bakımından, bu umumî taarruz insanlık tarihinin hiç şüphesiz sayılı buhranlarından biri olacaktır. İki ordunun değil, birçok milletlerin talihi işin içindedir. Bizden sonra gelecek olanların kalpleri dururcasına heyecanla okuyacakları bir hâdisenin, şahitleri olacağımız günlerin değilse, haftaların eşiğinde bulunuyoruz.

1 Mayıs 944

Açık duran gözler

DÜN, kırık kanadların hatırlanma günü idi. Her tarafta Hükûmet, Halk, Ordu ve Gençlik, millî havacılığın ilerlemesi uğrunda can vermiş olanları andı.

Bu hiçbir zaman bir acınmalar, mersiyeler günü olmamıştır. İçimizde bir vazife çağrışı ile tören yerlerine gidiyoruz ve ölmüş olanların şerefine nasıl lâyık olabileceğimizi düşünerek oralardan ayrılıyoruz. 15 mayıs yaşıyanlardan ölenlere bir saygı günü olduğu kadar, ölmüş olanlardan yaşamakta ve yaşıyacak olanlara irade besleyici mesuliyet şevkı getiren bir millî heyecanlanma günüdür.

«Hitler bana dedi ki» kitabında bir fıkra var. Alman Führer'i yeni bir dünya savaşında uçağın ne korkunç bir rol oynıyacağına inanmıştır. Kanadlı adamı, yeni zamanların kahramanı sayar ve bir çok milletlerin bu yarışta Cermenlere yaklaşamıyacaklarını söyler:

«— Rakiplerimiz İngilizlerdir!.» sözünü de ilâve eder. Dediği doğru çıktı: 1940 ve 1941 göklerini, kırılmaz sandığımız Alman kanadlarından İngilizlerle Amerikalılar geri aldılar.

Her silâh cesaret ister, buna şüphe yok. Fakat bazı silâhlar, hususî kahramanlık vasıfları ister. Dünyada top tüfek muharebesi yapabilenlerin ne kadar çok olduklarını biliriz: fakat süngü dövüşü yapabilen milletleri parmakla sayarız. Gözü pek, yüreği pek, ölümü göğüsliyen bir kahramanlık, süngü gibi, hava dövüşlerinin de şartıdır.

Biz henüz endüstrisi ilerlemiş milletlerden değiliz. Kanadımızı satın alıyoruz. Fakat daha ilk tecrübeler sırasında hava kurbanları vermişizdir. Yeni silâhın esaslı kullanma şartı, kahramanlık, cihan askerlik tarihinin en yılmaz kılıç ve süngü savaşçılarını yetiştiren Türk milletinin has malıdır.

Bizim havacılarımızın ne türlü zorluklar içinde çalıştıklarını bilenler, hava kurbanlarına iki kat şehit saygısı göstereceklerdir. Fakat bu, sadece manevî bir borcu ödemektedir: ödenecek asıl borç, bu yurtta, kendi imkânlarımıza göre az da olsa, en ileri havacılık endüstrisini ve tekniğini kurarak, Türk kanadının havalardaki şeref yerini en kısa zamanda fethetmektir.

Karada ve denizde olduğu gibi, havada da kalite sayının üstündedir: kartal kanadını tavuğa takmaktan ne çıkar? Bu harpte bunun kaç misalini gördük. İnsan bakımından erişilmez kalitemizi, âlet ve teknik kalitesi ile tamamlamak zorundayız. Bu uğurda can vermiş olanların hâtırasına ancak böyle bağlılık gösterebiliriz.

Bir sanatın, bir mesleğin, bir vazifenin kurbanları hatırlandıkça ve onlara lâyık olmak kaygısı vatandaş gönüllerinden uzaklaşmadıkça, hiçbir ölen, boş yere ölmüş olmaz. Hava şehitlemiz, henüz açık duran gözlerini, Türk fabrikalarından çıkan ilk yüzde yüz Türk uçaklarını mezarları üstünde gördükleri vakit kapıyacaklar ve, ancak o zaman rahat uykularına varacaklardır.

16 Mayıs 944

İtalya cephesinde

GEREK Alman, gerek Anglo - Sakson kaynaklarından gelen haberler, Roma'ya doğru taarruzun süratle gelişmekte olduğunu bildirmektedir. Anlaşılıyor ki General Aleksander, Mareşal Kesserling'i yenmiştir: Almanlar kendileri için pek elverişli ve taarruz edenler için bilhassa elverişsiz, aylardanberi son sistem usuller ve silâhlarla istihkâmlanan arazide tutunamadılar. Gustav hattı gibi Hitler hattı da Anglo - Saksonların Roma yolunu açmalarına engel olmamıştır.

Bir Berlin telgrafı, Roma'yı almakta Müttefiklerin sadece bir prestij kazancı elde edeceklerini söylemektedir. Fakat, hattâ prestij kazancını dahi, yalnız tarihî şehrin elde edilmesinde değil, Gustav ve Hitler hatlarının yıkılmasında görmek doğru olur: çünkü bu yıkılış, her tarafı bu hatlar kadar kuvvetli olmadığına şüphe olmıyan Avrupa kalesi etrafında Alman propagandasının yaymış olduğu alınmazlık masalını ortadan kaldırmaktadır. Müttefiklerin İtalya'da kıt'a karasına çıkabilmiş olmalarının mes'uliyetini İtalyan bozgunculuğuna yükleten bu propaganda, Mareşal Kesserling'in yenilişini karşılıklı bir kuvvet ölçüşmesinde Anglo - Saksonların üstün çıkmış olmalarından başka bir sebeple izah edemez. Nerede ölçüşme olursa, hava ve kara silâhlarında üstünlük temin edenler, şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de, muharebeleri kazanacaklardır.

Hava silâhı, Manş kıyıları gerilerinde olduğu gibi, hayli zamandanberi Almanya ile İtalya arasında taşıma yollarını ve taşıt vasıtalarını döğmekte, yiyecek ve malzeme depo ve stoklarını tahribetmekte idi. Cephe gerilerini flece uğratan hava akınları, taarruz vakti geldiğinde, cephedeki durumu Anglosaksonlar lehine çevirmektedir. Asıl talihsizlik, teşebbüs tamamiyle Müttefikler eline geçmiş olduğu için, ne tarafa doğrulacağı bilinmiyen bir taarruza karşı, Almanların, her tarafa yetiştirilebilmek için, kıtalarını, devamlı suykastlarla kaynaşan yabancı topraklar içinde dağıtmağa mahkûm olmalarındandır. Bu şart, her türlü taşıt vasıtalarının son derece düzenle ve aksamaksızın ve bir hedefe doğru kullanılabilmesine ihtiyaç gösterir: hava akınları bu imkânı, yüzde bir haylı nisbet, ortadan kaldırmaktadır.

Almanya daha geçen yıldanberi zafer için değil, elden geldiği kadar devam ettirilen bir savaşın beklenmezlerinden medet umarak çarpışıyor. Bu beklenmezlerden biri, doğudan, batıdan ve cenuptan gelecek umumî taarruzun başarısızlığa uğratılmasıdır, ikincisi de Anglosaksonlarla Ruslar arasında ancak kendisinin faydasına olabilecek anlaşmazlık buhranları çıkmasıdır.

İki taraflı uzun hazırlıkların arkasından, Almanya için daha menfaatli şartlar içinde iki taraflı amansız çarpışmalardan sonra, İtalyada alındığını gördüğümüz netice, umumî taarruza ait tahminlerde Alman iddialarını kuvvetlendirecek bir misal olmamıştır. Müttefiklerle Ruslar arasındaki anlaşmazlık dâvalarına gelince, her halde şurası söylenebilir ki yalnız Almanya'yı yenmek bahsinde anlaşmazlık çıkmıyor!

1 Haziran 944

Batı cephesi açılmıştır.

ÜÇÜNCÜ de olsa, üstünden bir türlü ikincilik vasfı kalkmıyan cephe nihayet açılmıştır. Üç mesele vardır: başlamak, tutunmak, ilerlemek! İngiliz adalarında toplanan milyonlarca askerin, onbinlerce uçağın ve sayısız mlazemenin bir gün kullanılmıyacağını zannetmek doğru değildi. İngilizlerle Amerikalıların bu teşebbüsün pek ağır fedakârlığını kabul etmiyeceklerini iddia edenler, bahsi kaybetmişlerdir. Böyle bir teşebbüs olursa, karaya çıkan kıtaların mutlaka denize dökülecekleri vadeden Göbbels'in iddiası ne kadar doğru olduğunu birkaç gün içinde göreceğiz.

Müttefikler deniz kuvvetleriyle karaya çıkan kuvvetler üstünde binlerce uçaktan bir ateş tavanı kurmuşlardır: İngiliz adalarını istilâ etmek istiyen Almanların 1940 da yapamadıkları bu idi. Bununla beraber, bütün ümitlerini bu kuvvetleri geri atmağa bağlıyan Hitler ordularının kati muharebe neticelerini beklemek lâzımdır. Başlayış, sade ve kolay olmuştur. Şimdi tutunuş hareketinin gelişmesini bekliyelim.

Eğer tutunma muvaffak olursa, Almanya hiç bir vakit hatırından geçmiyen korkunç bir duruma düşecektir. Bu durumun ne kadar korkunç olduğunu küçük bir kıyaslama ile izah edelim: 1918 de yıkılmış Rusya yerine, şimdi, Alman ordularını Stalingrad'dan Seret ve Karpatlara kadar süren yüzlerce tümenlik bir Doğu cephesi, 1918 de dört yıllık harpten yorulmuş Fransız, İngiliz ve Amerikan orduları yerine henüz harbe giren milyonlarca askerlik bir Batı cephesi, nihayet daha dün Roma'yı alarak İtalya içinde yürüyen bir Cenup cephesi, ve daha nerede açılacağını bilmediğimiz cepheler, bundan başka da kıta yollarını, şehirlerini, fabrikalarını durmaksızın döven onbinlerce uçaklık bir hava cephesi! buna Avrupa memleketlerindeki silâhlı teşekkülleri de ilâve edebiliriz.

Böyle bir kuşatılma içinde, mukavemet, umutsuz bir ölüm kalım savaşından başka bir mânaya gelmez. Karada tutunan Anglosaksonlar, her türlü istihkâmları yıkıp her türlü dayanışları dağıtabilecek silâhları ve kuvvetleri süratle taşıyabileceklerdir. Tutunma iyi muvaffak olursa, ikinci dünya harbinin önümüzdeki kış artık devam edemiyeceğini iddia edenler, belki de bahsi kazanmış olacaklardır. Çünkü Alman azmini henüz diri tutan manevî âmil, ikinci cephenin açılması muvaffak olmıyacağı, ve bir defa Anglosaksonlar denize dökülecek olurlarsa, işlerin büsbütün değişik bir mahiyet alacağı idi. Alman propagandası, son dayanak noktası olarak, Alman milletini buna hazırlamıştır.

Onun için Batı Cephesinde Alman geri atma taarruzunun şimdiye kadar misli görülmemiş bir şiddette olacağına hükmedilmek doğru olur. Geri atma taarruzu diyoruz, çünkü sağlam bir tutunmaya karşı mukavemet ne kadar şiddetli olursa olsun, çökmeğe mahkûm olduğu bilhassa son bir yıllık türlü misallerle sabit olmuştur.

7 Haziran 944

İkinci cephenin ikinci günü

31 bin uçak, 10 bin ton bomba: 1941 yılı sonunda Amerika harbe girdiği zaman, Führer'in astronomik bulmuş olduğu rakamlar, 1944 haziranında, şimdi, Alman müdafaa hatlarının üstünde uçuyor.

Kurtarış harbine ait haberler, durmaksızın birbiri üstüne yığılmaktadır. Müttefikler henüz tutunma savaşı içindedirler. Bununla beraber, Anglosakson kaynaklarından gelen iki havadisin hususî bir ehemmiyeti vardır: birincisi, bu eşsiz askerî teşebbüsü başaran deniz kuvvetlerinden ilk günde yalnız 2 destroyer, 1 nakliye gemisi, 1 tarayıcı gemi ve hava kuvvetlerinden de yüzde iki nisbetinde uçak kaybedilmiş olmasıdır. İkincisi, sözlerinde daima şüphelilik payı bırakan Mister Churchill'in pek iyimser konuşmasıdır.

D. N. B. karaya çıkma hâdisesinin Alman kıtaları tarafından sevinçle karşılandığını bildirmektedir. Yukardaki kayıp azlığına göre, bu kıtalardaki ilk hissin bir şaşırma olduğuna hükmedilmek doğru olur. Asıl sevinçli haber, Göbbels'in vadettiği üzere, karaya çıkan kuvvetlerin hemen denize dökülmüş olması idi. Ciddî düşünen Almanlar, bu vadin gerçekleştiğini gösterecek tebliği bekliyeceklerdir. Kıyılar boyunca sonsuz bir bekleme, askerler için, şüphe yok, sinir yıpratıcı idi. Fakat Anglosaksonlar tutunacak olursa, sonsuz bir kanama, can tüketicidir.

Amerikalılar, bir defa, koca Atlantik'i aşarak Afrika kıyılarına, ikinci defa, İngilizlerle birlikte, Akdeniz'i aşarak Sicilya'ya, bu seferde gene İngilizlerle omuz omuza daracık bir suyu aşarak Fransız kıyılarına çıktılar. En tehlikeli, fakat katî neticeye götürecek en kestirme oyunu burada oynamaktadırlar. 1940 ta bu aynı topraklarda Fransız kıtaları yenilirken Führer bir Amerikalı gazeteciye demişti ki: «— Artık Amerika'nın müdahalesine imkân kalmamıştır. Vapurlarınız Atlantik'i aşıncıya kadar Fransa meydan muharebesi bitecektir.» Halbuki Amerikan orduları 1944 te ikinci dünya harbinin ikinci Fransa meydan muharebesini vermeğe vakit bulmuşlardır.

1940 ta Dünkerk'te kıtayı bırakıp anavatan kaygısına düşen İngiltere, çok uzaktan, Eritre, Etyopya, ve bütün Şimal Afrikası ile Akdeniz'den dolaşarak aynı kıyının kumsallarına geldi. Burada Stalingrat'tan dönen Alman orduları ile buluşmaktadır.

İstilâ hareketinin muvaffak olmasından doğabilecek neticeler, muvaffak olamamasından doğabilecek neticelerle kıyas edilmiyecek kadar farklıdır: hareket muvaffak olursa, ikinci dünya harbi, Almanya aleyhine, çabuk biter. Muvaffak olmaz ve yeni tekrarlamalara, yahut, yeni savaşma usullerine ihtiyaç gösterirse, sadece uzun sürer. Bu uzamanın bir Alman zaferi mânasına gelmiyeceğine de şüphe yoktur. Çünkü ancak kazanışlı zafer olur, kazanmayışlı zafer olmaz.

Şimdilik her günkü haberlerin ilhamlarına ve dar tahlillerine uymaktan başka bir şey yapılamaz.

8 Haziran 944

Sahneler artabilir

BU asrın en ileri tahrip ve müdafaa tekniği, bir haftadan beri, Normandia kıyıları üstünde boy ölçüşüyor. Havadan inen tümenler, iki metre su altından yürüyerek kumsala çıkan ağır tanklar, sekiz bin, on bin uçaklı akınlar, karış karış bütün sahili ateşi içinde tutan ve dört yıldanberi, en ağır silâhlara karşı koymak için hazırlanan, çelik ve betondan yuğurulma bir hat, bu hattı bir paçavra gibi parçalıyan bomba ve gülleler, ikinci Dünya Harbinin taliini oynamaktadır. Müttefiklerin tebliğlerine göre hiçbir şey kolay olmamıştır ve kolay olmamaktadır. Fakat öyle görünüyor ki bu hat, Almanların tahmin ettiği oyalama ve geciktirme vazifesini görememiştir. İlk duvar çabuk yıkılarak, bol kuvvet yığılabilecek geniş kara parçaları Müttefiklerin eline geçmiştir. Hattâ Anglosakson uçakları, şimdi Fransız topraklarındaki meydanlardan kalkmaktadırlar.

Resmî edebiyatlarında iki tarafı da eyimser ve umutlu görüyoruz. Hava üstünlüğü, deniz hâkimiyeti ve, bütün ihtiyatlarını bir cephe üzerine yollamaktan alıkoyan yeni çıkarma ihtimalleri, Almanları fena bir durumda tutuyor. Müttefikler de denizaşırı ve sıra sıra istihkâmlara ihtiyaç gösteren denizaşırı bir taarruzun zorlukları altındadırlar.

Umumî taarruzun henüz başlangıcındayız. Kızılordunun, harekete geçmek için, batıda sağlam bir cephenin kurulmasını beklediğine hükmedebilir. Ancak ozaman İngiliz adalarında biriken isitlâ veya kurtarma kuvvetlerini Avrupa kıtası üstüne geçirmek ve 1944 yılında İkinci Dünya Harbini bitirecek kati taarruza başlamak imkânı olacaktır. Eğer işler iyi gitmez de Müttefikler geri çekilecek olursa, bütün kuvvetlerini ileri atan Rusya'nın, Almanya karşısında yalnız kalmak tehlikesi baş gösterebilir.

Bu sırada Kızılordu'nun Finlandiya'yı aradan çıkarmak için taarruza başladığı haberi geliyor. Fakat hiç şüphe yok ki beklenen umumî taarruzda Kızılordu'nun daha geniş ve esaslı hedefleri vardır.

İtalya'da durum, Akdeniz'in herhangi bir tarafında yeni teşebbüsler beklemeğe hak verdirecek bir gelişim almaktadır. Buraya yeni kuvvetler taşımağı ihtiyatlı bulmıyan Almanlar, şimal müdafaa hatlarına kadar bütün yarımadayı Müttefiklere terketmiş görünüyorlar. Mussolini'nin memleketini harbe sokmasının tam dördüncü yıldönümünde, Anglosakson istilâ seli, İtalya'yı kaplamaktadır.

Dalmaçya kıyıları, Yunan kıyıları, Cenup Fransa kıyıları, hepsinde, yeni çıkarmalara karşı tetikte bulunmak lâzım geliyor. Gelen havadisler, Fransız millî kuvvetlerinin, hava akınlarını tamamlayıcı ve Alman kuvvetlerinin bir haylisini felce uğratıcı ehemiyetli hareketlerde bulunduklarını göstermektedir.

Ortalığı daha aydınlık görmek için birden beş haftaya kadar beklemeğe ihtiyaç olduğunu söyliyenler var. Eğer umulmadık hâdiseler karşısında kalmazsak, haziran ve temmuz aylarını heyecanla geçireceğiz demektir. Bu haftaların hususiyeti, oynanan bir sahne ile etrafındaki seyirciler manzarası değil, seyircilerin hemen oyunculara değişebileceği bir sürprizler hâli karşısında bulunmamızdır.

12 Haziran 944

Kumsallar muharebesinin kazanılışı

POLONYA'LILAR kahraman askerlerdi. Kullandıkları top, mitralyöz ve tüfek gibi silâhlar fena değildi. Varşova'da destanlık bir savaş verdiler. Fransızların nasıl dövüştükleri, silâhlarını ve ordularını nasıl iyi kullandıkları şüphe götürür bir şey değildir. Almanlar 1939 ve 1940 seferlerindeki süratli ve kati zaferlerini, yüksek askerî kabiliyetleri kadar, düşmanlarının bir türlü karşı koyamadıkları iki silâha, uçak ve tank silâhlarına borçludurlar. Uçaklar, istedikleri kadar alçalarak, Polonya piyadelerini mitralyözlerle biçmişler, trenleri ve bütün taşıt vasıtalarını felce uğratmışlar, 1940 ta, Fransız tanksavar silâhlarının işliyemediği zırhlı arabalarla ve gene kat'î bir hava üstünlüğünün yardımı ile, bu koca devleti birkaç hafta içinde yıkmışlardır.

6 haziran çıkarmasındanberi herkesin sorduğu bir iki sual var: Almanlar kanadsız mı kalmışlardır? Yoksa mümkün olduğu kadar çok sayıda Anglosakson askerlerini içeri doğru çekerek, uçak ve tanklarını katî meydan muharebesinde mi kullanacaklardır?

Dört yıldanberi onbinlerce işçi, milyonlarla altın ve tonlarla çelik ve çimento ile hazırlanan bir hattın yıktırılmak için yapılmış olduğuna akıl ermez. Eğer Almanların, hava akınlarını dağıtmağa ve filoyu uzaklaştırmağa muvaffak olabilecek silâhları varsa, ve ne kadar varsa, bunları geçen hafta kullanmış olsalar gerektir. İngilizler ve Amerikalılar, kumsallar savaşını, pek çetin vuruşmalarla ve hiç şüphesiz hava, deniz ve kara silâhlarının üstünlüğü ile kazanmışlardır. Montgomery'nin o kadar övdüğü bu zaferin, Alman propaganda edebiyatında muhakeme kandırır bir izah bulamamasının sebebi budur. Bu propaganda, Alman milletine dayanarak çekilmeği değil, Anglosaksonları denize dökmeği vadetmiştir. Her gün Fransız kıyılarına zırhlı kuvvetler gelmekte olduğuna, hava üstünlüğü Anglosaksonlarda kaldığına ve bu hâkimiyet, filoya korkunç silâhlarını istediği gibi kullanmak fırsatını verdiğine göre, acaba hâlâ bir denize dökülmek ihtimali var mıdır?

Müttefik kaynaklardan gelen haberler bu bakımdan emin olduktan başka devamlı ilerlemeler ve yeni çıkarmalarla umumî taarruz cephesinin kurulacağına artık şüphe etmemektedirler. Her geçen saat, Müttefikler lehine geçiyor. Acaba karaya çıkan orduların denize dökülmesine imkân kalmadığı, doğudan, batıdan ve cenuptan gelecek umumî taarruza karşı elden gelen müdafaayı yapmaktan başka çare olmadığı fikri orduda ve halkta yerleşecek olursa 6 haziran sabahı sevincinin derin bir yese değişmesinin ihtimali yok mudur?

Neticeler hakkında hüküm vermeği, gene hâdiselere bırakmakla beraber, şurasını söylemek doğru olur ki Almanlar ne yapılabilirse onu yapmaktadırlar. İngiliz adalarındaki bütün kuvvetler Avrupa karasına taşındıktan sonra karşı konacak zorlukların, bugünkilerden bin kat daha ağır olacağını bilmektedirler. En iyisi hiç karaya ayak bastırmamak, yahut müdafaa hattı yıkılmadan karaya çıkanları denize dökmekti. İkisi de olmamış, Anglosaksonlar yüz kilometre uzunluğunda bir cephe birliği kurmağa ve komutanlarının söylediğine göre kumsallar ötesinde sağlam hatlar tutmağa muvaffak olmuşlardır. Esrarlar aramıyan tabiî bir muhakeme, 1940 ta Almanlar nasıl karşı konamıyan silâhlarından faydalanmışlarsa, 1944 te bu faydalanmanın Anglosaksonlar tarafına geçmiş olduğunu kabul eder. Bütün kış süren hava akınları, baltalamalar, Afrika, Doğu ve İtalya seferlerindeki kayıplar, kaynakların gittikçe daralıp bunalması, ikinci cephe teşebbüsüne dair Mihver taraflısı tenkidcilerin tahminlerini, şimdiye kadar, yanlış çıkarmıştır. Bundan sonrasına bakalım.

14 Haziran 944

Düşünülmiyen bir cephe

GÖZLERİMİZİ bir türlü Normandiya kıyılarından ayıramıyoruz. Kimse ne İtalya, ne de Finlandiya cephesine bakıyor. Fransız kıyılarında Alman karşı taarruzları kırılıp da, esaslı bir cephe tutulacak olursa bunun, ikinci dünya harbini Avrupa kıtasında kısaltmak bakımından, ne kadar ehemmiyeti olduğunu herkes biliyor. Kumsallar ötesindeki savaşlar, son bir iki gündenberi, esaslı kuvvetler arasında pek heyecanlı bir girişme halini almıştır. Hitler, buradaki muharebelere, hemen hemen, Nasyonal - Sosyalizm'in ve Almanya'nın bütün talihini bağışlamıştır.

Tabii bu sırada Uzak - doğu haberlerini belki takibeden bile yoktur. Bununla beraber dünkü «Ulus» ta çıkan bir telgraf, eğer biraz sükûnlu zamanlarda olsaydı, gazetelerin en büyük başlık harfleri ile birinci sayfaların üstünü kaplıyacağına şüphe yoktu. Bu telgrafa göre, Pasifik tebliği «Mariyan adası ve Yeni - Gine şimalinde, Japon donanmasına, harbin başındanberi en büyük darbe indirilmiş» olduğunu bildirmiştir. Amerikalılar bir yerde 13, bir yerde 7 olmak üzere 20 Japon harp gemisini batırmışlar, 16 tanesini hasara uğratmışlar ve 141 Japon uçağını düşürmüşlerdir.

Uzak - doğu'daki harekât, bir hava - deniz savaşı olmak üzere gelişmekte, ve pek güç çıkarmalarla, yeni yeni ilerleme üsleri alınmaktadır. Amerikalıların bu savaşlardaki tecrübelerinden, Normandiya kıyılarına son asker çıkarma teşebbüsünde pek faydalanılmış olduğu söylenmektedir. Pasifik boğuşmaları, yeni silâh, vasıta ve usullerin bulunmasına yardım etmiştir.

Avusturalya ve Hindistan'a doğru taarruz durduğundanberi, Japonlar bilhassa Amerikalıların hava ve deniz karşı taarruzlarının ağır darbelerini yemekte, ve hiç şüphesiz, eğer Avrupa kıtasında harp bitecek olursa, Anglosaksonlar bütün savaş ağırlığını üstlerine yığdığı zaman buna nasıl dayanacaklarını düşünmektedir. Japonya için baş umut, Mihverin harbi kazanması idi. Bu mümkün olmazsa, Anglosaksonların Avrupa kıtasındaki uğraşmaları sırasında Uzakdoğudan gelecek taarruzlardan kendilerini koruyabilecek bir duruma girebilmekti. Amerikalılar, önce Avrupa işini bitirmek meselesinde İngiliz görüşünü kabul etmekle beraber, Uzak - doğu'da Japon taarruzunu kırabilecek, Japon hava ve deniz kuvvetlerini takatten düşürebilecek, hattâ Japonya'nın eline geçen adalar ve üslerden bir kısmını geri alabilecek kadar kuvvet kullanma imkânını bulmuşlardır. Pearl Harbour ve onu takib eden Japon ilerleyişleri ile, bugünkü durum kıyaslanacak olursa Amerikalıların âdeta bir mucize yaptıklarına hükmedilmek mübalâğalı olmaz.

Orada da mesele Japon harp endüstrisi takati ile Anglosakson harp endüstrileri takati arasındaki boy ölçüşmesinin neticesine bağlıdır. Japonya'da hayat şartları her gün daha daralıp bunalmakta, bu kadar dağınık ve uzak cephelere yetiştirmek zarureti, adalar kaynaklarını kasıp kavurmaktadır.

Eğer Aprupa'da harp bitecek olursa, bunun Japonya halkı üzerindeki mânevi tesiri bu cephelerden arttırılacak hava ve deniz kuvvetlerinin oraya yığılmasından doğacak maddî tesirden daha aşağı olmıyacaktır. Hiç bir akıllı Japon, Avrupa kıtasında kaybedilenin Asyanın öbür ucunda kazanılabileceğine inanmıyacaktır. Anglosaksonların fedakârlığa katlanmıyacakları, bu kadar hazırlıksız gafletinden sonra yeter silâh, malzeme ve bilhassa kadro bulamıyacakları gibi masalların iflâs etmesi için orada da pek uzun bir zaman geçmesi lâzım gelmemiştir.

16 Haziran 944

Gizli silâh ve umumi taarruz

ALMANLAR tarafından uzun müddettenberi denenmekte olduğunu işittiğimiz gizli bir siâh, şimdi kullanılmağa başlanmıştır. İngilizler halkı pek ihtiyatlı bulunmağa çağırmakla ve acele tedbirler almakla beraber, bu gizli silâhtan pek de telâşa düşmüş görünmüyorlar. Almanlar ise, gizli silâhın tahrip kuvvetini âdeta masallaştırmak ve onu, şu sırada pek ihtiyaç duyduklarına şüphe olmıyan bir propaganda mevzuu olarak da işlemekle beraber, Normandiya'daki İngiliz ve Amerikan cephesindeki hareketler üzerine bir tesiri olmıyacağını söylemektedirler: çünkü, tahrip alanı geniş olduğu için, «gözlüklü dinamit» i, ayni zamanda Alman kıtalarına da zarar vermeksizin İngiliz ve Amerikan kıtalarına karşı kullanmak imkânı yokmuş!

Demek ki Almanlar Cenup İngiltere'deki şehirler ve bilhassa Londra halkı üzerinde bir tedhiş yapmak ve Alman şehirlerinde yapılmış olanın öcünü almak istiyorlar. Berlin şehri hemen hemen yok edildiği, Alman endüstri bölgelerinin altı üstüne getirildiği halde, nasıl Almanlar doğuda, batıda ve cenupta müdafaa kuvvetlerini muhafaza ediyorlarsa, dokunulması mümkün olmıyan Amerikan kaynakları ile pek iyi korunduğunu bildiğimiz İngiliz adaları kaynaklarına dayanan Anglosakson taarruzlarının ve yakında başlıyacağı söylenen Kızılordu taarruzunun bu yüzden duracağı veya gevşiyeceği pek düşünülemez. 1940 ta miknatıslı mayinin uyandırdığı telâşla onun zararlarını önliyen tedbirlerin bulunuşu arasında pek uzun zaman geçmemiş olduğu da hatıra gelir. Gene o tarihte Londra'nın bombalanmasından ve Coventry gibi bazı şehirlerin yok edilmesinden hiç bir mâneviyat kırıklığı duymıyan İngilizler, şimdi, bir taraftan teknisyenlerini karşı tedbirler için seferber ettikten başka, taarruz geliştikçe gizli silâh üslerinin de İngiliz adalarından uzaklaşacağını düşüneceklerdir.

Bir Berlin telgrafı daha başka gizli silâhlar da bulunduğundan bahsetmektedir. Tehdit için mi, yoksa henüz bitmiyen denemelerin yakında kullanılmaları ümidini verdiği için mi söylendiğini bilmiyorsak da ikinci dünya harbinin kendileri için hakikî bir ölüm kalım savaşı safhasına girmiş olduğu bu devirde, Almanların, belki de nihayet zehirli gaza kadar her müdafaa çaresine baş vuracakları sanılabilir. Ancak Normandiya kıyısına ayak basmış olanların, bütün bu ihtimalleri hesaba katmış olduklarından da şüphe edilemez.

Asıl mesele, ikinci cephenin bir çaresini bulmaktı. Büyük Alman komutanlarının ön hatta canlarını feda etmek zorunda kalmakta oldukları bu cephenin biraz gerisindeki kumsallarda Churchill'den İngiltere Kıralına kadar, o kadar titizce sakınılan şahsiyetler adeta gezinti yapmaktadırlar. Kanada hava kuvvetleri tesisleri tamamiyle Fransız topraklarına taşınmış bulunmaktadır. Almanya'nın müttefiki Finlandiya, pek güç, belki de kurtarılamaz bir duruma girmiştir. Rus kaynakları, doğudaki yeni taarruzlarının geçmiş olanlarla kıyas edilemiyecek bir şiddette olacağını haber vermektedirler. Şüphesiz ağır maddî zararlar ve tahripler yapacak olan, fakat bu taarruzları durduramıyacak olan silâhlardan fazla Kızılordu'yu yerinden kıpırdatmıyacak ve Anglosaksonları geldikleri adalara geri gönderecek imkânları yaratmak lâzımdır.

19 Haziran 944

Son havadislere göre durum

ALMAN radyolarının bütün dünyayı heyecana veren «Londra ile Cenup İngiliz şehirlerinin durmaksızın yakılmakta» olduğu haberi, dündenberi, iki yeni havadisle soğur gibi olmuştur: biri, İngilizlerin, yabancı elçilerle hükûmetleri arasındaki şifreli haberleşme yasağını kaldırmış olmalarıdır. Hiç şüphesiz dün sabahtanberi sayısı yüzleri geçen yabancı mümessiller, Londra'nın harap olup olmadığını, askerî yığınakların ve iskelelerin uçurulup uçurulmadığını, Müttefik Başkomutanlığının ikinci cepheyi kapamağı düşünüp düşünmediğini, gizli silâh korkusu ile İngiliz adalarından Belçika ve Hollanda kıyılarına mülteciler gidip gitmediğini, şifreli raporlarla kendi hükümetlerine bildireceklerdir. Şifre yasağı kalkmamış olsaydı, İngiliz ajanslarının «düşmana faydalı malûmat vermemek» bahanesi ile büyük faciayı saklamakta olduklarına hükmedilecekti. İkinci havadis, Hava Nazırlığının yeni silâh hakkında vermiş olduğu malûmattır: bu dinamit, bir tonluk Alman bombaları kuvvetindedir. İstenildiği gibi sevkedilemez ve nereye düşeceği bilinemez. Londra ve etrafı gibi belki geniş bir oturma bölgesi içinde biraz tesadüfe bağlı tahripler yapar. Halbuki bombaları dört buçuk tona çıkan Anglosakson uçaklarında her şart içinde görme ve çok yukardan nişan alma tertiplerinin ne kadar ilerlemiş olduğunu da biliyoruz. Ancak 240 kilometreye kadar giden bir tonluk görmezle, bin beş yüz kilometreye giden 4,5 tonluk görürler arasındaki farkı kendiliğinden anlıyabiliriz.

19 tarihli ajanslarda, İngiltere Başvekilinin Londra'daki Meksika Büyük Elçiliğinde vermiş olduğu bir nutkun hülâsasını okuduk. Harbin ne zaman biteceği ve zaferin ne vakit kazanılacağı hakkında İngiliz halkına daima ihtiyatlı söyliyen Churchill, bu nutukta ilk defa ikinci dünya harbinin bu yıl içinde bitmesi mümkün olduğunu haber vermektedir. Ancak bunun için Tahran'da alınan kararlar sıra ile, fakat nihayet bu yaz içinde hepsi tatbik haline girmek şarttır. Tahran'da alınan kararlardan birinin ikinci cephe olduğunu konferansta bulunmaksızın da biliriz. Bu karar tatbik olunmuştur. Ve cephe açma teşebbüsü muvaffak olmuştur. Cotentin yarımadasındaki taarruzları başaran Müttefikler, şimdi, pek ehemmiyetli Cherbourg limanının dış mahallelerinde çarpışmaktadırlar. Esaslı ikinci bir kararın ikinci cephe ile beraber Kızılordu'nun da umumî bir taarruza başlaması olduğunu da kolaylıkla tahmin edebiliriz. Mütehassısların söylediğine göre umumî Rus taarruzu başlamak için Sivastopol'un alınışı üstünden iki ay kadar hazırlık zamanı geçmesi lâzımdı. Bu zaman dolmak üzeredir ve bu müddet içinde Amerika ve İngiltere'den Rusya'ya doğru şimdiye kadar misli görülmedik silâh ve malzeme kafileleri gönderilmiştir. Zaten Berlin'den gelen ve dün gazetemizde çıkan bir telgraf da Rus kuvvetler yığılmasının hemen hemen sona erdiğini, yakınlarda umumî taarruzu beklemek gerektiğini açıkça bildirmektedir. Tahran konferansında alınan başka kararların ne olduğunu, hangilerinde tatbik edilmek imkânı bulunduğunu ve bunların nerede, ne zaman ve nasıl tatbik olunacağını tabiî bilmiyoruz. Bir takım tahminler yapsak da bunların kâhinlikten pek az farkı olacağına şüphe yoktur. Almanların Cherbourg'da ikinci bir Sivastopol müdafaası yapacaklarını, ve Müttefikler eline pek muhtaç oldukları büyük bir liman vermemek veya böyle bir hali geciktirmek için hiçbir fedakârlıkta kusur etmiyeceklerini söyliyenler çoktur. Ancak Sivastopol ile Cherbourg müdafaaları arasında esaslı iki fark vardır: biri, Sivastopol, hemen hemen

yalnız kara kuvvetlerinin hepsine karşı koymuştur. Almanlar havada düşük değil idiler. Cherbourg'da ise Müttefik kara kuvvetlerine büyük bir donanma ve binlerce uçaklı filolar yardım edeceklerdir. Cherbourg limanı, Napolide olduğu gibi, esaslı tahrip görecekse de, gene Napoli'de oduğu gibi, bu tahriplerin limandan faydalanmağı pek fazla geciktireceğine ihtimal verilemez. Böyle büyük bir limanla onun arkasında geniş yarımada bölgesi, kurulan ikinci cephenin süratle büyük bir atarruz mekanizması haline getirilmesine yardım edecektir. Bundan başka Alman kaynakları Belçika kıyıları ile daha başka yerlerde çıkarma hareketleri beklemektedirler. Akdeniz'deki taarruz hedeflerinde de bu yaz ehemmiyetli teşebbüsler olacağı söylenebilir.

Vaşington'dan alınan haberler, Beyaz Saray ve Cordell Hall muhitlerinde de İkinci Dünya Harbinin Avrupa'da gelecek kış devam etmiyeceği kanaati hâkim olduğunu göstermektedir. Şüphesiz Amerikan ve İngiliz iyimserliği, Alman müdafaasındaki umulmadıkları hesaba katamaz. Onun için kat'î bir vait ve hüküm değil, kuvvetli bir ihtimal mahiyetinde telâkki edilmek doğru olur.

22 Haziran 944

Aynı sebepler ve aynı neticeler

AVRUPA'DA 1939, 1940 ve 1941 muharebeleri ile, Uzak - Doğu'da 1942 muharebeleri üstün bir hava silâhı kullanmıyan ve yeteri kadar motörize olmıyan ordularla kanadsız filoların bozgunları veya çekilişleri ile nihayet bulmuştur. Uzakdoğu'da Afrika, Akdeniz ve Normandiya cephelerindeki karşı taarruzlar, kanadın 1941 de Japon filolarına, 1939, 1940 ve 1941 de üstün hava silâhı ile üstün zırhlı ve motörlü kuvvetlerin Alman ordularına temin etmiş olduğu hâkimiyeti, Anglosakson filo ve ordularına devrederek başlamıştır.

Japonlar İngilizlerin iki büyük zırhlısını havadan atılma torpillerle batırdılar ve müttefik teknelerini koylara ve limanlara sığınmak zorunda bıraktılar. Şimdi, «deniz harb tarihinin en kudretli tahrip teşkili» olduğu söylenen bir hava - deniz kuvveti Japon adalarına doğru yol açmaktadır. Bu kuvvetin içindeki uçak gemileri, aynı zamanda bin uçak havalandırabilmek kabiliyetindedirler.

İkinci dünya harbi, makinalı ve kanadlı bir harp olarak başlamıştır. Japon ve Alman harp endüstrileri ile Anglosakson ve Rus harp endüstrileri arasındaki yarışta, nihayet, ikincilerin kazanacağına şüphe yoktu. Fakat ne askerî dehânın, ne de yüksek komuta kadrolarının makineler gibi üretilemiyeceğini iddia eden Mihverciler, bu pek uzun sürecek mühletten önce zaferi elde edeceklerini, veya, karşıdakilere artık zafer düşündüremiyecek yayılma ve müdafaa sahaları tutacaklarını zannettiler. Uzakdoğu'da Hindistan ve Avusturalya, bu tarafta Stalingrad ve Elâlemeyn bu zannı ortadan kaldırmıştır.

Yapılacak pek çok şey olduğu söylenebilir. Ancak, inanılacak fazla mucize kalmamıştır. Esir olmamak için intihar edecek kadar cesur ve pek yürekli Japonlar, adalardan sökülmekte, kanadsız filo her verdiği savaşı kaybetmektedir. Atlantik dıvarı vurulduğu yerde parçalanmıştır. Henüz hiç savaş tecrübesi görmediği söylenen Anglosakson orduları, binbir savaştan geçen Alman tümenleriyle karada dahi boy ölçüşebileceklerini isbat etmişlerdir. Berlin havası üstünde hiçbir düşman uçağı görülmiyeceğini temin eden Göring, Berlin bir harabe olduğundanberi nasıl susmuşsa, Müttefikler nerede karaya çıkarlarsa birkaç saat içinde mutlaka denize döküleceklerini iddia eden Göbbels, ikinci cephe açıldığından beri Das Reich dergisinde haftalık yazılarını kesmiştir.

Şüphesiz harp bir ümitle devam eder. Japonlar ve Almanlar düşmanları daha uzun müddet oyalıyacaklarına güvenmekte ve bu oyalama sırasındaki umulmadıklara bel bağlamaktadırlar. Ancak bu ümit kalmamış olsa bile, millî hâkimiyet rejimi altında bulunan memleketlerden gayrısı harbi bırakamaz. Çünkü o memleketlerde ne hükûmet ve siyaset değiştirebilecek hür meclisler, ne de iktidarın müthiş polis teşkilâtlanmasına karşı koyma imkânları vardır.

Şurası da hesaba katılmak doğru olur ki üçüncü bir dünya harbine ihtimal verilecek yarım bir barış düzeni ile sağlam teminatlı bir barış düzeni arasındaki fark, Anglosaksonlarla Ruslar için, katlandıkları maddî manevî fedakârlığın bugüne kadarı ile bundan ötesi arasındaki farkı düşündürmiyecek bir ehemmiyettedir. Avrupalılar, 1942 de bütün Asya'dan kovulmak, İngilizler 1940 ta anavatandaki hürriyetlerini kaybetmek ve Ruslar 1941 ve 1942 de ölüm - kalım imtihanı vermek, Amerika, her iki Okyanosa rağmen, bir Avrupa memleketi kadar tehdit altına girmek tehlikelerini tattılar.

24 Haziran 1944

Propaganda ve hakikat

ESKİ bir söz vardır: «yalana benzer doğruyu söyleme, doğruya benzer yalanı söyle!» Mein Kampf'ın ikinci cildine dair gelen ve gazetelerimizde münakaşası epey yer tutan İngiliz kaynaklı haber bize bu sözü hatırlattı. Eğer İngiliz dayanışı ile Amerikan müdahalesinden doğabilecek hâdiseler hesabedilseydi, belki de ikinci dünya harbi başlamıyacaktı. Eğer Rusya hakkında doğru malûmat alınabilmiş olsaydı, Alman ordularının Doğu seferinin korkunç sergüzeştleri içine atılmıyacağına şüphe yoktu. En başta, Almanya, yanlış haber almanın ve yahut, sabit bir fikri muvaffak kılmak için merkezî yanıltmanın ıstırabını çekiyor. Yarısı bile doğru olsa, Alman gençliğinin bu harpteki kaybı korkunçtur. Avrupa ise harap olmuştur: istilâya uğrıyan Rus topraklarındaki şehir, endüstri ve imar eserlerinin nasıl yokedilmiş olduğunu Rus vesikalarından öğreniyoruz. İtalya karış karış yıkılıp yanmakta, Şimal Fransa adım adım yanıp yıkılmaktadır. Berlin ve Hamburg gibi dünyanın birinci sınıf merkezleri yıkıntı haline geldi. Karadeniz'le Atlantik arasında daha birçok ortanca ve küçük merkezler, milyarlara çıkmaz nafia eserleri, hepsi havaya atılmıştır. Haydi yenen yahut yenenlerin yanında bulunan devletler bir çaresini bulacaklar: yenilenlerin zararını kimler ödiyecek? Sofya, Bulgar istiklâlindenberi, birkaç milyonluk bir küçük milletin etinden derisinden artırdığı ile yapılmıştı. Almanlar, hava üstünlüğünü kaybedinciye kadar, tahribetmiş oldukları birkaç İngiliz kasabası ile birkaç Londra mahallesine karşı, artık öcalma vasıtası da bulamıyarak, kendilerinden ve başkalarından misillerce fazla ödemişlerdir.

En fenası, Avrupa kıtasının, asırlarca dış ülkeleri sömürerek kazanmış olduğu emsalsiz kudretten, bir daha yerine koyamamak üzere, düşmüş olmasıdır.

İkinci Dünya Harbi olmamalı idi: bu sözün yarınki bütün edebiyatlarda acı acı tekrarlandığını göreceğiz. Eğer zafer olursa, bunu kazanacak olanlar, İngilizler, Amerikalılar ve Ruslar bu harbi istemediler. İngiliz devlet adamları Mihver şehirlerinde barış dilenen dervişlere döndü, Chamberlain ve Eden, Mussolini'nin ayağına geldiler. 1939 Almanya'sı, istiklâlce artık hiçbir devletten eksiği olmıyan, toprakça ve nüfusça tarihin en büyük Almanya'sı idi. Bu Amanya, 1944 te ne azametli bir şey olacaktı. 1939 da Londra'da, geçinebilmek için, eşyasını sattığı söylenen Negüs, şimdi İtalyan kıralından daha fazla tahtındadır!

Formoz adasına kadar bütün kazançları geri istenen Japonlar, belki bir gün 1942 yi, güneşin yaşı kadar uzak görecekler! Hesaplar yanlış çıkabilir: fakat tarihte belki de hiçbir yanlış hesap ikinci dünya harbini kaybedecek olanların başına gelecek olan kadar ağır bir derse mal olmamıştır. 1918 de 1914 ü arıyan dünya, ikinci dünya harbinden sonra 1939 u, çok daha tatlı bir rüya gibi, arıyacaktır.

Bir filozof der ki: «— İnsanlar aklı keşfettiler ve onunla budalalığı icadettiler!» Yirmibeş yıl içinde iki defa tekrarlanan misli görülmemiş facianın, insan aklına, daha iyi vazife görecek bir olgunluk vermesini diliyelim!

1 Temmuz 944

1572 nci gün

TÜRKÇE gazetelerden birinin resmî tebliğlere ayırmış olduğu sütunun başında şu rakamı görüyoruz: 1572 nci gün! Başlıca havadisler de şunlar: Rus orduları Minsk'i almıştır; İtalya'daki Müttefik kıtaları Sienna'ya girmiştir; Cotentin yarımadasındaki Amerikalılar yeni taarruzlarına başlamıştır. Alman tebliği Rus cephesinde üç komutanın «bayrak üstüne etmiş olduklları yeminlerine sadık kalarak» ölmüş olduklarını bildirmektedir. Batı cephesinde de birkaç komutan ön safta canlarını feda etmişlerdir.

Gene bu 1572 nci günde Alman radyolarından birinin spikeri demiştir ki: «Almanya'nın üç cephede karşılaştığı taarruz, muazzam bir hamledir. Düşman orduları ateş püskürerek devamlı hücumlarda bulunuyorlar. Almanlar şimdi kendi kendilerine şu suali sormaktadırlar: yaşıyacak mıyız, yoksa yaşamıyacak mıyız?».

Alman şehirleri hava akınları yüzünden harabolmakta devam etmekle beraber, henüz muharebeler başkalarının topraklarında geçiyor. Ancak Kızılordu'nun ilerleyişi böyle devam edecek olursa, Alman rüyalarına bile girmiyen istilâ, yakında, Alman vatanı topraklarına girmiş olacaktır. Almanya artık kazanmak istediği bir şey için değil, kaybetmemek istediği bir şey için çarpışıyor: kaybedilmek istenmiyen bu şey, Alman spikerinin ağzında, «yaşama hakkı» adını almaktadır. Şu kadar var ki Nasyonal - Sosyalizm, tekmil kadrosu ile bu memleketin başındadır.

Almanya'nın omuzlarında, yirmibeş yıl içinde iki defa dünya harbi çıkarmak gibi ağır ve ciddî bir mesuliyetin yükü ağır çekiyor. İstilâ olunan yerlerdeki ölüm ve tahriplerden pek azı savaş gereklerine maledilmektedir. Onun için bütün milletlerin can gözü ile aradığı barış cenneti, Almanya için, elinden geldiği kadar uzaklaştırmağa çalıştırdığı bir hesaplaşma cehennemi halindedir.

İnsanlık tarihinin düne kadar bin beş yüz küsur gününü kana boyamış olan bu harp, şüphesiz daha birkaç yüz bin Avrupa delikanlısının canına, daha yüzlerce şehir ve kasabaya kıyacaktır. Fakat acaba Almanya için kader değiştirici, mucizeye benzer bir hâdise olacak mıdır? Almanlar bunu batıda Müttefiklere karşı kazanılabilecek, yıldırıcı ve geciktirici bir zaferde arıyorlar ve Caen'da başlamak üzere olduğu söylenen eşsiz malzeme savaşına bilhassa bel bağlamış görünüyorlar. Fakat, Elâlemeyn ve İtalya'da gördüğümüz üzere, önceleri sökülmez veya çok geç ve güç sökülür hissini veren bu çarpışma, Müttefikler lehine netice verecek olursa, batıdaki harekât da pek süratli bir gelişme alabilir ve o vakit ikinci dünya harbinin nihayet bulması için Amerikalılarla İngilizlerin düşündükleri gerçekleşebilir.

Bir vakitler dünyayı âdeta temellerinden sarsan misli görülmemiş bir millî enerjinin, bin beş yüz küsur günlük macerası, insanı derin bir hüzne salıyor. Bu enerji kendisine savaş yerine barış ülküleri ayırabilir ve bulabilirdi. Yalnız Almanya mesut olmakla kalmaz, cihan bahtiyarlığına hizmet ederdi. Keşke, Göbbels'in demiş olduğunun aksine, henüz atılmamış bir iki köprü kalmış olsaydı!

5 Temmuz 944

"Çareler yaratmak,, çaresi

ALMAN harp endüstrisinin başında bulunanlar, Nazır Speer tarafından bir toplantıya çağrılmıştır. Nazırın, her şeye rağmen, silâh yapımında bir artış olduğundan bahsetmiş olması, hava akınlarının istihsal üzerindeki tesiri hakkında şüphe uyandıramaz, bilâkis bu müdahale bu kadar şiddetli ve devamlı olmasaydı, ve Almanya bütün kıta halkını ve fabrikalarını rahatça kullanıp çalıştırabilseydi, doğu ve batı taarruzlarının, şimdikinden daha ne kadar çetin zorlukar içinde bocalıyacak olduğunu gösterir. Bununla beraber, Alman silâh yapımındaki bu artışın, Müttefikler tarafındaki istihsal fazlalığını karşılıyabildiğine inandırır mahiyette değildir.

Aynı endüstri şeflerini kabul eden Hitler'in söylemiş olduğu nutukta teslim olmamak ve sonuna kadar savaşmak azmi bir daha belirtilmiştir. Hitler'in, kaybı hatıra getirmiyen ve mücadele ruhu hiçbir zaman gevşemiyen, çelik iradeli bir lider olduğunda şüphe edilemez. Mesele, bu azmi askere ve halka paylaştırmakta, Kızılordu'ya ve Anglosaksonlara karşı, ilerisi için ümit verici zaferler kazanmaktadır. Bir çıkar yol üstündeki velev en zorlu engelleri sökmek için gereken fedakârlık bütün bir milletten beklenebilir: fakat kalblere bir çıkmaz içinde boşuna boğuşmak zoru çöktüğü vakit, fedakârlığın adı fedailik olur ki buna, dâvalarını bırakmaktansa ölümü tercih eden pek sayılı iman sahipleri razı olabilir.

Hitler, Alman milletine «yenilebilecek geçici bir talihsizlik devresi» içinde bulunulmak kanaatini vermeğe çalışmakla beraber, şu sözlerinde hayli karamsarlık vardır: «Bugün bizim yaşadığımız anlar gibi anlara mukavemet etmek için pek kuvvetli sinirlere ve inanılmaz bir azim kuvvetine malik olmak lâzımgeldiğini biliyorum. Fakat önümüzde bir yıldız gibi parlıyan ve bize yolumuzu gösteren şu prensip vardır: hiç bir zorluk karşısında teslim olmamak!» Bu cümleler, adeta Churchill'in 1940 temmuzundaki bir nutkundan alınmışa benziyor. Bugün ise Churchill, Führer'in 1940 nutuklarından alınmışa benziyen cümlelerle konuşmaktadır. İkinci dünya harbinin ikinci defa tersine dönüşü mümkün müdür, yani Kızılordu'nun bir daha Moskova ve Stalingrad'ı müdafaa etmek mevkiinde kalacağını, İngilizlerin bir daha adaları kurtarmak kaygısına düşeceğini, Mareşal Rommel'in bir daha Elâlemeyn kapılarında Montgomery'yi sıkıştıracağını düşünmeğe akıl yatar mı?

Bunun için Hitler, Alman icat dehasına dayanmakta, Alman tekniğinin çareler yaratmasına bel bağlamakta, ve bir gazete tefsircisi, Alman halkına ve askerine, bu çarenin yaratılacağından şüphe etmiyerek çarpışmak ve dayanmak tavsiyesinde bulunmaktadır.

Fakat, sivil halka ve şehirlere vermiş olduğu zarar ne olursa olsun, ilk gizli silâhın savaş kaderi üstüne hiçbir tesiri olmadığı meydana çıkmıştır. Gizli silâh sözünde, daha fazla, kalabalıkların avutulmasına yarıyan bir mistik havası var. Halbuki harp, uçarkaleleri düşüren daha kuvvetli uçarkaleler, Amerikan tanklarını parçalıyan daha iyi toplar, bugün kullanılagelen silâhlardan herbirinin daha iyisi ile kazanılabilir. Alman harp endüstrisi reislerinden bu istenmiştir ve eğer bu yapılmakta olsaydı, onların şu en buhranlı günlerde vazifeleri başından ayrılmalarına lüzum da kalmazdı.

Nutkun, Stalingrat ve Elâlemeyn'denberi durmaksızın devam eden kaybetme devri hâdiselerini, «böyle büyük bir savaşın neticesini tayin edemiyecek» gündelik hâdiseler gibi gösteren fıkrası kuvvetli değildir. Fakat yenilmek fikrini hayatında hiçbir an hayaline bile yaklaştırmıyan bir lider, nihayete kadar, başka türlü düşünemez.

7 Temmuz 944

Kim zarar gördü?

BİR resimli Avrupa dergisinde iki sayfa fotoğraf, Berlin şehrinin ne kadar yıkılmış olduğu hakkında bir fikir vermektedir. Göring hiçbir düşman kanadının Berlin üstünde görünmiyeceğine yemin edecek kadar, Almanlar kendi yaptıklarının asla kendilerine yapılamıyacağından emin olmasaydılar, bu şehir böyle yokolup gider miydi?

Hiçbir kanun tanımıyan topyekûn harp fikri, Mihver edebiyatının icadıdır. Mihverciler onu yalnız tarif etmediler, İkinci Dünya Harbinin birinci gününden başlıyarak tatbik de ettiler. Topyekûn harp sistemine göre, asıl zulüm, savaşı çabuk bitirecek silâhları ve usulleri kullanmaktır. Gerçi bu silâhlar ve usuller, ilk bakışta, insanî görünmiyecekler, açık şehirler ve siviller onun kurbanı olacaklardır. Fakat bu dehşetleme düşmanı hemen teslim olmağa mecbur edecek, böylece uzıyan bir harp içinde dökülecek kanlar tasarruf edilmiş olacaktır. 1939, 1940 ve 1941 de Polonya Belçika ve Fransa sivillerinin, Varşova, Roterdam, Belgrad ve birçok İngiliz şehirlerinin neye uğradıklarını hep biliyoruz.

Bununla beraber ikinci dünya harbi, birincisinden daha uzun sürmüş, topyekûncularla ortakları, doğruluğuna inanmış oldukları dehşetleme sisteminin, bütün tarihleri boyunca uğramıyacakları tahripleri altında ezilmişlerdir. Şimdi kanadlı dedikleri ve belli bir hedefe varması mümkün olmıyan kör bomba, Anglosaksonlara, içlerinde hiçbir askerî tesis olmıyan, ne demiryolu, ne yol kavuşağında bulunmıyan sakin köylerin dahi yakılıp yıkılması hakkını vermektedir.

Geçen harpte, cephe veya savaş yolu üstüne düşen şehriler harabolmamıştı. Bununla beraber, meselâ, küçülen Avusturya'nın, hiç dokunulmamış Viyana şehrine bakmaktan, onu olduğu gibi muhafaza etmekten bile âciz kaldığını görmüştük. Eğer Viyana bugünkü Berlin gibi yıkılmış olsaydı, harpsonrası Avusturyası onun yerine ancak büyükçe bir kasaba koyabilecekti. Ayakta kalmış yapıları parmakla sayıldığı söylenen Sofya, Bulgarların istiklâllerindenberi bütün emeklerini yemiş olan bir şehirdi. 1914 de bir kasaba olan Bükreş 1939 da Büyük Romanya'nın bütün Balkan merkezlerini gıpta ettirir bir paytahtı idi. Eğer Mihver bu harpten yenilerek çıkarsa, Berlin, Hamburg ve daha nice şehirler tekrar imar olunabilecek midir? Bükreş'in, Sofya'nın yapılmasına kimler yardım edecekler? Halbuki İngilizler, Ruslar ve Fransızlar kendi şehirlerini yapabilecekler, hattâ bunun için yenilenlerin kaynaklarını kullanacaklar, Polonya ve Yugoslavya'ya geniş yardımlarda bulunacaklardır. Topyekûn harp usullerini icadedenler, bu usullerin yalnız harp içinde en büyük kurbanları olmakla kalmıyacaklar, uğranan zararın ehemmiyetli bir kısmı belki bir daha yerine konmıyacaktır.

23 Temmuz 944

Harcama ve tükenme devri

HARP, 6 ıncı yıldönümüne doğru, üç cephede durmaksızın harcama devrine girdi. Benzin her tarafta sel gibi akıyor. Dev - uçakların taşıyıp attığı bombalar 6 bin kiloluğa çıkmıştır. Vaktiyle istihkâmlara bin zorlukla yerleşen ağır toplar, şimdi, ateş hatları üstünde dolaştırılmaktadır. Tanklar hakikî kaleler haline gelmiştir. Böyle bir savaş, biriktirme, dişten tırnaktan kesme ile değil, harcama temposunda yapıp yetiştirmekle, arkasını düşünmemekle sürdürülebilir. Ne gazojen benzine, ne de yarı binmiş ordular bütün binmişlere karşı koyabilir.

İkinci dünya harbi talihinin bu yapıp yetiştirme kaynaklarına bağlı olduğunu söylemek için, asker olmağa hacet yoktur. Alman tarafında kanad zayıflığı var demek, uçak endüstrisi gerek yapım, gerek ham maddeler bakımından, takatten düşmüş demektir. Alman tatarafında benzin kıtlığı var demek, bu motorlar ve makinalar harbinin kan damarları katılmağa başlamış demektir.

Müttefikler harbi çabuk bitirmek için, asker ve malzeme yığınaklarını boyuna kuvvetlendirmekte şimalde veya cenupta yeni cepheler açmak imkânlarını hazırlamaktadır. Artık anavatan kaygısına düşmüş olmakla beraber, Almanya bugün bile Adalardenizi'ne, Karadeniz ve Akdeniz'e taşan, Fransa'nın Atlantik kıyılarını çeviren bir cephe genişliği tutuyor: her taraftan basılıp vurulmak tehlikesi vardır ve hiçbir taraftan karşıya atlayıp vurmak ihtimali yoktur. Bu işgal bölgelerinin hemen arkasnda onları besliyecek insan ve malzeme kaynakları olsa, yahut, bu bölgeler, emniyetli kara yolları ile büyük merkezlere bağlı olsa gene bir şey denmez. Halbuki uçak akınlraının her türlü taşıt faaliyetlerini çok yollu ve çok imkânlı Fransa'da bile ne kadar sekteye uğratmış olduğunu biliyoruz. Kaldı ki Alman ileri hatlarının gerileri, bu kıtaları dönerken boğazlamak hırsı ile çırpınan teşkilâtlanmalarla örülmüştür.

Kahramanlık işinde Alman askerine hiç diyecek olmamakla beraber, Rus, İngiliz ve Amerikan askerinin kahramanlığı ile onunki arasında bir fark yapmak ta mânasızdır: Anglosakson sevk ve idaresinin daha az adam harcama metodu, bu adamın mânevi vasıfları ile alâkalı bir şey değildir. Amerika'lıların Normandiya'daki çetin savaşlar ile Alman Genelkurmayını hayrete düşürmelerinin sebebi, Göbbels'in başkalarını inandırmak için söylediklerine kendi vatandaşlarını da aldatmış olmasıdır. Öyle milletler vardır ki malzemeyi insandan daha kıskanır, öyleleri vardır ki ikisini de kıyasıya harcar: Anglosaksonlar malzemenin yapabileceğini insana yaptırmamağı tercih ederler. Bu kaynaklarda bolluk kıtlık, endüstride zenginlik fakirlik meselesidir. Hele bir defa kaynaklar tükenmeğe yüz tuttu mu, et yığınları ile müdafaa kaleleri kurmak, intihar etmeğe kalkışmak olur ki yığınlar bu işe pek gelmez.

Kızılordu'nun bu yıldırım ilerleyişi Alman Genelkurmayının hesabında mı idi? Böyle olmadığını şimdi öğreniyoruz. Anglosaksonların karaya çıkıp tutunmaları aynı genelkurmayın yakın tahminleri arasında mı idi? Bunun hattâ aksi olduğunu da artık biliyoruz. Alman Başkomutanlığı 1944 yazında umdukları ile karşılaşmış değil, ummadıklarına uğramıştır. 16 yaşına kadar insan kaynağının son ihtiyatlarını ve gazojene kadar bedelleme imkânlarının hepsini kullanmaktadır. Almanya'dan İsviçre gazetelerine akseden karamsarlık havasının hayal eseri olmadığına hükmetmek doğru olur.

18 Temmuz 944

Teknik Üniversite

YÜKSEK kimya tahsili gören birkaç gencin bile ihtisaslarına göre iş bulamıyarak İstanbul Belediyesinin bürolarında kalem hizmeti aramış oldukları devri çok uzakta bıraktık: bununla beraber bu şikâyet Cumhuriyet devri gazetelerinde çıkmıştır.

Bir cemiyet, içinde bulunduğu çağın yarı içinde yarı dışında, yarı yanında, yarı gerisinde bulunamaz: bütün çalışma ve işleme kuvvetlerinde tam bir çağdaşlık ahengi lâzımdır. Böyle bir inkılâbın liderlerini üniversiteler verir. Liderler, sade gördüklerini ve öğrendiklerini tatbik edebilen bilgi adamları değil, bulan ve yaratan kafa adamlarıdır. Eski Türkçede «bilisiz» ve «bilge» den başka bir de «öğrenmişçe» sözü var: bu sonunçular, yani ne bilir ne bilmezler, her işte, hattâ «yüksek» vasfını takındıkları işlerde bile kalfalık karakterinden uzaklaşamamışlar, bize adımbaşı «mütehassıs» aratmışlardır. «Mütehassıs» diye arandıklarımız, meselâ şimdi İstanbul'da kurduğumuz teknik üniversitede yetiştirerek tetkikler ve tecrübelerle olgunlaştıracak olduklarımızdır.

Türkiye, her bakımdan, bir yapıcılık ve bir yapıcılar âlemidir. Kendi şartları ve kendi ihtiyaçları, bu memleketin her dâvasına bir hususîlik verir. En ileri memleket bile her hangi bir şubede kendinden daha ileri olanların ilminden ve ihtisasından daima faydalanacak olmakla beraber, bir memlekette toplu ve tam bir medeniyet hayatının ancak kendi kafa ve kültür adamlarının, ancak millî terbiyenin eseri olacağına da şüphe edilemez. İlerilik, ancak o zaman, yamalar halinden çıkar ve dokuma haline gelir.

Teknik ve makina, bütün hayatı kavrar bir mahiyet almıştır. Köy enstitülerinden, zanaat okullarından teknik üniversiteye kadar yeniden yaptığımız, veya tamamladığımız yahut yeniden düzenlediğimiz tesislerden maksat, Türkiye'nin umumî donatım dâvasını en büyük hızla başarmak, kendi unsurlarımız, kendi kadrolarımız, kendi yapıcılarımızla başarmaktır. Nerede bulunursak yardımcılar, öğreticiler ve kılavuzlar alacağız: fakat artık ilk maliye mütehassısından rapor aldığımızın yüzüncü yıldönümünde yeni bir ecnebi maliye mütehassısından rapor istediğimiz devre nihayet vereceğiz.

Modern teknik, bizden öncekiler için, eski Asya tılısımlarına benzer, bir sır idi. Bu tekniğin bütün yarattıklarını kapalı kullanıyorduk. Kapalı, açılmıştır. Sır, bugüne kadar bilip öğrendiklerimizin ötesinde başlıyan ılmin terbiyesini edinmekten ibarettir.

Nüfusumuzun artışına büyük ehemmiyet veriyoruz: teknik terbiyenin bugünkü nüfus verimini şimdikinin kaç misline çıkaracağını pek hesabetmiyoruz. Ziraat konbinalarının sürdüğü tarlalar, sapan yüzü görmek için, belki birkaç nesil sonra doğacak olanları bekliyecekti.

Büyük Millet Meclisinin kabul ettiği kanun, yaşadığımız zamanlar içinde, gördüğümüz Türkiye'nin manzarasını değiştirir tesirini gösterecektir. Alttan ve üstten, söyleneni ve gösterileni anlıyan yığınlarla, söyleneceği ve gösterileceği bilen ve bulan kadroların terbiyesi birbirine kavuşarak, boş yere kaybolan bir buçuk asırlık geçmişi süratle tamir edecektir.

19 Temmuz 944

Cephe değiştiren sual

RUMELİ'DEN anavatana getireceğimiz yüz binlerce Türk var: Bizim ihtisas adamlarımız doğu seferi başladıktan beri iki taraflı tatbik olunan göçtürme ve kondurma usullerini yakından tetkik etmelidirler. Tarihte «kavimlerin göçü» diye okuduğumuz bahis, o zamanki ve şimdiki kalabalık nisbetleri göz önünde tutulursa, küçük vakalar arasına karıştı. 1941 de Avrupa Rusyasından milyonlarca işçi ve çiftçi, makinalarını ve istihsal vasıtalarını yüklenerek Asya içlerine göçtüler: bugün aynı akın batıya doğru başlamıştır, buna karşı Polonya topraklarına gelip yerleşen yahut Doğu Prusya'da oturan milyonlar, Alman vatanının içine doğru akmaktadır. Bu yirminci asır göçlerinin hikâyesi, kim bilir ne kadar zaman, Slâv ve Cermen halk masallarını besliyecektir.

Alman zafer sancaklarının arkasından, en aşağı bin yıllık fetih cennetleri kurmak üzere yeni ülkelere taşınan yığınlar, şimdi dönüş yollarında, on asrın ne çabuk geçmiş olduğunu düşünüp şaşmaktadırlar. Hayret edilecek şey yalnız bu mudur? 1939 kışında Maginot hattını dolaştığımız vakit, Alman hoparlörlerinden Fransız hatlarına akseden sual, 1944 yazında Normandiya'daki Anglosaksonların hoparlörlerinden Alman hatlarına çarpıyor: «— Niçin bu harp?»

Almanlar, Berlin, Hamburg, Münich, Frankfurt, Kolonya gibi nice büyük şehirler bir daha kalkınmamasıya harabolmak, vatan sınırlarından Kızıl istilâ ordularının yürüyüşünü görmek, denizler aşan Anglosakson ordularına karşı istiklâl savaşı vermek için bu harbi hazırlamış ve aramış değillerdi. Alman şehirlerinin havasında düşman kanadının sesi duyulmıyacaktı. Kızıl Rus seddi devrilip, enkazı Ural arkalarına yığılacaktı. Alman motorları Kafkas benzini yakacaklar, Alman değirmenleri Ukrayna buğdayı öğütecekler, Almanlaşan kıta, bütün kaynaklarını Nasyonal Sosyalizm ülkülerinin emrine bağışlıyacaktı. 1940 zaferi, Alman milletinin bin yıllık geleceğini tesbit etmiş olacaktı. Alman halk yığınları önce bu hayale kapıldılar ve yıldırım kazançları ile onun hakikat olduğunu bile sandılar. «Hayal düşmelerinin şiddeti, ümit yüksekliği ile bir nisbette olur!» derler. Eğer nice asırlık köklerinden sökülüp iç Almanya'ya doğru göçen insanlarda bir ölçme kabiliyeti kalmışsa, kim bilir nasıl baş dönmesine uğramaktadırlar?

İlk dünya savaşı için bir İngiliz fikir adamının: «— Bu harp harbi öldürecektir!» sözü doğru çıkmadı. Fakat hele Avrupa kıtası insanlığının, İkinci dünya savaşından sonra yeni bir harp hazırlığını kabul edeceklerine, uzun nesiller, için akıl erdirmek güçtür. Barışı kuracak olanlar için, yeni nizamın dayanacağı en sağlam inanca budur. Bu ağır ve kanlı imtihandan çıkan Almanlar ölümlük kalımlık dâvaların bile harpten başka bir çaresi olabileceğini düşünecekler, kanadlı hayallerin arkasından koşmıyacaklardır.

Mesuliyetler gibi ıstırapların ve zararların tartıya konacağı gün gelecektir. O gün, zaferin kazancı ile yenilmenin kaybı değil, ancak yenenin kaybı ile yenilenin kaybı arasındaki fark tartılacaktır. Yeni harplerin kârsızlığı, hiç olmazsa onu ticaret mevzuu olmaktan çıkaracaktır.

20 Temmuz 944

Japonya'da karamsarlık

JAPONYA'NIN içinde neler geçmekte olduğunu pek iyi bilmiyoruz. Fakat, savaş sırasında, yüksek komuta değişmelerinin hayır alâmeti olmadığına şüphe yoktur. Bundan başka hakikati milletten sakalamağa artık imkân kalmadığını gören hükûmet, Japonya'nın «tarihte ilk defa olarak bu kadar ciddî bir durum karşısında bulunduğunu» ilân etmiştir.

Japonlar için havada ve denizde Anglosaksonlarla başa çıkmak ve Alman zaferine bel bağlamak ümitleri kalmamıştır. Avustralya ve Hindistan'ı almaktan, Rusya'yı yıkan Alman orduları ile Cenup Asya'da birleşmekten bahseden Japonlar, şimdi anavatan adalarına yakın deniz üslerini elde tutamaz hale gelmişlerdir.

Müttefikler için mesele, Japonya'ya karşı harbi kazanmak değildir: bu memleket, bütün beyazları önce Uzak-doğu, sonra Asya kıtasından koğmak için savaşa katılmıştır. Kızılordu devrilseydi, Uzakdoğu'da Rusya'nın da baş mirasçısı kesileceğine şüphe yoktu. Japonya'yı bir daha taarruz edemez hale getirmek, ve Asya kıtasında kendileri ile Sovyetler ve Çin arasındaki işbirliğine dayanan bir barış nizamı kurmak için bunca fedakârlığa katlanmışlar, ondan, yalnız kıtadaki kazançlarını değil, Formoz adasını dahi geri almağı kararlaştırmışlardır. Bugün Rusya ile Japonya arasında tabii münasebetler devam ediyorsa da, Almanya yenildikten sonra, Uzak-doğu'da olup biteceklere Sovyetler Birliğinin kayıtsız kalacağına ihtimal verilemez: On dokuzuncu asırdanberi Japonlar kıtalya çıkıp yerleşmek ve kıta üstünde genişlemek için Anglosaksonlarla dövüşmediler, Çin ve Rusya ile dövüştüler. Şimdi de Anglosaksonları buralardan uzaklaştırmak istediklerinin sebebi, Çin'e ve Rusya'ya karşı serbest kalmak içindir.

Müttefikler muvaffak oldukları vakit, yepyeni bir hâdise olacaktır: Rusya, gerek Avrupa, gerek Asya kıtalarında kendisini tehdideden iki büyük tehlikeden kurtulacaktır. Bu hal, Rusya'nın, Alman ve Japon tecavüz ihtimallerinden doğma kaygılardan sıyrılarak, İngiltere ve Birleşik - Devletlerle samimî bir emektaşlık siyaseti gütmesine yardım edebilir. Almanya'nın, tekrar 1940 ve 1941 tecavüzünü yapabilecek, ve Japonya'nın tekrar orduları ile Asya karalarını ve donanması ile Pasifik bölgesini tehdid edecek bir kudret bağlamasına müsaade etmemek, her üç devlet için devamlı işbirliği âmiller arasındadır.

General Tojo, ikinci dünya harbi üstüne teşhis koymakta Mussolini'den daha çok ihtiyatlı davranmamıştır. 1942 de dahi Rusya'nın devrilmesinden ümit kesmiş değildi. Alman zaferi ise, Pearl Harbour baskını gününden beri, Japon zaferinin temeltaşı olarak kalmıştır.

Harbin her gün biraz daha motorlaşması, makineleşmesi ve kanadlanması, fert fedayiliklerinin eski savaşlardaki ehemmiyetini azaltmıştır. Teslim olmamak, esir olmamak ve mutlaka ölmek, ne uçarkalelerin havadaki, ne yürür kalelerin karadaki yolunu kesebiliyor. Kaldı ki Amerikalılar Pasifik adalarının yabani ormanları içinde, fert kahramanlığı bakımından, Japon propaganda edebiyatının ne kadar köksüz hayaller üstüne kurulduğunu da ispat etmişlerdir.

21 Temmuz 944

İki harbin son yılları

İLK dünya harbinin son yılında Almanya bugünkünden çok daha iyi bir durumda idi: Rusya ortada yoktu, bütün Ukrayna kaynakları elinde, Tuna boylarından Arabistan'a kadar uzayan topraklar hükmü ltında idi. Hiçbir iç cephe kurulmuş değildi. Ordular daha az makineli idiler. Uçak, ne cephede, ne cephe gerisinde esaslı müdahaleler ve tahriplerde bulunabilmek halinden çok uzaktı.

İç cephelerle cephe gerisine hava akınlarının büyük ehemmiyeti artık meydandadır: Fransız, Yugoslav ve Yunan millî kuvvetleri birçok tümenleri asıl hizmetlerinden ayırmakta, şehirler alınıp verilmekte, taşıt kolları vurulmakta, fabrikalar, köprüler birer birer yıkılmaktadır. Kızılordu, Ancak 1940 ve 1941 Alman ordularının taarruzları ile kıyaslanabilecek yürüyüşlerle Alman vatanına doğru ilerlemektedir. Anglosakson taarruzları ağır gelişiyorsa da, Almanya'nın artakalan son kabiliyetlerini yiyip kemirmektedir. Durmaksızın Afrika bölgelerine akan kıtalar, İtalya cephesini beslemektedir. Fransız ordusu yeniden kurulmuştur. Hiçbir sekteye uğramaksızın olanca verimleri ile çalışan Amerikan dev-endüstrisi, Doğu, Batı ve Cenup savaş sahnelerine uçaklar, tanklar, toplar ve sayısız malzeme yetiştirmektedir. 1917 - 1918 de Kayser'e hiç bir suykast olmamıştır. Almanya'nın harbi artık kazanmıyacağı söylenmekle beraber, ondan uzun bir dayanış bekleniyordu. Alman vatanının bir karış yeri zarar görmemişti. Şehirler, yollar, demiryolları, fabrikalar, hepsi, bugünkü Amerika'da olduğu kadar emniyetle vazifelerini yapıyorlardı. Kesilmiş olan ümit, şimdikinden çok elverişli bir durumda bulunan cepheyi içinden kemire kemire bir kalıp haline devirivermiştir. Halk yığınlarının ve askerî sınıfın 1944 te daha ümitsiz olduğu gizli bir şey değildir. Fakat 12 yıldanberi Almanya'yı avucunun içine alan, bütün hususî resmî hayat faaliyetleri içine giren ve hirbin kaybı kendilerinin ölümü demek olan silâhlı sivil bir kadro, 1918 in tekrarlanmasını önlemeğe çalışıyor.

1918 bir bakımdan, manevî bakımdan tekrar belirmiştir: Almanlar harbi kazanmıyacaklarını biliyorlar! Nasıl propaganda edebiyatı lûgatlerinden taarruz sözü kalkmışsa, yavaş yavaş, zafer sözü de silinmiştir. Tek büyük maksat olarak öne atılan parola «teslim olmamak», «son askere kadar vuruşmak» tır.

Doğu cephesini âdeta bırakmışa benziyen Almanlar, bütün âzimlerini Anglosaksonları durdurmağa veya geri atmağa vermişlerdir. Kızılordu, henüz yabancı topraklardadır. Bir defa Alman vatanına ayak bastıktan sonra, halk, evlâtlarının Fransız topraklarına sel gibi akan kanını kıskanmağa ve bir taraflı didişmeyi anlamamağa başlıyacaktır.

1944 kışı yaman geliyor. Doğudaki, batıdaki ve cenuptaki müttefik orduları yollar ve hareket imkânları ile dolu Avrupa bölgeleri içinde yahut yakınlarındadır. Günlük gazetelerin yalnız başlıklarını okumak bile bu kışa Almanya'nın ne halde gireceğini tahmin ettirebiliyor.

Evet, Almanya hâlâ kuvvetlidir, fakat karşıdakiler daha kuvvetlidirler ve aradaki nisbetsizlik gittikçe bunlar lehine artıyor. Üstelik bir tarafta yeis kaynağı olan ümitsizlik, öbür tarafta şevk kaynağı olan, yüzde yüz itimat vardır.

29 Temmuz 944

Halkı doğru yolda tutmak

BAZI şehir ve bölgelerimizde ışık karartma kararı verdik. Büyük Millet Meclisi şehirlerin boşaltılmasına ve birtakım müdafaa mükellefiyetlerine dair bir kanun kabul etti. Bu tedbirler, kara haber borsasında birçok rivayetler alınıp satılmasına fırsat vermiştir. Son Gauleiter'ler toplantısında Almanya'nın Türkiye ile harbe tutuşmağa karar vermiş olduğu bu rivayetler arasına katılmıştır. Maksat, vatandaşlar arasında telâş uyandırmak, geçici piyasa buhranlarına sebep olmak, kısaca, havayı zehirlemektir.

Bu ne kadar düşmanca bir hareket ise, halka emniyet verici, hiçbir şey olmıyacağı hissini yerleştirici telkinler de o kadar sakat ve mânasızdır. Halkı hakikat üstü tutmamız lâzımdır.

Son kararımızla millî siyaset, açık ve belli bir istikamete doğrulmuştur. Müttefiklerin yanındayız. Almanya ile siyasî iktisadî münasebetlerimizi kesmişizdir. Harp ne bitmiştir, ne de yakında biteceğini biliyoruz. Bizim kararımıza, umumî durumun onu tehlikesiz kılmakta olduğu gibi hiçbir aldatıcı hayal hâkim olmamıştır. Almanya'nın bugün ne niyette olduğunu, yarın nasıl bir vaziyet takınacağını da bilmediğimiz gibi, Balkanlar ve Ege denizinde ne türlü gelişmeler olacağını tahmin edemeyiz. Başvekilimiz münasebet kesme kararının harp kararı olmadığını söylediği vakit, ancak bizim Almanya'ya harp ilân etmemiş olduğumuzu anlatmıştır.

Onun için yeni tedbirlerimizin tek bir mânası vardır: her ihtimale karşı hazır olmak! Halkı acı hayal sukutularına uğratmamak, bilâkis onu maddî, manevî tam hazırlamak.

Bu sırada vatandaşlara emniyet hissi vermeğe çalışmanın faydası olmadığına şüphe yoktur. Fakat onun telâşlanmasında bir menfaat var mıdır? Biz vatandaşlardan telâş değil, ihtiyat ve uyanıklık istiyoruz. Biz vatandaşlarımıza başka çeşit bir emniyet, yani, harp faciası gelip çatacak olursa, onu karşılıyabilecek tedbirlerde kusur etmediğimiz emniyetini vermek istiyoruz. Millet, yarın gece düşecek bir bomba sesinden, hiç beklemediği bir haber almış olmamalıdır. Böyle bir hal olduğu zaman, bütün makanizma, hükûmet, belediye ve halk teşkilâtları makanizması, verilecek emirlere göre, şaşırmaksızın işlemelidir.

Daha ehemmiyetli bir nokta var: dört yıl onbir aydanberi bu memlekette hükûmet birçok tedbirler almış, düşman veya fesatçılar birçok rivayetler çıkarmışlardır. Hemen hemen beş yıllık bu tecrübe içinde hükûmete inanmamak ve hislere kapılmak vatandaşlarımızın lehine mi olmuştur, aleyhine mi? Öyle sanıyoruz ki bir ders vermesi gereken bu uzun devir, halkın yalnız ve hiç tereddütsüz hükûmete itimat etmesi şartını sağlamıştır. Halk, her hangi bir halde, iyi kötü halde, ihtiyaç ve menfaatlerinin hükümet tarafından gözönünde tutulmuş olduğu itimadını kaybetmemelidir. İstediğimiz bundan ibarettir. Karar ve tedbirlerimizi de sadece bu itimada daha çok hak kazanmak için almaktayız.

9 Ağustos 944

Üçüncü Müttefikler cephesi

MİZAH gazetelerinde ikinci cephe ile o kadar alay edilmişti ki belki de geçen yılların karikatür ve nükte rekoru bu mevzular üzerinde kırılmış olduğu söylenebilir. Müttefikler Avrupa kalesinin Cote d'Azur kumsallarındaki çelik ve beton kapılarını parçalıyarak üçüncü cepheyi de açmakla Mihver meddahlarını yeni bir şaşkınlığa daha uğrattılar. Hitler 1940 ta: «— Ben zaptolunmaz ada tanımıyorum!» diyordu. 1944 te Churchill çürük ve korkak demokrasilerin yıkamıyacağı istihkâm olmadığını ikinci defa göstererek o meydan okumanın öcünü almak için Riviera kıyılarına kadar zahmet etti. Böylece İnilizlerin pek sevdiği Normandiya plâjlarından iki ay kadar sonra Amerikalıların pek hoşlandığı Nice plâjlarında kan banyoları mevsimi açılmıştır.

Çıkarma ikinci dünya harbi genelkurmaylarını düşündüren en güç ve karışık dâvalardan biri idi: Anglosaksonlar Pasifik adalarında Japonlara karşı, Oran, Kazablanka ve Cezayir'de Vichy, Sicilya'da İtalyan ve Alman, Salerno ve Anzio'da Alman, nihayet Normandiya ile Cote d'Azur'da Avrupa kalesi müdafaacılarına karşı dâvayı kazanmışlardır. Kanadsızlığın Alman ordularını nasıl ümitsiz bir duruma düşürmüş olduğu kolayca anlaşılabilir. Daha iki üç yıl önce açık deniz kendilerine dar gelen filolar kıyıların hemen karşısında uçaksız deniz donanmalarının vazifelerini görmektedirler.

İkinci dünya harbi haziran ve temmuz taarruzlarındanberi durmaksızın kesilen bir kumaş gibi kısalmaktadır. Acıklısı şudur ki savaşın son amansız ateşine Polonya ve Fransa toprakları yanıyor. 1940 mütarekesi ile harpten çıkmış olduğunu zanneden Fransa, milyonlarca evlâdını endüstri esirliğine, onbinlerce evlâdını hava akınlarına ve iç cephe dövüşlerine kurban verdikten başka gökleri uçak sesinden, şehir ve kasabaları bomba yağışından bir gün bile kurtulmamış, nihayet ikinci dünya harbinin son büyük cepheleri, birer korkunç yara gibi, onun bağrında açılmıştır. Fransa demokrasilerin hürriyet kavgasındaki fedakârlık borcunu ödemektedir.

Dalmaçya kıyılarında Balkanlara doğru bir köprübaşı, adalara karşı akınlar, artık her şey tahmin olunabilir. Çin Seddini gölgede bırakan Avrupa Suru için harcanan yüzbinlerce ton çimento, 1939 eylülündenberi akıp duran milyonlarca Alman delikanlısının kanı gibi, boşa gitti. İnat ve gururun bu millete ve etrafındakilere, gelip geçmiş olanlarla asla kıyas edilmiyecek yeni bir dehşetler kışının ıstırabını çektirmeğe fırsat bulmamasını dileyelim .

13 Ağustos 944

Artık faydasızlaşan fedakârlık

HARP sonunun pek yaklaştığına inananların sayısı gittikçe artıyor. Söylendiğine göre bir takım firmalar İsveç fabrikalarına donanma fişekleri bile ısmarlamışlardır. Bu fişeklere sıra gelinciye kadar, daha onbinlerce ton bomba ve mermi harcanacağına, daha birçok şehirler yıkılıp yanacağına, bu saatte yaşıyan asker ve sivillerden daha yüzbinlerce kurban verileceğine şüphe olmamakla beraber, Alman ordularının artık ümitsiz çarpışmalar arasında eriyip gitmekte olduğundan Alman komutanları dahi şüphe etmemektedirler. Bu komutanlara göre Alman milletinin elinde bulunan tek fırsat, henüz harp vatan topraklarına girmemişken silâhı bırakmaktır. Vatan topraklarına giren düşmanlar büyük bir öcalma hırsı ile dövüşecekler ve yerine konmaz kayıp ve zararları büsbütün artıracaklardır.

Fransa'da gizlice teşkilâtlanan iç cephe, şehirler almağa, garnizonlar basmağa, ve hakikî bir ordu vazifeleri görmeğe başlamıştır. Asıl ana kuvvetler canları ile uğraştıkları için, dağınık ve her biri birkaç yüz kişilik Alman kıtacıkları teslim olmaktadırlar. Yarın cepheler yaklaştığı vakit Belçika ve Hollanda'da da aynı şeyler olacaktır.

Fakat asıl ehemmiyetlisi 1944 - 1945 kışının, eğer harp durmaz ve devam ederce, Alman milleti için umulmadık facialarla dolup taşacağıdır. Şehir nüfusları taşralara yayılmışlardır. Barınaktan, giyecek ve örtünecekten mahrumdurlar. Bremen gibi harabeye çevrilen yeni merkezlerden boşalanlarla bu göçebelerin sayısı boyuna artmaktadır. Hava üsleri gittikçe yaklaştığı ve Alman vatanını dört yanından sıkı sıkıya sardığı için, kış akınları bugüne kadar olanlara da benzemiyecek, taşıt vasıtaları durmaksızın dövülecek, Almanya'da yeis çılgınlıkları görülecektir.

Harbin kaybolduğuna hayli zamandanberi şüphe eden kalmamıştır: şimdi bahis mevzuu, harbin uzamasından Almanya için zarardan başka hiçbir şey beklenemiyeceğidir. Uzama, ne Alman kaynaklarını besleyip Müttefikleri yıpratabilecek, ne de Müttefikler arasında Almanya menfaatine ayrışıklıklar doğurabilecek safhaları çoktan geride bıraktı. Üç büyük Müttefik harpsonrasını hazırlamak için toplantıdan toplantıya geçmektedirler.

Bu şartlar içinde sonuna kadar harp Almanya'da millî bir fikir olamaz: savaşın hemen bırakılmasını istiyen generaller ve diplomatlar, dışarda iseler Almanya'ya gitmemek, Almanya da iseler dışarıya can atmak istiyen vatandaşlar, ne hıyanetle suçlanabilirler, ne de rub-le sterling veya dolarla satın alınmışlardır. Almanya'da harbi uzatmak fikri, eğer harbi bırakırlarsa ne olacaklarını ve ne yapacaklarını bilmiyenlerin fikridir ve türlü tedhiş usulleri ile halka ve orduya zorlanmaktadır.

Sonbahar soğumağa, ateş çemberi daralmağa ve korkunç kışın kara kızıl tehditleri hissolunmağa başlayınca tahmin olunmıyan değişiklikler karşısında kalacağımız söylenebilir. Her halde zferi aylarla saymağa başlıyanlar, gerek kendi askerî durumlarını, gerek Almanya'nın cephe ve cephe gerisi durumlarını bizden daha iyi biliyorlar.

24 Ağustos 944

Şımarık nazlılar

BİZ de vapurda, tramvayda, kulaklarımızla duymasaydık inanmazdık: ne imiş bu karartma? Acaba gösteriş mi yapıyormuşuz? Bulgaristan ve Romanya Almanya'ya karşı vaziyet almışlar, artık hangi harp tehlikesine hazırlanıyor muşuz?

Evet, büyük bir felâkete uğradılar: ağustos ayında Boğaz taraçalarına veya gazino bahçelerine çıkamamak, iskele boylarında piyasa edememek, pencerelere kara kâğıt kaplamak, ya karanlıkta açık pencere ile oturmak, yahut ışık yakıp odalar içinde sıcaktan bunalmak!

Bir harp, son muharebeye kadar devam eder. Bu son muharebe henüz hiçbir cephede verilmiş değildir. Münasebetlerimizi kesmiş olduğumuz Almanlar, İstanbul ve Batı Anadolu'ya bir uçumluk yerlerde oturmaktadırlar. Biz Müttefiklerle bir saftayız. Aldığımız karar, Almanya aleyhine bir harp kararı olmasa dahi, Almanya'nın Balkanlardaki durumunu altüst eden tesirlerini göstermiştir. Hâdiselerin kendi etrafımızdaki gelişimine kayıtsız kalamayız: eski gelişmeler sırasında nasıl ordumuzla ayakta ve hazır durduksa, hiç olmazsa bizi ilgilendiren bölgelerde mütareke oluncaya kadar tetikte kalacağız.

Biz neticesi alınmış bir karar üstünde değiliz. Neticeler veren ve daha hangilerini vereceğini bilmediğimiz bir karar almışızdır ve pek ciddî bir durumdayız. Şehirleri yakan bombardımanlar bir veya iki defada olup biter: karartılan şehirlerdeki vatandaşlardan hiçbirine, bu memlekette hiç kimsenin yanıp yıkılma tehlikesinden artık kurtulmuş olduğunu söylemeğe hakkı yoktur. Biz, karartma gibi, müstesna şartlar içinde bulunduğumuz hissini uyuşturmıyan bir tedbiri, sadece bu şımarık nazlılığı biraz dürtüştürmek için bile almış olsaydık gene yerinde idi. Halbuki asrımızın en buhranlarından birinin çözülme devri içindeyiz. Buz dağları gibi, savaşların da bu çözülme devirlerinde akıllara gelmiyen başa gelebilir. Sonuna yaklaştığı görünen harp, bugün, eskisinden daha sakar, daha zuhuratlı bir haldedir.

Vatandaşlarımız, bugüne kadar kendilerini hiçbir zaman aldatmıyan Hükümete inansınlar. Bugüne kadar marifetleri aldanmaktan başka bir şey olmıyan zayıf kafalılara kulak vermesinler. Bu memleketin herhangi bir tarafında bir sabah veya bir gece yarısı patlayıveren bomba veya mermi, hiç kimseyi tatlı gaflet uykusundan uyandırmış olmamalıdır, onu yarı uyanık ve yatağından fırlamağa hazır bulmalıdır. Yarın öğle vakti bir barış haberi almaklığımız ihtimali, yarın öğle vaktine kadar tehlike içinde bulunduğumuzu bize unutturmamalıdır.

Son muharebe verilinciye kadar, harp vardır ve biz bugün bu harbin içinde bir tarafa bağlı, bir taraftan uzaklaşmış, yani kati vaziyetli bir durumdayız. Bu şımarık nazlılar şunu diyebilirlerdi:

— Canım, bir gece birkaç yüz uçak bir iki saat İstanbul'u bombalıyacak diye, Boğaz veya Adalar keyfimizden mi olalım?

Bu şımarık nazlılar, Cumhuriyetin başından beri bütün ciddî memleket işlerini böyle alaya almak istemişlerdir. Her şey onlara rağmen yürümüştür. Karartma da, Hükûmet artık lüzum görmeyinciye kadar, onların vapur ve tramvay mırıltılarına rağmen, devam edecektir.

27 Ağustos 944

Havacılık haftası

TÜRK Hava Kurumu'nun Havacılık Haftasındayız.

İkinci dünya savaşının 5. inci yılı bitmek üzeredir. Her vatandaş bilir ki bu harp, Alman kanadının hâkimiyeti altında, gamalı haç ordularının zaferleri ile başlamıştır. Şimdi ise Müttefikler kanadının hâkimiyeti altında demokrasi ordularının zaferleri ile nihayet bulmaktadır.

İkinci dünya savaşında ehemmiyeti gittikçe artan tek silâh, uçak olmuştur:

Normandiya'da ikinci cephe, on bin uçaklık bir kanad tavanı altında açılmıştır.

Uzak Doğu'da filolar, kanad himayesi altında, Japon iç kalesine doğru ilerlemeğe muvaffak olmuştur. Almanlar İngiliz adalarına karşı son öcalma silâhı olarak, kanadlı bomba dediğimiz pilotsuz uçakları kullandılar.

Bu harpte kuşatılan kuvvetlere havadan da yardım edilmiştir. Havadan taşınan tümenlerle muharebelerin tâlii değiştirilmiştir. Çin'e hava yollarından silâh ve malzeme yetiştirilmiştir. Gelecek barış devri nizamını müdafaa etmek için tasarlanan kuvvet, milletlerarası bir havacılar ordusudur.

Görülüyor ki, bu harpte, ancak uçmasını bilen milletler hürriyetlerini müdafaa edebileceklerdir. Dünyada her vakit az nüfuslu ve çok nüfuslu devletler olmuştur: fakat hürriyetine bağlı olup ta zamanının vasıtaları ile silâhlanmıyan devlet olmamıştır. Olmuşsa, köleliğe mahkûm edilmiştir. Silâhlı birkaç küçük devlet birleşerek, yahut silâhlı bir küçük devlet bir büyükle ittifak ederek, millî hürriyetler nizamının devamını sağlamıştır. Yarın da böyle olacaktır. Küçükler, zamanlarının silâhlarını kahramanca kullanabildikleri kadar itibarlarını tutabileceklerdir. Kendi nüfusunun havacılar yüzdesini iyi yetiştiren, kanadını iyi kullanan, kanadını kendi tamir ve kendi inşa eden millet, yeni dünya nizamının dayanaklarından biri olmakla gururlanacaktır.

Fakat işin başka tarafı daha var: yarınki barış devrinde bir sabah New-York'tan dört yüz yolcu ile kalkan uçak ertesi sabah İstanbula varmış olacaktır. Yalnız yolcu değil, birçok eşya seferlerinin uçakla yapılacağını artık biliyoruz. İklimi her zaman her tarafa taze yemişler ve taze zerzevatlar yetiştirmeğe elverişli Türkiyemiz için, büyük hava tekneleri, iktisadî kalkınma bakımından başlıca vasıtalarımız olacağına şüphe edemeyiz. Yabancı memleketlerden hiç biri, bizim hesabımıza ve menfaatimize çalışmaz, Nasıl millî mahsullerimizi değerlendirmek için endüstriler kuruyorsak, yani, halkımızın giydiğini toprağımızın yetiştirdiğinden kendi makinalarımızda dokuyorsak, ancak millî hava vasıtalarımızla yükte hafif pahada ağır mahsullerimize kıta piyasalarını açabiliriz.

Demek ki millî müdafaa için olduğu kadar sivil kalkınma için de kanatlanmağa, binlerce kanadlı üretmeğe, kanadlarımızı kendimiz yapıp kendimiz tamir etmeğe muhtacız.

Dün, hiçbir deniz vasıtamız olmadan, ve yalnız başkalarına güvenerek millî ekonominin gelişebileceğini düşünüyor mu idik? Yarın da, havalarda cihazlanmamız tamamlanmadıkça, başkalarının keyfine ve menfaatine bağlı olmağa razı olmıyacağız.

Savaş için kanad, barışı için kanad. Asrımız madem ki uçuyor: geri kalmamak, çiğnenmemek için onunla kanad kanada olmak zorundayız:

Türk Hava Kurumu, şimdi her zamandan fazla millî bir tesis olmak, halkça benimsenmek, bütün ehemmiyeti ile anlaşılmak lâzımdır.

Bu gün göklerimizde bu kadar kuvvetlenen Türk kanadının ilk müjdecilerini, canlarını bu uğurda feda eden hava şehitlerini hatırlamamak, onların şerefli isimleri önünde eğilmemek mümkün müdür? Bütün millî geleneklerimiz gibi, Türk havacılığı da, bir ülküye kendilerini kurban veren kahramanlarımızın kanı ile yuğrulmuştur.

30 Ağustos 944

Yalnızlığı içinde Almanya

ALMANYA, üç ortağını birden kaybetti: Romanya, Bulgaristan ve Finlandiya, Ruslar ve Müttefikleri ile görüşme halindedirler. Almanlar, bu çözülmeyi önlemek için Romanya'da havadan ve karadan bir dehşetleme hareketi yapmak teşebbüsünde bulunmuşlarsa da, muvaffak olamamışlardır. Şimdi bütün dikkatler bu üç ortakla Rusya ve Müttefikler arasındaki mütareke münasebetlerinin nasıl düzenleneceği üzerine çevrilmiştir. Sınır meseleleri hakkında Finlândiya ve Romanya kendilerinden istenen fedakârlıkları kabul etmişlerdir. Bulgaristan'ın da Yugoslavya ve Yunanistan zararına toprak kazançları muhafaza edebilmek ümidinden artık vazgeçmiş olduğu tahmin olunabilir. Ancak, bu memleketler, çoktandır ilân edildiği üzere, kendi iç idarelerine tamamiyle hâkim olacakaları vâdine bel bağlamışlardır. Bugüne kadar Rusya ile Müttefiklerinin bu vâdi yerine getirmiyecekleri kaygısını veren hiçbir alâmet de yoktur. Esasen Alman baskısı altında kurulan kukla hükûmet ve rejimlerin pek çabuk devrilip gitmesi, serbest milletlerin, yabancılar tarafından zorlanma damgası taşıyan idarelere karşı ne kadar hassas olduklarını isbat eder. Barış olur olmaz, Avrupa'nın batısındaki, doğusundaki, cenup ve cenup doğusundaki memleketlerden hiç birinde işgal kıtaları kalmıyacaktır. İşgal arkasından anarşi faciaları gelmemek için, milletlerin tabii eyginliklerine uygun rejimler kurulmuş olmak zarureti vardır.

Macarlar Almanların yanında kaldılar. Bunun mânası Mihver yardımı ile alınan topraklardan hiçbirinin feda edilmek istenmeyişi midir, yoksa Macarlar, Romenleri, Bulgarları ve Finleri takibedecek durumda mı değildirler? Almanya yenilmekte olduğuna göre, Macaristan tek başına bütün dünya ile çarpışmağı nasıl ve niçin göze almıştır? Transilvanya, Macarları bütün vatanlarının harabolmasına razı edecek ehemmiyette bir dâva mıdır? Başkalarının işine karışmak bize düşmezse de, içinde bulunduğu kıta bölgesinde bitgin bir hale gelmemiş bir Macaristan'ın nasıl bir nizam âmili olacağını düşünmek, bizi, bu memleket hakkında en hayırlı dileklerde bulunmağa sevketmektedir. Macaristan, yeni barış düzeni kurulurken, büyük demokrasilerle müttefiklerinin, kendisine, sonuna kadar kan akıtan bir devletten başka türlü muamele yapacakları, daha uysal ve elverişli şartlar içinde bulmalı idi.

Türkiye, yeni Çekoslovakya devletini tanımıştır. Alman istilâsı altında kaybolup giden istiklâller, şimdi, birer birer meydana çıkıyor. Fransa kurtulmuştur. Belçika ve Holanda kurtulmak üzeredirler. Sıra Danimarka ve Norveç'e de gelecektir. Artık Almanlar Maginot ve Siegfried hatlarından ve sokak sokak, ev ev, pencere pencere savaşlardan başka bir şeyden bahsetmekte değildirler. Maginot ve Siegfried hatları, önü deniz olan ve emsalsiz bir sağlamlıkla yapılan Avrupa kalesinden daha fazla dayanmağa muvaffak olacaklar mıdır? Bundan başka bu hatlara ordular lâzımdır. Almanların en iyi cihazlı tümenleri Fransa muharebelerinde erimişlerdir. Öte yandan Almanya'yı çepe çevre saran Müttefikler, şimdi, bu memlekete karşı misli görülmedik bir hava taarruzları plânı hazırlamışlardır: her gün 4500 uçak 15 bin ton bomba yağdıracakmış. Bu, Almanya'da harap olmadık ne kadar şehir ve kasaba kalmışsa bunların silip süpürüleceği mânasına gelir. Almanlar, kendi sınırlarında kara müdafaası için hangi hayale bel bağlamış olsalar da, hava akınlarına karşı esaslı hiç bir şey yapabilecek halde değildirler. İngiliz, Amerikan ve Rus pilotları, 1939 da Hitler'le Göring'in bir uçak içinden Varşova'da seyrettikleri kıpkırmızı faciayı, bu taarruz başladıktan sonra, bütün alman vatanı üstünde göreceklerdir. Hiçbir mesuliyet, bu kadar çabuk ve bu kadar ağır cezaya uğramamış olacaktır.

6 Eylûl 944

İngiliz adalarının bayramı

1940 ta İngiliz adalarının göğsünden kopan «— Hayır!.» sesini, milletler tarihi hiçbir zaman unutmıyacaktır. Adalar halkı savaşa devam etmeseydiler, İkinci dünya harbi daha o vakit kati Alman zaferiyle bitmiş olacaktı. Eğer bir gün bir millî hürriyetler anıdı dikilecekse, bunun yeri şimdiden yeni Londra plânında ayrılmak lâzımgelir. İkinci dünya harbini İngilizler tek başlarına kazanmamışlardır. Fakat onu 1940 ta biter gibi olduğu noktadan onlar tutup sürüklemişler, misli görülmedik bir zafer koalisyonunun kurulup hazırlanmasına fırsat vermişlerdir.

İngiliz adalarında iki milyon ev yıkılmış veya zarar görmüştür. Yaşayışları, dünya edebiyatlarında, rahatın sembolü haline gelen bu halk, 5 yıldan fazla inlerde uyumuşlar ve kara günlerin gecelerini göz gözü görmez bir karanlık içinde geçirmişlerdir. İlk ve son, en ağır tahrip silâhları bu halkın şehirleri üstünde kullanılmış, kanadsız filoları limanlara sindirilerek, denizler İngiliz sancağına haram edilmiştir. İngiltere muharebesinin artık nihayet bulmuş olduğunu, ne kadar coşkun bir sevinçle ilân etseler haklıdırlar.

Churchill'in, çok defa, kendi milletinin ve hür kalmak istiyen milletlerin acı talii üzerine kaygılarla eğilen başı, tekrar, bir aslan kafası gibi doğrulmuştur. İçinde yaşadığı şehrin hücumlara uğradığı kadar, düşmanların sövüp saymasına ve nice dostların öfkeli tarizlerine hattâ ifratlarına uğrıyan bu lider, katlanışta ve dayanışta Londra kalesinden daha geri kalmadı: Eğer İngiliz adaları istilâ olunsaydı, yeni dünyaya geçerek orada hüriyet savaşına devam etme kararı verecek kadar güç şartlar içine düşen İngilizler, tecavüze uğradıkları zaman ve tecavüze uğradıkları için vatanlarını ve şereflerini müdafaa eden milletleri, yardım sözü vererek aldatmış olmakla; kendi uğurlarında başkalarının kanlarını akıtmakla suçlandılar. Şimdi, İngiltere ve müttefikleri, bu memleketleri kurtarırken, onların kendi hesaplarına yapmış oldukları fedakârlığın birkaç mislini göz kırpmaksızın kabul etmektedirler. Ne İngilizler Nice'i, ne Kanadalılar Luxembourg dükalığını, ne de Amerikalılar Belçika'yı kendi topraklarına katacak değildirler.

Her şey gibi, İkinci Düunya Harbinin de sonu gelmiştir. Bundan sonra 1940 tanberi devam eden facialarn sebeplerini ortadan kaldırmak, fedakârlıkların neticelerini almak lâzımdır. Milletler, kayıtsız şartsız hür olmazlar, yeni dünya müstakil vatanlardan yuğrulma olmazsa, Almanya ve İtalya'nın yeni nizam ideolojisinin köküne kadar kazınmış olduğuna herkesi inandırır bir barış düzeni kurulmazsa, o kadar yaklaşan bu son da başlangıçtan başka bir şey olmıyacak. Birleşik - Milletler safında dökülen kanlar, Hitler ve Mussolini'nin harcadığı milyonların kanları kadar boşuna akmış olacaktır. İmkânsız denecek kadar güç olanı tam ve kati başarmış olanlar, yapılması ellerinde olanın karşısında geri dönmiyeceklerdir.

9 Eylûl 944

Alman toprağı içinde

HAVA akınları çoktan harbi Alman topraklarına sokmuş olmakla beraber, yabancı ordular sınırları henüz geçtiler. Ne Göring'in Alman şehirleri üstüne bir tek düşman uçağı gelmiyeceğine dair vermiş olduğu tarihî ağır söz, ne de İkinci Dünya Harbi döğüşleninin düşman topraklarında geçeceği hakkındaki millî itimat haklı çıkmıştır: 1940 da Manş'ı geçemiyen Almanlar, koskoca Atlantiği aşan Amerikalılarla, 1944 te, vatan topraklarında boğuşmaktadırlar.

İlk büyük muharebeler, son dayanma işinde gösterileceği Göbels tarafından vâdolunan mucizelerin gizli silâhlar kadar mı, yoksa daha az veya çok mu doğru olduğunu meydana çıkaracaktır. İlk büyük muharebeler, eğer Fransa'dakiler gibi olursa, Almanya, dâvası halledilmiş demektir. Alman orduları en iyi silâhlı yarım milyon askerlerini Fransa'da bıraktılar, Müttefikleri denize dökeceklerine veya durduracaklarına inanmamış olsalardı, başka türlü mü hareket ederlerdi, bilmiyoruz. Ne gibi askerî yanlışlar yapılmış olduğunu belki gene bir esir Alman generalinin ağzından dinliyeceğiz.

Anavatan müdafaasında işe yarıyabilecek kıtaların, neden Makedonya'da Bulgarlarla vuruştukları, yahut, Adalar ve Yunanistan'da niçin gecikmiş oldukları da kolayca izah edilemez. Bunlar ne Doğu'da ilerliyen Kızılordu'nun, ne de Batıda ilerliyen Anglosakson ordularının yolu üzerinde değildirler. Kaybolup gitmişler içinde eriyip gitmeğe mahkûm on binlerce Alman savaşkanı, bir son vazife mistiğine kapılmış, çırpınıp durmaktadır.

Tamamiyle karşılıksız zararların yekûnu artıyor: şehirler çöküyor, fabrikalar göçüyor ve bütün geç nesiller ateşten geçiyor. Niçin? önlerinde ölümden veya intihardan başka hiçbir ihtimal bırakılmıyan bir avuç politikacı, başka bir şey yapamıyacağı için! Hindistan'daki Dokunulmazlar gibi, milletlerarası bir Konuşulmazlar sınıfı hâline gelen bu idareciler hakikî bir çaresizlik içindedirler. Halkın bu çaresizliği paylaşmadığına şüphe yoksa da, Alman geleneklerinin başında bulunan disiplin ve itaat, orada, Bulgaristanvâri ihtilâller olmasına engel olacaktır. İtalya ve Romanya'da olduğu gibi tepeden inmeler de beklenemez: tepe ve bütün sırtları, Himmler'in, içine sokulmadıkları yalnız zavallı gönüller kalan polisiyle kaplanmıştır.

Bir defa esir olduktan, yahut, memlekete gitmekle gitmemek arasında seçmeli kalıp gitmemeğe karar verdikten sonra harbin başını, ortasını ve sonunu birbirinden fena gören Alman, hemen hemen bütün Almanların düşüncesini anlatmaktadır. Fakat Müttefikler arada en eyimser olanları bile, Hitler'e artık inanmamanın, Hitler'e artık itaat etmemek, mâanasına gelmediğine çoktan karar vermişlerdir. Başta emir verebilen kaldıkça, Almanya'da döğüş devam edecektir. Ancak bu döğüşler ana vatan içinde de Fransa'da olduğundan daha fazla sürmiyebilir.

14 Eylûl 944

Havalarımızın değeri

BU harpte havacılık baş döndürücü bir hızla ilerlemiştir. İlk dünya savaşından önce Manş'ı uçarak geçmek büyük bir marifetti. İkinci dünya savaşından önce ise pek müstesna rekorcular Atlantik'i aşabilmişlerdir. Halbuki şimdi Nevyork'la Paris arasında hava yolculuğu tabiî bir sefer haline geldi. Dört yüz kişilik seyahat uçaklarının Amerika'dan Yakın - Şark'a otuz altı saatte geleceklerini işittiğimiz zaman, bunun doğru olmaması için hiç bir sebep görmüyoruz.

Hava taşıtlarında sürat kadar emniyet de artmıştır. Yüzbinlerce kilometre başına ancak bir ölümlü kaza düşüyor. İlk dünya savaşından önce uçağa binmek âdeta bir kahramanlıktı. Bu savaştan önce, bilhassa uzak mesafeler için, bir nevi cesaret imtihanı olmaktan çıkmış değildi. Bugün ise hava yolculuğundan çekinmek, hemen hemen bir zihin hastalığı alâmeti sayılabilir.

Şu hükümde bulunabiliriz: pek yakın zamanlarda uzakça bir yol için uçaktan başka bir vasıta, gemi, tren veya otomobil, ancak keyif veya taşımalar için seçilecektir. İş ve kısa tatil yolculukları memleket içinde ve dışında hava yolu ile yapılacaktır. Yükte hafif pahada ağır malzemenin veya gecikmiye dayanmıyan mahsullerin de havadan taşınacağına şüphe yoktur. Kıtalarda her şehir ve kasaba, yaz ve kış, taze yemiş, taze zerzevat, ve taze balık yiyecektir.

Böyle olunca harp sonrası havalarında sayısız seferler kurulacağını kolaylıkla tahmin edebiliriz. Memleketler, millî havalarını, milletlerarası sefer yollarına alabildiğine açmak istiyeceklerdir. Hiçbir memleket havasını kapamağı düşünmiyecektir. Bununla beraber milletlerarası deniz ve kara seyrüseferlerinde olduğu gibi, bu kadar genişliyen, bu kadar içiçe giren hava taşıtçılığı bir çok hukuk ve menfaat meseleleri ortaya çıkaracaktır. İşte bizim de bir heyetle katılmakta olduğumuz Şikago konferansı bu meseleleri görüşmek üzere toplanmaktadır.

Türkiye gibi geniş memleketler için iç hava seferlerinin yazlı kışlı ve tam bir düzen içinde devam etmesinin ehemmiyeti üstünde durulmak bile mânasızdır. Fakat gerek coğrafi durumumuz, gerek hava yolu ile, bilhassa kışın soğuk memleketlere gönderilecek zengin mahsuller memleketi olmaklığımız yarınki havacılığın gelişmesinde yalnız derinden ilgilenmemiye değil, pek büyük faydalar temin etmekliğimize elverişlidir. Uç kıtanın kavuşağı üstüne düşüyoruz. Pek zengin tarihî eserler ve tabiî güzellikler yurdu olmamıza rağmen, her tarafa uzaktık: hava seferleri devrinde bu uzaklıktan kurtulmuş olacağız. Milletlerarası yollar üstündeki uğraklarımızı, millî hava yolları ile memleketin her tarafına bağlıyabiliriz. Bunun için en yeni tekniğe göre nizamlanmış meydanlara, ve en yeni tekniğe göre yetişmiş bir havacılar kadrosuna ihtiyacımız vardır. Her halde bu harpten önceki boş havamız, sımsıkı örülmüş bir vatan havası ile değişecektir. Biz bundan açık bir havanın kapandığı sıkıntısını değil kapalı bir havanın açılması ferahını duyacağız. Bu vaziyetten doğabilecek milletlerarası ve milli meselelerle pek yakından meşgul olmamız gerekiyor.

19/X/944

İkinci gizli silâh

İKİNCİ dünya savaşında katî rol oynıyan iki silâhtan biri tank, 1914-1918 harbinin sonlarına doğru meydana çıktı, uçak silâhı ise o vakit henüz çocukluk çağında idi. V-I, V-II icatları da bir gün, artık olmamasını dilediğimiz üçüncü bir dünya savaşının korkunç ve netice alıcı silâhları haline gelebilir. Bu harp için başlıca kusurları çok geç bulunup kullanılmış olmaları, ve tekâmül ettirilme mühletlerinin de pek daralmış bulunmasıdır. Eğer bu silâhlar 1940 ta hazır bulunmuş olsaydı, İngiliz adalarının pek tehlikeli bir vaziyet karşısında kalacaklarına şüphe yoktu.

Düşen irice bir taş bile pek zararlı bir şeydir: bir çatı parçası yıkabilir ve bir adam öldürebilir. Onun için ne uçarbombanın, ne de yeni füzeli merminin tesirsiz olduğu söylenemez. V-I binlerce yuva yıkmış ve ocak söndürmüştür. V-II de daha az da olsa, gene ciddî tahripler yapacaktır. Bilhassa, bunların gelişi haber verilemediği ve hele ikincisine karşı hiçbir müdafaa vasıtası olmadığı için, adalar halkını sinirlendirip duracaktır. Bütün bunlara rağmen, ne V-I ne de V-II ikinci dünya savaşının neticesi üstünde âmil olamaz ve Alman milletini boş yere avutmaktan başka bir işe yaramaz.

Bu silâhların haftalar içinde yapabileceğinin birkaç misli fazlasını bilerek uçan ve görerek bombasını atan uçaklar, bir tek akından yapmaktadırlar. Almanlar yalnız öcalma hırslarını doyurmak için sarıldıkları bu silâhların peşin karşılığını daha ağır hücumlar, gelecekteki karşılığını da verecekleri artmakla ödiyeceklerdir.

Asıl sorulmak gereken şudur: doğudaki Kızılordu'yu durduracak veya geri atacak, batıdaki Müttefik ordularını durduracak veya geri atacak, yani demokrasiler zaferini geciktirecek veya imkânsız kılacak yeni silâhlar nerededir? Bu cephe silâhları bakımından Rusya ve Müttefiklerin kudreti ne kadar artıyorsa, Alman kudreti de her gün o kadar düşüyor. İngiliz adalarında çocuk öldüren Almanlar, batı ve doğu cephelerine çocuklarını yollamak zoru altındadırlar. Zaferin nasıl olsa yerine koyabileceği tahriplere karşı, yenilmenin asla yerine koyamıyacağı tahriplere uğramaktadırlar. Lonrda, Berlin'in kaçta biri kadar zarar görmüştür? İngiltere'de hangi endüsri bölgesi, Ruhr bölgesinin dörtte biri kadar zarar çekmiştir? Zaferi karşı tarafa pahalıya maledeceklerini iddia eden Almanlar hiç şüphesiz, zafer pahalılığının yenilme ucuzluğu mânasına gelmediğini anlayacak kadar hesap bilirler. Fakat yeis içinde baş vurulanlardan başka yapılacak işleri kalmıyan bu harp devrinde geçmişi bir daha ele geçmemesiye geleceği de hiçbir ümit kalmamasıya kaybetmiş olanlar, henüz Alman halkının hâkimidirler.

12/XI/944

İÇİNDEKİLER

Sahife

Hava Kurumunun Sekizinci Kurultayı 3
Makine Harbi Devrinin Türk Gençliği 5
Kurban Verdiğimiz Denizciler 7
Lübeck ve Coventry 8
Ordu ve Sivil Gençlik 10
Acaba Bir Çare Bulunabilir mi? 11
Avrupa Havaları Muharebesi 13
Roma Bombalar Altında 15
En Hayırlı Tesisler 16
Harp ve Teknik 18
Hava Üstünlüğü 19
Değişen Şartlar Arasında 20
Havacılık Haftası 22
Hava Akınlarının Tesirleri 24
Kıtanın Çilesi Doluncıya Kadar 25
Hava Akınları Karşısında 27
Son Yıla Hazırlık 29
Şehirler Yanıp Yıkılırken 30
Batıda Kat'î Gelişmeler 32
Yıkma ve Yapma 34
Amerika ve Bu Harp 37
Son Bazı Demeçler 38
Ingilterede Alınan Sıkı Tedbirler 39
Şimdilik Yalnız Roma 41
Gittikçe Kapanan Kutu 42
Yaklaşan Son Saat 44
Açık Duran Gözler 45

Sahife

İtalya Cephesinde 47
Batı Cephesi Açılmıştır 48
İkinci Cephenin İkinci Günü 50
Sahneler Artabilir 51
Kumsallar Muharebesinin Hazırlanısı 52
Düşünülmiyen Bir Cephe 54
Gizli Silâh ve Umumî Taarruz 56
Son Havadislere Göre Durum 57
Aynı Sebepler ve Aynı Neticeler 59
Propaganda ve Hakikat 61
1572 nci Gün 62
«Çareler Yaratmak» Çaresi 64
Kim Zarar Gördü? 65
Harcama ve Tükenme Devri 67
Teknik Üniversite 68
Cephe Değistiren Sual 70
Japonyada Karamsarlık 71
İki Harbin Son Yılları 73
Halkı Doğru Yolda Tutmak 74
Üçüncü Müttefikler Cephesi 76
Artık Faydasızlaşan Fedakârlık 77
Şımarık Nazlılar 78
Havacılık Haftası 80
Yalnızlığı İçinde Almanya 81
İngiliz Adalarının Bayramı 83
Alman Toprağı İçinde 84
Havalarımızın Değeri 86
İkinci Gizli Silâh 87